

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI VE ESENLER
BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Cengiz MADEN

**Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Politika**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Orhan KOÇAK

MAYIS 2012

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI VE
ESENLER BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Cengiz MADEN (107205019)

Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Politika

Bu tez .../.../2012 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Cengiz MADEN

10.05.2012

ÖNSÖZ

Sosyal politikaların uygulanmasına merkezi yönetimle beraber katkıda bulunan, kamu yönetim sisteminin ayrılmaz parçası olan yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimlerin başında yer alan belediyeler, toplumun yerel nitelikteki ortak ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlar. 2004 sonrası yerel yönetimler alanında yapılan reformlarla 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'yla sosyal belediyecilikle ilgili önemli düzenlemeler getirilmiştir. Bunun neticesinde de belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmet imkânları oldukça genişlemiştir.

Sosyal belediyecilik, insanı ve genel manada toplumu merkeze alarak üretilen sosyal politikaların adıdır. Yoksul ve muhtaç olan kimselere yönelik yapılan aşı, giyecek, gıda, ilaç, kırtasiye yardımları, yakacak yardımı, öğrencilere verilen burs gibi sosyal yardım merkezli faaliyetler, sosyal belediyeciliğin başlangıcını oluşturmaktadır.

Tez çalışması süresince görüş, eleştiri ve yardımlarıyla çalışmanın oluşmasında büyük emeği olan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Orhan KOÇAK hocama ve tüm bölüm hocalarıma ve devamlı fikir alış verişinde bulunduğum bölüm arkadaşlarıma, çalışmanın 3. kısmını oluşturan Esenler Belediyesi' nin gerçekleştirmiş olduğu sosyal politikalarla ilgili olarak gerekli bilgilere ulaşmam hususunda göstermiş olduğu ilgiden dolayı belediye başkanı Tefik GÖKSU Bey'e ve Esenler Belediyesi çalışanlarına, tezin her aşamasında her türlü fedakârlığı yapan Sevgili Eşim Arzu MADEN' e, çocuklarıma ve bende her daim emeği olan anne ve babama teşekkürü bir borç bilirim.

Cengiz MADEN

10.05.2012

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	vii
TABLO LİSTESİ	x
ÖZET	xi
SUMMARY	xii

GİRİŞ	1
--------------------	----------

BÖLÜM 1: SOSYAL POLİTİKANIN TANIMI ve SOSYAL POLİTİKANIN ARAÇLARI

1.1. Sosyal Politika'nın Anlamı	6
1.2. Dar ve Geniş Anlamda Sosyal Politikanın Tanımı	9
1.2.1. Dar Anlamda Sosyal Politika	9
1.3. Sosyal Politikanın Amaç ve Hedefleri	12
1.4. Sosyal Politikanın Araçları	13
1.4.1. Geniş Anlamda Sosyal Politika Araçları	15
1.4.1.1. Kamu Müdahalesi	15
1.4.1.2. Sendikalar	18
1.4.1.3. Kooperatifler	21
1.4.2. Dar Anlamda Sosyal Politika Araçları	23
1.4.2.1. Sosyal Sigorta	24
1.4.2.2. Sosyal Yardım.....	25
1.4.2.3. Sosyal Tazmin.....	25
1.4.2.4. Sosyal Hizmet	26
1.5. Sosyal Politikayı Sağlayan Kurumlar ve Fonksiyonları	28
1.5.1. Merkezi ve Yerel Yönetimler	28
1.5.2. Hayır Kurumları.....	29
1.5.3. Sivil Toplum	31
1.5.4. Özel Sektör	33

BÖLÜM 2: SOSYAL DEVLET VE SOSYAL BELEDİYECİLİK

2.1. Sosyal Devlet Kavramı ve Tanımı	36
2.2. Yerel Yönetim ve Sosyal Belediyecilik	37
2.3. Türkiye'de Sosyal Belediyeciliğin Gelişim Süreci.....	41

2.3.1. 5393 Sayılı Kanuna Göre Belediyelerin Sosyal Belediyeciliğe ilişkin Görevleri.....	43
2.3.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda Büyükşehir Belediyelerinin Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Görevleri.....	45
2.3.3. Sosyal Politikanın Sağlanmasında Yerel Yönetim ve Sivil Toplum Kuruluşları Arasındaki ilişkiler.....	47
2.4. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri ve Temel Fonksiyonları	49
2.4.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon	49
2.4.2. Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme	50
2.4.3. Yardım Etme, Gözetme.....	50
2.4.4. Yatırım.....	50
2.4.5. Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yürütülen Hizmetler	50
2.4.6. Sosyal Yardım	54
2.4.6.1. Sosyal Yardımların Amacı.....	55
2.4.6.2 Sosyal Yardımların Önemi.....	57
BÖLÜM 3: ESENLER BELEDİYESİ'NİN SUNDUĞU SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI	
3.1. Esenlerin Tarihçesi ve Demografik Yapısı.....	60
3.3. Esenler Belediyesinde Sosyal Belediyecilik Hizmeti Sunan Birimler	62
3.3.1. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü'nün Sunduğu Sosyal Belediyecilik Uygulamaları	62
3.3.1.1. Asker Aile Yardımı.....	62
3.3.1.2. Sünnet Faaliyetleri	64
3.3.1.3. Cenaze Yakınlarına İkram.....	64
3.3.1.4. Eğitim Öğretim ve Kırtasiye Yardımı	65
3.3.1.5. Gıda Yardımı	65
3.3.1.6. Nakit ve Kira Yardımı.....	66
3.3.1.7. Amatör Spor Kulüplerine Yardım	67
3.3.1.8. Yetimlerle Yapılan Organizasyon	68
3.3.1.9. EDİM (Esenler Dayanışma İyileştirme Merkezi)	69
3.3.1.10. Sevgi Çemberi Projesi.....	70
3.3.1.11. Yalnız Değilsiniz Projesi.....	71

3.3.1.12. Kardeş Aile Projesi	71
3.3.1.13. Engellilere Yönelik Yapılan Faaliyetler	72
3.3.2. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nün Sunduğu Sosyal Belediyecilik Uygulamaları	74
3.3.2.1. ESGEV (Esenler Gençlik ve Bilgi Evleri).....	74
3.3.2.2. ESEV (Esenler Sanat Evi).....	75
3.3.2.3. Pembe Klavye	76
3.3.2.4. Yaz Spor Okulu ve İzcilik Kampı	77
3.3.2.5. Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi.....	78
3.3.2.7. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Etkinlikleri	79
3.3.2.8. Esenler Buluşmaları	79
3.3.2.9. Ramazan Ayı Kültürel Etkinlikleri.....	80
3.3.2.10. Geleneksel Kitap Günleri	80
3.3.2.11. Yerinde Hizmet Projesi	80
3.3.2.12. Halk Meclisleri	80
3.3.2.13. Kültür Gezileri	81
3.3.2.14. Avrupa Kıtası Gençlik Formu Etkinliği	81
3.3.3. Sağlık İşleri Müdürlüğü'nün Sunduğu Sosyal Belediyecilik Uygulamaları.	82
3.3.3.1 % 100 Hayat Madde Bağımlıları Rehabilitasyonu ve Meslek Edindirme Projesi:.....	82
3.3.3.2. Genel Sağlık Hizmetleri.....	83
3.3.4. Diğer Sosyal Belediyecilik uygulamaları	85
3.3.4.1. KADEME (Kadını Destekleme ve Mesleki Eğitim Merkezi)	85
3.3.4.2. (ESKAM) Esenler Belediyesi Kariyer Merkezi	86
3.3.4.3. Esnaf Buluşmaları Projesi	87
3.3.4.4. Evlilik ve Aile Okulu	87
3.3.4.5. ESTİM (Esenler Toplu İletişim Merkezi).....	87
3.3.4.6 Esenler Çorba Çeşmeleri.....	88
3.3.4.7. Askıda Ekmek Var	89
SONUÇ ve ÖNERİLER	90
KAYNAKÇA.....	94
ÖZGEÇMİŞ	106

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AİTİA: Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi

AŞ: Anonim Şirket

AVM: Alışveriş Merkezi

BELMEK: Ankara Belediyesi El Becerileri ve Meslek Edindirme Kursları

Bs: Baskı

C: Cilt

CEEİ: Çalışma Ekonomisi Endüstri İlişkileri

Der: Derleyen

DİSK: Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

Edit: Editör

EDİM: Esenler Dayanışma İyileştirme Merkezi

EGM: Emeklilik Gözetim Merkezi

ESGEV: Esenler Gençlik ve Bilgi

ESKAM: Esenler Kariyer Merkezi

ESTİM: Esenler Toplu İletişim Merkezi

GÜİİBF: Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

Haz: Hazırlayan

İBB: İstanbul Büyükşehir Belediyesi

İSMEK: İstanbul Sanat ve Meslek Eğitim Kursları

İSMEM: İstanbul Gençlik Rehabilitasyon ve Meslek Edindirme Merkezi

İSİİF: İstanbul İnsan Kaynakları ve İstihdam Fuarı

İSÖM: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Özürlüler Müdürlüğü

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

İTO: İstanbul Ticaret Odası

IULA-EMME: Uluslar arası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Orta Doğu Bölge Teşkilatı

KADEME: Kadını Destekleme ve Mesleki Eğitim Merkezi

md: Madde

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

NGO: Non-Governmental Organizations (Sivil Toplum Kuruluşu)

S: Sayı

s: Sayfa

SBE: Sosyal Bilimler Enstitüsü

SBF: Siyasal Bilgiler Fakültesi

SHÇEK: Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu

SHYO: Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu

STK: Sivil Toplum Kuruluşu

SYDTF: Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Teşvik Fonu

T.C: Türkiye Cumhuriyeti

TODAİE: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü

TUIK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNDP: United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)

Üniv: Üniversite

vb: ve Benzerleri

vd: ve Diğerleri / ve Devamı

Yay: Yayını/ Yayınları

yy: Yüzyıl

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Asker Aile Yardımı İstatistikleri.....	63
Tablo 2. Sünnet Faaliyetleri İstatistikleri.....	64
Tablo 3. 2008-2011 Cenaze İkramı İstatistikleri.....	65
Tablo 4. 2008-2011 Gıda Yardımı İstatistikleri.....	66
Tablo 5. 2008-2011 Nakit ve Kira Yardım İstatistikleri.....	66
Tablo 6. 2008-2011 Malzeme Yardımı Alan Amatör Spor Kulübü İstatistikleri.....	67
Tablo 7. 2008-2011 Yetimlere Yapılan Yardım İstatistikleri.....	68
Tablo 8. EDİM Kart Müracaat İstatistikleri.....	70
Tablo 9. 2010-2011 Kardeş Aile Sayısı İstatistikleri.....	72
Tablo 10. 2008-2011 Engelli Yardım İstatistikleri.....	74
Tablo 11. 2010-2011 ESGEV Öğrenci İstatistikleri.....	75
Tablo 12. 2010-2011 ESEV Öğrenci İstatistikleri.....	76
Tablo 13. 2009-2011 Yaz Spor Okulu ve İzcilik Kampı İstatistikleri.....	77

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Esenler Belediyesi Örneği	
Tezin Yazarı: Cengiz Maden	Danışman: Yrd.Doç.Dr. Orhan Koçak
Kabul Tarihi	Sayfa Sayısı: XII(önkısım)+105(tez)+1(ek)
Anabilimdalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	
Bilimdalı: Sosyal Politika	
<p>Modern devletler kamu kaynaklarını kullanarak yapılan sosyal yardımları sosyal devlet olmanın bir zorunluluğu olarak yerine getirmektedir. Bu yardımları da sosyal politikanın aracı olarak kabul etmektedir. Belediyelerin sosyal politika alanındaki etkinliği giderek artmaya ve ülkemizdeki belediyeler bu alanda daha fazla hizmet üretmeye başlamıştır. Belde halkının yerel ve ortak ihtiyaçlarını karşılamakla görevli olan belediyeler, sosyal belediyecilik uygulamalarıyla kentte yaşayanların refah düzeyini arttırmaya, sosyal dengeyi kurmaya ve sosyal adaleti ve barışı sağlamaya çalışarak yerel kalkınmaya destek olmaktadır.</p> <p>Yeni yönetim anlayışıyla yerel yönetimlerin sosyal politikalarının' da içerik değiştirdiği görülmektedir. Bu süreçte ülkelerin kamu yönetim politikaları, dolayısıyla yerel yönetimlerin ve onların uyguladığı sosyal politikaları da değişmektedir.</p> <p>Bu çalışma, Esenler Belediyesi' nin sosyal belediyecilik alanındaki etkinliklerini incelemeyi ve sosyal politika alanındaki performansını ele alarak Sosyal Belediyeciliğe yönelik çalışmalarını ortaya koymayı amaçlamıştır.</p> <p>Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyal politika bilim dalına ilişkin genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde sosyal belediyeciliğin kavramsal boyutu ve sosyal yardımlar ele alınıp incelenmiştir. Son bölümde ise sosyal belediyecilik uygulamasında Esenler Belediyesi' nin sunduğu sosyal yardımlar anlatılmıştır.</p>	
Anahtar kelimeler: Sosyal Politika, Sosyal Belediyecilik ve Sosyal Yardım, Esenler Belediyesi	

Yalova University Insitute of Social Sciences Master Thesis Summary

Title of the Thesis: The Case of Municipal Council of Social Practices and Esenler	
Author: Cengiz Maden	Supervisor: Yrd.Doç.Dr. Orhan Koçak
Date:	Nu.ofpages: XII (frontage)+105(thesis)+1(annex)
Department: Labour Economics and Industrial Relations Sub field: Sosial Policy	
<p>Modern states are using public resources to the social benefits of being a welfare state as an obligation to fulfill. These benefits are also considered as a tool of social policy. Increasing the effectiveness of social policy in the municipalities and the municipalities in our country has begun to produce more service in this area. Meet the common needs of people in this city, in charge of local and municipalities, to increase the social welfare of people living in the city municipal applications, the social balance by working to build support for local development and social justice and peace is to create.</p> <p>Content of social policies of the new management concept, seen at the local administrations. Local governments in the countries in this process due to public administration policies and their implementing social policies are also changing</p> <p>This study put forward the activities of civic and social Esenler Municipality's performance by considering the field of social policy aims to document the work of the Sociamunicipality.</p> <p>Work consists of three parts. The first section is general information on the Meaning of Social Policy. Municipality and conceptual dimension of the second part, the social benefits have been investigated. In the last chapter describes the social benefits offered by Municipal Council Esenler application.</p>	
Key Words: Social Policy, Social and Welfare Municipal, Esenler Municipality	

GİRİŞ

Barışın, demokrasinin, insan haklarının ve dayanışmanın tehlikelere karşı koruduğu, daha güvenli, daha özgür, daha adil ve daha değerli bir yaşama ulaşmak, eskiden beri tüm insanlığın özlemini oluşturmaktadır.

Toplumsal değişimin evrensel boyutu, daha geniş toplum tabakalarının, toplumsal ve ekonomik etkinliklere daha fazla katılımlarını öngörmektedir. Bütün bunlar, önceleri emekle arama (ticari) ilişkilerinde “sosyal sorunun” çözümüyle gündeme gelen ve giderek hızlı bir endüstrileşmenin ortaya çıkardığı tüm sosyal sorunları kapsamına alarak toplum politikasına dönüşen, sosyal politika biliminin ana hedeflerini oluşturmaktadır. Araştırmacılar sosyal politika uygulamalarının medeniyet tarihinin başlangıcıyla beraber var olduğunu belirtmektedir. Ancak bu ilk dönemdeki uygulamalar daha çok gönüllü yardım şeklinde gerçekleştirilmiştir. Sosyal devlet anlayışı 19. yüzyılda işçi sınıfının problemlerini çözmeye yönelik politikalarla başladığı kabul edilse de, devletin kendine bakamayan vatandaşlarının korunması için müdahalesi 1300’lü yılların İngiltere’ sine kadar götürülmektedir.

Sosyal politika; sosyal gelişme, sosyal eşitlik, sosyal adalet, sosyal barış ve sosyal bütünleşme gibi temel hedefleriyle, sosyal sorunun çözümünde, sosyal reformcu yaklaşımlar izleyerek, insanların ve toplumsal grupların varlıklarını sürdürmedeki güvensizliklerini ortadan kaldırarak, onlara daha nitelikli, daha güvenli bir yaşam sağlamayı kendine amaç edinen bir bilimdir.

Sosyal politikaların, bireyin temel hak ve hürriyetini genişletici, destekleyici niteliklerinin olmanın olmasının yanı sıra, onun maddi ve manevi varlığını geliştirici sonuçlara ulaştıracak nitelikte olmak durumundadır. Yerel yönetimlerin, sosyal politika uygulamaları çerçevesinde vatandaşları ilgilendiren ekonomik ve sosyal problemlerin giderilmesi konusunda doğrudan veya dolaylı olarak sürece katıldığı görülmektedir. Yerel yönetimlerin sosyal belediyeçilik çerçevesinde yaptığı sosyal yardımların önemli yer tuttuğunu belirtmemiz gerekmektedir.

Tarihi gelişim süreci içerisinde, merkezi devletlerin ortaya çıkışıyla birlikte varlık kazanmaya başlayan mahalli idareler zamanla merkezi idarenin tamamlayıcısı haline gelmişlerdir. Mahalli idareler birimi olan belediyeler, pek çok ülkede olduğu gibi,

Türkiye’de de halka en yakın kuruluşlardır. Toplumsal yaşamda, belediyeler için halkın güven ve desteğini kazanmak öteki kamu kurumlarından daha fazla önemlidir. Bu nedenle halkın ihtiyaç ve isteklerine duyarlı davranmak, halkın sürekli desteğini, beğenisini ve güvenini sağlamak belediyeler için önemlidir.

Mahalli idare birimi olan belediyeler, pek çok ülkede olduğu gibi, Türkiye’de de halka en yakın kurumlardır. Özellikle belediye başkanlarının seçimle iş başına gelmeleri belediyeleri halka yakınlaştıran temel bir unsurdur. Belediyeler gerek halka hizmet etmek için gerekse yoksul kesimden daha çok oy almak için alt yapı yatırımlarına oranla belediye bütçesine yük getirmeyen sosyal transferlere ağırlık vermişlerdir. Bu da daha çok sosyal yardım ve sosyal hizmet gibi belediyelere çok yük getirmeyen alanlarda gerçekleşmiştir.

Yerel sosyal politikalar, mahalli düzeyde, yöre sakinlerinin ve STK’ ların beceri ve kaynaklarından yararlanılarak, sosyal hayatın, yerel ekonomik ve sosyal gelişmeyle desteklenmesini öngören sosyal politikalarlardır. Burada, yerel yönetimlere sosyal alanlarda planlama, düzenleme ve uygulama fonksiyonu yükleyen bir yaklaşım söz konusudur. Yerel yönetimler, sosyal konut, sosyal yardım, sosyal hizmetler, sosyal danışmanlık, istihdam, yoksulluğun giderilmesi, sağlık, halk eğitimi ve çevrenin korunması gibi değişik sosyal alanlara ve özellikle dezavantajlı sosyal gruplara yönelik programlar hazırlamakta ve hazırladıkları programları uygulamaya koymaktadır. Bu bağlamda sosyal politikaları yerel düzeyde başarı ile uygulayan belediyeler, sosyal devlet anlayışının yerel yansıması olarak “Sosyal Belediye” ismini almaya hak kazanmaktadır (Seyyar, 2009: 5-6).

Sosyal yardımlar, merkezi yönetimin ve yerel yönetimlerin önemli hizmetleri arasında bulunmaktadır. Sanayi devrimiyle birlikte artan kentleşme oranı birçok problemi de beraberinde getirmiştir. Yaşama koşulları kötüleşmiş, sefalet artmış, sağlık problemleri baş göstermiştir. Artan yardım talepleri doğrultusunda devletin sosyal problemlere müdahalesi zorunlu hale gelmiştir. Yoksullukla mücadele hem merkezi yönetimin hem de yerel yönetimlerin önemli görevleri arasında yer almıştır.

Yeni yönetim anlayışıyla birlikte yerel yönetimlerin sosyal politikalarının da içerik değiştirdiği görülmektedir. Bu değişim süreci kamu politikalarını dolayısıyla yerel yönetimleri ve yerel yönetimlerin sosyal politikalarını etkilemektedir. Belde halkının

yerel ve ortak ihtiyaçlarını karşılamakla görevli olan belediyeler, sosyal belediyecilik uygulamalarıyla kentte yaşayanların refah düzeylerini artırmaya, sosyal dengeyi kurmaya ve sosyal barışı ve adaleti sağlamaya çalışarak yerel ve bölgesel kalkınmaya destek olmaktadır.

Yerel yönetimlerin -özellikle de seçilerek iş başına gelmiş olmaları yönüyle- merkezi yönetimin vesayet denetiminde olmaları ve taşıdıkları kamu tüzel kişilikleri nedeniyle yönetsel yönleri olan belediyelerin görev, yetki ve vatandaşa karşı sorumluluklarının yeniden tanımlanması zorunluluğu doğmuştur. Belediyelerden yol, su, kanalizasyon, park, temizlik gibi klasik kentsel altyapı ve teknik hizmetler dışında sosyal, kültürel, ekonomik ve eğitsel bir dizi yeni alanda yükümlük ve sorumluluklar üstlenmesi beklenmektedir.

Artık 21. yüzyılın çağdaş belediyecilik anlayışında “yerel sürdürülebilir kalkınma”, “sosyal belediyecilik”, “kentlilik bilincinin oluşturulması” gibi kavram, söylem ve politikalar bulunmaktadır. Ülkemizde artan kentsel nüfus ve beraberinde ortaya çıkan işsizlik, yoksulluk vb. sosyal sorunlar, sosyal politika alanında yerel yönetimlerin önemini arttırmıştır. Merkezi yönetimin sosyal yardım ve sosyal hizmet alanındaki yetersizliği de yerel yönetimleri bu alanda aktif olmaya zorlamaktadır. Ayrıca, son yıllarda yapılan yasal düzenlemeler sosyal yardım uygulamasını belediyelerin görevlerinden biri haline getirmiş, böylelikle sosyal belediyecilik anlayışı gelişme göstermeye başlamıştır.

Sosyal belediyecilik, yerel yönetimlere sadece alt yapı hizmetleri yüklemenin ötesinde, sosyal sorunların çözümünde de onları birebir sorunlu tutmaktadır. Sosyal belediyecilik, sosyal politikaları uygulayan belediyecilik anlayışı demektir. Yani bir belediyenin ne ölçüde sosyal belediyecilik kavramı çerçevesi içerisinde değerlendirilmesi, o belediyenin sosyal politikaları ne ölçüde uygulamaya koyduğu ile yakından ilişkilidir. Bir belediyeyi bu anlamda sosyal politikaları sağlama düzeyine göre sahip veya sahip değil diye nitelendirebiliriz.

Sosyal belediyeciliği yalnızca fakir, fukara, kimsesiz, özürlü ve yaşlılara yönelik bir ekonomik destek olarak algılamamak gerekir. Bunun yanında geniş halk kesiminin gerek kendi arasında ve gerekse belediye ile ilişkilerinde sosyal ve kültürel değerlerin/ilişkilerin geliştirilmesi bağlamında belediyenin bir liderlik rolünün

bulduğunu insanların huzur ve mutluluğu açısından da belediyenin çok önemli olduğunu söylememizde fayda vardır (Eryılmaz, 2010: 88).

Çalışmanın konusu; Alt dallarıyla bir bütün olarak sosyal politika, sosyal politikanın sağlanmasına katkıda bulunan kurumlardan biri olan yerel yönetimler ve yerel yönetimlerden belediyelerin uyguladığı sosyal belediyecilik uygulamalarıdır. Sosyal belediyecilik, yerel yönetime sosyal alanlarda planlama ve düzenleme görevi yüklemekte olup bireyler ve toplumsal gruplar arasında etkisini kaybetmeye yüz tutmuş sosyal güvenlik, sosyal yardım ve adalet duygularını güçlendirmeye yönelik olarak yerel yönetimlere sosyalleştirme ve kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir. Sosyal belediyecilik anlayışı, 2000’li yılların başlarında yeni bir ivme kazanmış ve belediyeler tarafından sunulan sosyal içerikli hizmet paketleri daha da genişlemeye başlamıştır. Öyle ki, bu hizmet sunumları zamanla yerel halkın ekonomik, sosyal ve kültürel gelişiminden sorumlu belediyecilik anlayışının oluşumu gerçekleşmiştir.

Çalışmanın amacı; Esenler Belediyesinin sosyal belediyecilik alanındaki etkinliklerini ortaya koymak ve sosyal politika alanındaki performansını ele alarak sosyal belediyeciliğe yönelik çalışmalarını ortaya koymayı amaçlamış ve 21.yüzyılda önemli bir yönetim aracı olan yerel yönetimlerin özelde Esenler Belediyesi’nin sosyal belediyecilik ve sosyal yardım uygulamaları kapsamında sahip oldukları yetki ve görevlerinin araştırılması ve üstlendikleri misyonların incelenmesidir.

Çalışmanın Yöntemi; Çalışmamızda detaylı şekilde değerlendirmeye imkân vermesi nedeniyle örnek olay çalışması yöntemi uygulanmıştır. Böylece araştırmaya konu olan Esenler Belediyesi’nin sosyal belediyecilik bağlamında, her kalemde, hangi büyüklükte yardımların yapıldığı ve bunların yıllar itibarıyla çalışmamızda değerlendirilme imkânı sağlanmış olacaktır. Bu araştırmaya konu Esenler Belediyesi için veri toplama yöntemleri: Her yılın faaliyet raporları incelenmiş, gerekli görüldüğünde yetkili kişilerden bilgi talep edilmiş ve Esenler Belediye’sinin resmi internet sitesinden faydalanılmıştır.

Aynı zamanda yapılan çalışmanın ana temelini oluşturan sosyal politika, sosyal yardım ve sosyal belediyeciliğe ait geniş bir literatür çalışması yapılmıştır.

Çalışma üç ana bölüm ve bir sonuçtan oluşmaktadır. Birinci bölümde genel bir kavramsal çerçevenin zihni altyapının ortaya konması adına sosyal politika kavramı, sosyal politikanın amaç ve hedefleri, sosyal politikanın araçları ve sosyal politikayı sağlayan kurumlar üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde sosyal devlet, yerel yönetim ve sosyal belediyeçilik, Türkiye’de sosyal belediyeçiliğin gelişim süreci ve sosyal belediyeçiliğin işlevleri ve temel fonksiyonları üzerinde durulmuş, bu fonksiyonlardan sosyal yardım kavramı, sosyal yardımın amacı ve önemi detaylandırılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü ve son bölümde ise: çalışmada örnek seçilen Esenler ve Esenler Belediyesi çok yönlü boyutlarıyla ele alınmıştır. Bu kapsamda Esenler Belediyesinin tarihsel gelişimi, demografik yapısı, ekonomik ve fiziksel özellikleri araştırılmış; 2007-2011 yılları arasında 5 yıllık hizmet döneminde gerçekleştirildiği faaliyetler karşılaştırılarak bu yıllar arasında “sosyal belediyeçilik” kapsamında uyguladığı hizmetler incelenmiştir.

BÖLÜM 1: SOSYAL POLİTİKANIN TANIMI ve SOSYAL POLİTİKANIN ARAÇLARI

Sonsuz ihtiyaçların sahibi olan insan maddi ve manevi ihtiyaçlarını temin edebilmek için çalışmak (üretmek) zorundadır. İnsanoğlu var olduğu günden beri ihtiyaçlarını temin yönünden mücadele vermiş ve bu mücadelesi var oldukça devam edecektir. Toplum ve toplum grupları içinde yaşayan insanı bütün yönleri ile hedef alan sosyal politika, sadece işçi-işveren arasındaki aksaklıkları ve çatışmaları gidermeye çalışan bir bilim değil aynı zamanda toplumun tüm kesimlerinde insanla ilgili olan her şey (yaşlılık, yoksulluk, engellilik, konut sorunu, aile planlaması) gibi bir çok konuyu ele alan bir bilim dalıdır.

1.1. Sosyal Politika'nın Anlamı

Sosyal politikanın tanımlanması, bu bilim dalının kabul edilen ve saygı duyulan akademik bir disiplin haline gelmesinde en önemli ve en büyük katkıyı sağlayan Richard Titmus tarafından oldukça güç ve sıkıntılı bir iş olarak nitelendirilir. Gerek sosyal politika kavramının kullanılmaya başlanması ve gerekse bu alanın bir bilim dalı olarak kabulü, diğer akademik disiplinlere göre yakın tarihte gerçekleşmiştir. Gerçekten, sosyal politika hem kavram hem de uygulama olarak 19. yüzyılda doğmakla birlikte, özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra endüstrileşmiş batı toplumlarında altın çağını yaşamıştır (Ersöz, 2004: 7).

Sosyal politika kavramı, ilk defa 19. yüzyılın ikinci yarısında, Almanya'da Riehl tarafından (sozialpolitik şeklinde) kullanılmış (Tuna ve Yalçıntaş, 1999: 21), konunun bir bilim dalı haline gelişi ise, 1911 yılında Alman Otto v. Zwiédineck- südenhorst'un yazdığı "Sosyal Politika" adlı eserle birlikte gerçekleşmiştir (Özdemir, 2004: 31).

Sosyal politikayı tanımlamadaki güçlük, terimin tarihsel arka planını sunmada da kendisini göstermektedir. Çünkü "sosyal politika" terimi üzerinde mutabakatın sağlanması henüz yeni bir durumdur. Mutabakattaki sıkıntı, iki noktadan ele alınmaktadır. Birincisi, Türkçenin henüz istikrar bulmayışı ve bu sebeple yeni teknik terimlere uygun bir karşılık bulunmasında karşılaşılan güçlüktür. İkincisi de, bizzat konunun dinamik istihale (biçim değiştirme, başkalaşma) halinde oluşudur (Zaim, 2005: 50).

Sosyal politika, uzun süre sanayi devrimi sonucunda ortaya çıkan ve zayıf durumda bulunan işçi sınıfı ile sermaye sahipleri arasındaki sınıf farklılığından doğan sorunların çözümünü ifade etmiştir (Tokol, 2000: 2).

Çağdaş toplumlar açısından bir yaşam biçimi haline geldiği ifade edilen sosyal politikayı (Talas, 1992: 12), tanımlama zorluğu, konuların hızlı ve sürekli bir biçimde çoğalması sebebiyle bir gerçek olarak ortada durmaktadır. Bu yüzden olsa gerek, bazı sosyal politikacılar, sosyal politika için tüm zamanlarda geçerli bir tanım yapabilmenin hemen hemen imkânsız olduğunu ileri sürmektedirler (Altan, 2008: 8).

Sosyal politika terimi Türkiye’de ise ilk defa Ziya Gökalp tarafında, “Yeni Mecmua”da, “Siyaset-i İctimaiye” şeklinde geçmiş (Tuna ve Yalçıntaş, 1999: 25); Fransız kültüründen faydalanan ilim adamları bu terimi “İctimai Basiret” veya “İctimai İktisat” olarak; Alman iktisatçılığının tesiri altında olanlar da “İctimai Siyaset” başlığı altında ele almışlardır (Fındıkoğlu, 2006: 164). Ancak Türk literatürüne girişi 1933-1934 yıllarında gerçekleştirilen üniversite reformu ile ülkemize gelen Alman profesörler aracılığı ile olmuştur (Tuna ve Yalçıntaş, 1999: 21).

Diğer taraftan, son yıllarda ABD’de yoğun bir şekilde kullanılan ve bilhassa AB bünyesinden teorik ve pratik alanda daha da yaygınlaşan ve ilmi literatürde de artık kabul gören “sosyal politika (social policy)” kavramı, Almanya’da “sozialpolitik”, Fransa’da “l’conomie social (sosyal iktisat)” ve Anglo-Sakson ülkelerinde “economie du travaile (çalışma ekonomisi)” şeklinde de kullanıla gelmiştir. Türkiye’de özellikle ikinci dünya savaşı sonrası tesirli olan kullanılış biçimi ise, Amerikan kökenli olan “industrial relations” - endüstri ilişkileri- şeklinde görülmektedir (Tuna ve Yalçıntaş, 1999: 26).

Terimle ilgili yaşanan farklılıklar, AB’nin almış olduğu karar ile bir şekilde bertaraf edilmeye çalışılmıştır. Gerçekten de AB’nin, resmi belgelerde “sosyal politika” social policy, (la politique social) teriminin kullanımı yönündeki kararı, üye ülkeler arasındaki terminolojik farklılıkların ortadan kalkmasına yol açmakla kalmamış, aynı zamanda bu terime uluslararası bir geçerlilik de kazandırmıştır (Altan, 2008: 17).

Terimin kelimeleri üzerinden bir yaklaşım sergilendiğinde, “sosyal” ve “politika” kelimeleri ile karşı karşıya kalınmaktadır. Kavramın temel ögesini, eski Yunanca bir

kelime olan “polis”ten gelen “politika” oluşturmaktadır. Politika çeşitli dillerde kısmen farklı anlamlar ifade etmekle birlikte, genel olarak toplumda belirli bir amaca yönelik önlemler bütünü olarak ifade edilmektedir (Tokol, 2000: 1). Politika ile eş anlamlı olan Arapça kökenli “siyaset” sözcüğü de belirtilen hedefe ulaşabilmek için kamu kurum ve kuruluşları tarafından izlenen yolu / yolları ifade etmektedir (Altan, 2008: 1). Sosyal Politika terimini oluşturan diğer bir kavram olan “sosyal” kelimesinin de aslı Latince'dir. Kelime, Latince “socius” ten gelmektedir. Sözlük anlamı “ ortak arkadaş, dost ” olan kelime, genel olarak toplumla ilgili konularda, insanla ilgili sorunları ifade etmektedir (Tokol, 2000: 1).

Tanımları artırmak ve çeşitlendirmek mümkündür. Ancak tanım farklılıklarına rağmen hemen her tanımda bazı özellikler bulunmaktadır. Bunlar; sosyal politikalarla vatandaşlara refah sağlama amacı güdülmesi ve bu politikaların gelirin yeniden dağılımına yönelik önlemler içermesidir. Sosyal politikalar, toplumsal düzenin korunması ve sosyal barışın sürekliliğinin sağlanması için hayata geçirilmektedir. Kuşkusuz karşılaşılabilecek kaçınılmaz olan bu sorunlara duyarsız kalınması, kendi kendine ihtiyaçlarını gideremeyen bireylere destek olunmaması, toplumsal yaşama entegre olamayan suç ve şiddet eğilimi yüksek bir kitlenin varlığını beraberinde getirecektir(Ersöz, 2011: 49-50).

Sosyal politikayı tanımlamada, sosyal politikanın ekonomiyle olan ilintisinin etkisi önem arz etmektedir. Sosyal politikanın ekonomiyi etkilemesi bir yana, ekonominin durumu sosyal politikanın nedeni ve gelişimi üzerinde derin tesirlere sahiptir (Dilik, 1971: 9). Mesela, dünyada yeni- liberal politikaların 1980’lerde yeniden sahneye çıkmaya başlaması, sosyal politika üzerinde yeni etkilere neden olmuştur. Bir yaklaşıma göre, bu yeni-liberal politikalar ile artık devletin temel işlevleri, ulusal kalkınma ve sosyal gelişme olmaktan çok uluslararası ekonomiye uyum sağlamak olmuştur. Bu gelişmeler de sosyal sorunlara verilen önemi azaltmış ve sosyal politikaları tümüyle ortadan kaldırırsa da, bu politikalarda önemli sayılabilecek değişikliklere yol açmıştır (Koray, 2000: 13).

Ekonomik politikalarla ilişkili olarak, sosyal standartların yükseltilmesi ile sosyal politikalar arasında da bir bağ söz konusudur. Bu yaklaşım sahiplerine göre, sosyal politika, sosyal standartların yükseltilmesi amacına yönelik politikaları da içerir. Bu

sağlandığı sürece, sosyal politikanın amaçlarına hizmet edilmiş olunur (Şenkal, 2003: 447). Sosyal standartların sağlanması, eşitlik ve sosyal adaletin sağlanması açısından önemlidir. Bu yönüyle, sosyal politika, piyasa ekonomisi yasalarının yarattığı ve derinleştirdiği sosyal adaletsizlik ve eşitsizlikleri azaltmak amacını taşımaktadır (Gülmez, 2004: 61). Bunlara paralel olarak, sosyal politika ile ilgili benzer yaklaşımlar, Albrecht'in tarifinde "devletçe sosyal barışın sağlanması" noktasında ifadelendirilmiş ve yine Talas tarafından da "toplumsal adalet kavramı ekseninde geliştirilmiştir (Altan, 2008: 3-5).

Sosyal politikadaki farklı açılımlar ele alındığı zaman, dikkatimizi çeken bir diğer nokta da, sosyal politika ile "vatandaşlık" arasındaki ilişkidir. Fikir sahiplerine göre, büyük ölçüde 20. yüzyıla ait ve hatta daha çok dünyanın gelişmiş ülkelerine özgü bir olgu olan sosyal politika, özünde bir toplum üyesinin vatandaşlık hakkına dayalı bir gelişmedir (Koray, 2000: 8). Buna göre, tüm üyelerinin sosyal gereksinimleri de "vatandaşlık" bağı ile ilintili olarak işleyen bir sosyal politikanın ürünü olmaktadır.

Sosyal politika tanımlarında değişik açılardan bakmaya göre oluşan farklılaşmaları, çok daha genel ve üst hatları ile tasnif eden bir yaklaşıma göre, sosyal politika tanımlarında temel olarak dört yaklaşım söz konusudur: Nedene bağlı, sonuca bağlı, koruyucu ve fitri sosyal politika yaklaşımları (Seyyar, 2005: 273).

1.2. Dar ve Geniş Anlamda Sosyal Politikanın Tanımı

1.2.1. Dar Anlamda Sosyal Politika

Sosyal politikayı tanımlama girişimleri, Türkiye literatüründe klasik olarak "dar" ve "geniş" mana tasnifi etrafında yapılmaktadır. Sosyal politika, eğer yalnız devletin faaliyetleri yanı sıra sınırlı kitlelere ya da bir sınıfa dönük çalışmaları kapsıyorsa burada "dar anlam" söz konusu olmaktadır (Talas, 1990: 31). Bu açıdan, dar manada sosyal politika, bütün sınıf ve grupları ihtiva etmemektedir. Endüstri Devrimini yaşayan Batı Avrupa ülkelerinde ve özellikle de Almanya'da 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya çıkan ve işçi sorununu çözmeye yönelik politikalar içeren sosyal politika anlayışı, dar kapsamlı sosyal politikayı doğurmuştur (Güven, 2001: 31). Dolayısıyla, 19. yüzyılın sonuna kadar olan dönemde sosyal politika, işçileri sanayileşme ile meydana

gelen tehlikelere karşı korumak amacı ile toplumun çalışma ve ekonomik hayatında alınan tedbirlerin bütünü olarak anlaşılmaktadır (İzveren, 1968: 4).

Bu açıdan, dar manada sosyal politikanın amacı, endüstrileşme ve kentleşme nedeniyle ortaya çıkan tehlikelere karşı işçileri korumak veya onlar için önlemleri hayata geçirmektir. Bu nedenle de, bu dönemin sosyal politikası, esasında, işçilerin bazı sorunlarının giderilerek işçi sınıfı ile burjuvazi arasında yükselen çatışmayı önlemek amacını taşımaktadır (Koray, 2000: 10). Sosyal politika, bu iki kutup arasında bir uzlaşma aracı olarak görülmektedir. Başka bir ifade ile dar manada sosyal politika, kapitalist ekonomi düzeninde işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki tezatları ve mücadeleleri hafifletmeye, mümkün olduğu takdirde bunları ortadan kaldırmaya, mevcut ve yürürlükteki düzeni devam ettirmeye ve sağlamlaştırmaya yönelmiş bir politika olarak ortaya çıkmaktadır (Tuna ve Yalçıntaş, 1999: 29).

Bütün bunlardan yola çıkarak, 19. yüzyıl ile ilintili olarak ifade edilen dar anlamlı sosyal politika tariflerini “işçi sınıfı sosyal politikası” olarak da ele alınabilir. Sosyal politikanın günümüze kadar gelen süreç içerisinde belirli gelişmelere -dönüşümlere- tabi olduğunu belirtmek gerekir. Gerçekten de sosyal politika, geleneklere dayanan çalışma koşullarından, yoksullara, yaşlı ve çocuk gibi güçsüzlere, sakatlara ve bir mesleğin gereksinimi içinde olanlarından başlayarak kişisel ve toplumsal dayanışmalara kadar uzanmış, kapitalist çağın doğuşu ile birlikte sosyal sınıfların ilişkilerine ve devletin yeni görevler yüklenmesine dönük oluşumlara kadar gelmiştir (Talas, 1992: 13).

Sonuç itibarıyla dar anlamda sosyal politika;

- 1) Kapitalist toplum yapısını ve iktisat düzenini esas almakta,
- 2) Bu düzen içinde sadece iki sınıf (işçi sınıfı ve işveren-sermaye) ve bu iki sınıf arasındaki ilişkiler ile bu sınıflar arasındaki çelişkilerden yola çıkmakta,
- 3) Hızlı sanayileşmenin ortaya çıkardığı sosyal sorunları çözmeye ve özellikle işçi sınıfını bu sorunlardan korumaya çalışmakta,
- 4) Mevcut düzeni koruma amacı taşımaktadır (Ersöz, 2011: 5; Güven, 2009: 14).

1.2.2 Geniş Anlamda Sosyal Politika

Özellikle, ikinci dünya savaşı'nı takip eden yıllarda gerek uygulamada ve gerekse teoride sosyal politika kavramında bir anlam değişikliği görülmektedir. Bu dönem itibarıyla, sosyal politikanın kapsamına (işçi kitlesinin sınıf tezatlarının azaltılması gibi) - eski ana sorunlar temelde kalmakla beraber – çok daha geniş halk tabakaları alınmıştır (İzveren, 1968: 5). İngiltere’de Beveridge Planı, Kanada’da Marshall Raporu, Hollanda’da Van Rhijn Komisyon Raporu ve Fransa’da Larogue tarafından ileri sürüldüğü gibi çok geniş ve çeşitli hizmet halkası içerisinde sosyal politikanın muhtevası ifade edilmeye başlanmıştır. Bu halka genişlemesi, “geniş manada sosyal politika” tabiri ile belirtilmektedir (Ersöz, 2004: 27).

Buna göre, geniş anlamlı sosyal politika, ekonomik olayların sonuçlarının, toplum yaşamı üzerindeki bütün etkilerini kendisine konu almaktadır (Güven, 2001: 14). Diğer taraftan, geniş anlamda sosyal politika, bir yandan geniş toplumsal kesimlere yönelmekte, öte yandan bu kesimler içinde yer alan özel grupların sorunlarıyla da ilgilenmektedir. Böylece, kadın politikaları, özürülere yönelik politikalar, gençlere ve çocuklara yönelik politikalar gibi konular sosyal politikanın içinde kendisine yer bulmaktadır (Koray, 2000: 11). Ayrıca, yoksulluk eksenli sosyal dışlanma da geniş anlamda sosyal politikanın içinde görülmektedir (Buğra ve Keyder, 2006: 9). Bu yaklaşımlar, topluma bir bütün olarak bakan, toplum içinde bütün sınıfları ilgilendiren çok çeşitli konuları sınıf farkı gözetmeksizin ele alan politikanın varlığına işaret etmektedir (Talas, 1992: 16). İşte bütün bu gelişmeler, sosyal politikanın, işçi sınıfı eksenli yaklaşımlarına ek olarak “kitlelerin sosyal politikası” na doğru yoğunlaşmanın oluştuğunu göstermektedir. Geniş anlamda sosyal politika, toplumsal yaşamda ortaya çıkan ve bu bilim dalının kapsamına giren tüm problemlerle, bütün sosyal alanlar ve bütün sosyal gruplar ile ilgilenmekte ve onlara yönelik çözümler üretmektedir. Çalışma hayatından kaynaklanan sosyal politikalar henüz yeni olmasına karşın, geniş anlamdaki sosyal politikalar insanlık tarihi kadar eski olup, işçi ve işveren sınıfı ve bunlar dışındaki tüm sosyal sınıflar ve problemleri ile ilgilenmektedir (Aydın, 2008: 26).

Yapılacak diğer güncel bir tanımın ise, sosyal politikaların günümüzdeki özelliklerini yansıtması gerekir. Bu bağlamda sosyal politikayı; toplumun sosyo-ekonomik yönden güçsüz, bağımlı çalışan ve özel olarak korunması gereken kesimlerinin, iş ilişkilerinin

ve çalışma yaşamı ile toplumsal yaşam içinde korunup gözetilmelerine yönelik kamusal ya da yarı kamusal tüm politikaları konu alan bir bilim dalı olarak tanımlamak, günümüzde geçerli sayılan sosyal politika anlayışlarına büyük ölçüde uygun olacaktır (Şişman, 2002: 21).

Karşılaştırmalı olarak hem dar anlamda hem de geniş anlamdaki sosyal politika kavramlarını ele alırsak, şu faktörler ortaya çıkacaktır:

- 1) Dar anlamdakinin aksine geniş anlamda sosyal politika kavramında iki sınıf sınırının dışına çıkılmakta ve diğer bütün sosyal sınıf ve grupların problemleriyle ilgilenilmektedir.
- 2) Zaman ve tarif bakımından da sınır aşılmakta, dar anlamda sosyal politika sanayi devriminin başladığı 19. yüzyılın son çeyreği ile 19. yüzyıldan bu yana olan ve endüstri devrimine bağlı bulunan problemlerle uğraştığı ve sanayi ihtilalinin bir ürünü olduğu halde, geniş anlamda sosyal politika tarifinin içine iki bin yıl öncesinden, Roma ve Bizans imparatorluklarından bu yana ortaçağın Feodal rejimindeki problemlerle günümüzün işçi-işveren ilişkileri dışında kalan meseleler girmektedir (Ören, 2011: 31).

1.3. Sosyal Politikanın Amaç ve Hedefleri

Modern toplumlarda insan hakları kavramının gelişmesi, refahın artışı, özgürlük, eşitlik ve adalet anlayışlarının sosyal bir nitelik kazanması gibi gelişmeler yaşanırken, öte yandan da ekonomik gelişmeyi güvence altına almak için de nitelikli bir toplum ve emeğe sahip olmanın önemi daha iyi anlaşılmıştır. Örneğin, zamanla herkese zorunlu bir eğitim verilmesinin topluma sağlayacağı katkı, herkesin sosyal güvenceye sahip olmasının toplumsal uzlaşmaya yararı daha çok anlaşılmış ve bu çerçevede düzenlemeler yapılması fikri genel kabul görmüştür. Çocuk, kadın, çevre, tüketici hakları gibi hakları dikkate alan ve bunları gerçekleştirmek üzere bazı politika ve önlemlerin uygulamaya konmasını da içeren sosyal politika kavramı aynı zamanda özürülere yönelik politikaları da kapsamına almıştır (Koray, 2000: 11).

Sosyal politikanın ana hedefi toplumsal uzlaşmayı sağlamaktır. Yani toplum içindeki zengin ile fakir arasındaki uçurumları azaltmak, işçi ile işveren arasındaki anlaşmazlıkları asgari düzeye indirmek, sağlam ile engelli arasındaki dengesizlikleri

gidermek bağlamında toplumsal uzlaşmayı sağlamaktır (Ören, 2011: 27). Günümüzde sosyal politikanın ittifak ettiği konulara baktığımız zaman “gelirin muhafazası veya sosyal güvenlik, eğitim, sağlık, konut ve kişisel sosyal hizmetler” olarak sıralayabiliriz. Bunlara ilaveten “cinsiyet ayrımcılığı ve çevre politikaları” konularının da bu bilim sistematığı içinde ele alındığı görülmektedir (Ersöz, 2011: 53).

Daha geniş çerçevede konuya bakan Yazgan ise; sosyal politikanın ana hedefleri arasında şunları saymaktadır;

- 1) Fiziksel ve zihinsel özürlülerin ihtiyaçlarını karşılamak,
- 2) Emekli, hasta, dul, yetim, çocuk, işsizler gibi ekonomik ve sosyal risk altındaki grupların ihtiyaçlarını karşılamak, bunun için sigorta vb. kurumlar geliştirmek,
- 3) Sosyal sınıflar arasındaki gerginlikleri yok etmek, bunun için asgari ücretin belirlenmesi gibi önlemler almak,
- 4) Toplumun refah seviyesini yükselterek bunu adilce dağıtmak ve en önemlisi de toplumun temel taşı olan aileyi koruyucu ve güçlendirici tedbirler geliştirmek (Yazgan, 1992: 128).

Sosyal politika dinamik bir yapıya sahiptir. Sosyal yapı değiştikçe sosyal politika da bu değişime uygun bir yapılanma geçirir. Sanayi devriminin ilk dönemlerinde sosyal politikanın sorunları bugünkünden oldukça farklıydı (Şenkal, 2007: 43). Özellikle ikinci dünya savaşı’ndan sonra sosyal politika; “Sosyal Devlet” veya “Refah Devleti” anlayışı ile birlikte gelişmiştir. Ayrıca bu dönemde sosyal politika kavramı, gerek kavram ve gerekse uygulama olarak sosyal refahla özdeşleşmekte ve sosyal refahı etkileyen her konu ve sorun sosyal politikanın kapsamına girmektedir (Ersöz, 2011: 53-54). Ancak hangi dönemde olursa olsun sosyal politikanın değişmeyen temel misyonu; toplumu oluşturan bireyler ve gruplar arasındaki sosyo-ekonomik dengeyi korumaktır. Bu anlayış, sosyal politikanın temel misyonu olarak her zaman varlığını sürdürecektir (Şenkal, 2007: 43-44).

1.4. Sosyal Politikanın Araçları

Sosyal politikayı uygulayıcı kurumların başında şüphesiz devlet ve yerel yönetimler gelmektedir (Ersöz, 2004: 22). Devlet çıkardığı kanunlar, oluşturduğu kurumlar, işveren

ve arabulucu rolü ile sosyal politikaların oluşturulmasında temel rol oynamaktadır (Tokol, 2000: 23). Devletin sosyal sorunlara müdahale konusundaki anlayışı, sosyo-ekonomik sistemin yapısını da belirlemektedir. Her devlet sosyal sorunlara çeşitli şekillerde müdahale eder. Ancak bu müdahalenin niteliği ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir (Şenkal, 2007: 57). Ülkenin siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel yapısı ve uluslararası faktörler devletin sosyal politikaları oluşturulmasındaki rolünü kapsam ve içerik olarak etkilemektedir. Ancak küreselleşme ve neo-liberal politikalar tüm dünyada, 1980'li yıllardan itibaren, devletin sosyal politikaların oluşturulmasındaki rolünün tartışılmasına ve azalmasına yol açmıştır (Tokol, 2000: 23). Bu gelişmeler devletlerin, uluslararası ekonomik örgütlerin karar ve uygulamalarından artan oranda etkilenmelerinin; merkezi devlet imkânlarının, yetki ve sorumluklarının kendi içinde alt birimlere devredilmesine, yerel yönetimlerin güçlendirilerek, merkezi yönetime olan bağılıklarının azalmasına neden olmaktadır (Tokol ve Alper, 2011: 60).

Sosyal politika bir disiplin olarak diğer sosyal bilimlerden önemli bir ayrıcalığa sahiptir. O da, sosyal politikanın devlet merkezli oluşu ve serbest piyasa şartlarına bırakılmama prensibidir. Zira sosyal politika, sosyal nitelikli kamusal politikalar üretmeye yönelik konularla doğrudan bağlantılıdır ki, bu da devlet kontrolünde yürütülmesi gereken bir bilimsel ayrıcalığı beraberinde getirir. Bunun en önemli sebebi ise, sosyal politikanın kamu yararına ve kar amacı gütmeyen politikaları üretmeyi hedeflemesidir (Ören, 2011: 32). Her ülkede, ulusal sosyal politikalara temel olan ilkeler, ancak yasama organı tarafından yürürlüğe konulan hukuki düzenlemelerle uygulanabilir. Dahası bu bilim dalına özgü başka araçlara yine hukuki düzenlemelerle işlerlik kazandırılabilir. Bu nedenle, hukuk normları sosyal politikanın normları arasında öne çıkararak, önem kazanır (Altan, 2008: 24).

Sosyal politikalar, merkezi ve yerel yönetimler olmak üzere iki temel alana yönelmektedir. Merkezi sosyal politikalar, ülke genelinde makro politikalar (istihdam, mali yapı, sosyal güvenlik, eğitim vb.) ve bunların uygulamasına dönük planlama ve koordinasyondan oluşmaktadır. Yerel sosyal politikalar ise yerel ölçekte sosyal sorunlar ve bunlara yönelik mikro politika uygulamalarından meydana gelmektedir. Halkın yerel ihtiyaç tür ve boyutlarının düzeyini belirleme ve bunları gidermeye yönelik çalışmalar açısından yerel yönetimler daha avantajlı bir konumda oldukları için, makro düzeydeki

yerel politikaların yerel ihtiyaçlarla uyumuna yönelik uygulamalar daha çok sosyal politikalar kapsamına girmektedir (Eryılmaz, 2007: 80).

Dünyada demokratik gelişmeler ve kamu yönetiminde etkinlik sağlama amacının ortak neticesi olarak belirginlik kazanan bir husus, merkeziyetçiliğin azaltılarak yerel yönetimlere yetki devrinin artırılması, hukuki ve mali açıdan güçlendirilmesi amaçlanmaktadır (Aksoy, 2007: 73).

Türkiye’de sosyal politika alanında, merkezi yönetimin dışında belediyeler tarafından da hizmetler sunulmaktadır. Ancak ülkemizde belediyelerin sosyal nitelikli hizmetleri üretmesi son on yıllık süreçte gerçekleşmiştir. Merkezi yönetimlere nazaran halka daha yakın yönetim birimi olan belediyelerin, sorunları daha kısa sürede tespit edip, bu sorunlara hızlı ve kalıcı çözümler üretmesi daha kolaydır (Sönmez, 2010: 53). Ancak yerel yönetimler, merkezi idarenin ülkenin tümü için geçerli olan kural ve kararlara aykırı davranamazlar. Yerel yönetimler merkezi yönetimce çizilen çerçevede yerel ihtiyaç ve taleplere cevap vermeye yetkili kılınmışlardır. Yerel yönetim geleneği farklı tarihi temellere dayanmakta ve ülkelerin sosyo-ekonomik, kültürel yapılarına, yönetim, gelenek ve biçimlerine göre şekillenmektedir (Ersöz, 2004: 21-22).

1.4.1. Geniş Anlamda Sosyal Politika Araçları

1.4.1.1. Kamu Müdahalesi

Sosyal politikada baş aktör devlettir. Devletin sosyal sorunlara müdahale konusundaki anlayışı sosyo ekonomik sistemin yapısını da belirlemektedir. Her devlet sosyal sorunlara çeşitli şekillerde müdahale eder. Ancak bu müdahalelerin niteliği ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Kamu müdahalesini belirleyen iki temel etken mevcuttur. Birincisi, ülkenin ekonomik kalkınmışlık düzeyi, diğeri de ideolojik anlayıştır. Son yirmi yılda neoliberal politikaların dünyanın her tarafında uygulanmasına yönelik girişimler kamu müdahalesinin niteliğini önemli ölçüde etkilemektedir (Şenkal, 2007: 59). Ancak küreselleşme ve neoliberal politikalar tüm dünyada, 1980’li yıllardan itibaren devletin, sosyal politikaların oluşturulmasındaki etkisinin tartışılmasına ve azalmasına yol açmıştır (Tokol ve Alper, 2011: 37).

Günümüzde devlet, sosyal sorunu çözmek, sosyal sınıflar arasındaki ekonomik ve sosyal dengeyi kurmak, eşitliği sağlamak, uzlaşmayı gerçekleştirmek ve böylelikle

toplumsal düzeni sağlamak için çalışma yaşamına etkin şekilde müdahale etmektedir. . Devlet, gerek çalışma ilişkilerini düzenleyecek yasal çerçeveyi oluşturarak, gerekse çeşitli ekonomik ve sosyal politikalar uygulayarak, sosyal sorunun çözümünü amaçlamaktadır. Bu bağlamda devletin, toplumdaki sosyal güçleri dengeleyici, uzlaştırıcı ve düzenleyici müdahaleleri ön plana çıkmaktadır (Güven, 2009: 93). Devlet ayrıca, birçok ülkede işveren fonksiyonu da üstlenerek bu yolla da çalışma yaşamının şekillenmesine katkıda bulunmaktadır (Tokol, 2000: 23).

Sosyal politikada inisiyatifi elde tutan devlettir. Bu bakımdan devlet sosyal politikası olmaksızın bir sosyal politikanın mevcudiyeti düşünülemez. Bunun en büyük nedeni sosyal politik müdahaleyi gerektirir meseleler temelde işletme kökenli olmakla, işletmeden doğmakla birlikte bu meselelerin tek başına işletmeyi her şeyde ayrı düşünerek çözmek olanaksızdır. Devlet bile bile sosyal politika ile ilgilenmekten uzak kalmaz. Aynı zamanda devlet, sosyal politik tedbirlerin dayanışma sağlayacak biçimde geliştirilmesine çaba göstermek zorundadır. Devletin sosyal politik alanda her zaman hizmette kalması devleti devlet yapan güç kaynaklarını ayakta tutabilmesi için elzemdir (Erkul vd., 1987: 2-3).

Sosyal politika, toplumsal mücadeleleri, tezatları ve farklılıkları sosyal adalet ilkelerine göre çözümlenmeyi ve bu suretle devletin bütünlüğünü, toplumun refahını, toplumsal barışı sağlamayı hedef alan önlemlerin tümü olarak devletin klasik devlet sistemine geçişinde gerekli ortamı hazırlamıştır. Gerçekten de sosyal politika, görevleri asker toplamak, vergi almak ve kolluk görevlerini yerine getirmekten ibaret olan klasik devlet anlayışını yıkarak toplum düzenin koruyucusu olan devlete bu görevleri yanında yeni görevler yüklemiştir. Toplumun iktisadi ve sosyal hayatının adalet ilkelerine göre geniş halk kesimleri lehine düzenlenmesine yönelik olan bu görevleri üstlenen devlet, klasik anlayıştan sıyrılarak “sosyal devlet” biçimine dönüşmüştür (Çubuk, 1986: 15-16).

Kamu müdahaleleri başta ekonomi alanında olmak üzere sosyal, siyasal ve hukuksal alanlarda kendisini çok ciddi şekilde hissettirmiştir. Kamu müdahalelerinin hem kapsam hem de içerik olarak genişlemesine bağlı olarak kamu harcamaları artmıştır. Kamu harcamalarını öngören Keynezyen politikalar ve yüksek harcama düzeyleri, 1970’ler de başlayan dünya ekonomik krizine kadar devam etmiştir. 1929’daki dünyanın yaşadığı büyük kriz ile geniş kamu harcamalarına olanak tanıyan politikaların benimsenmesine

karşın, ikinci kriz ile yüksek kamu harcamalarının arttırılması düşüncesi terk edilmiş, kamu harcamaları aleyhine bir cephe oluşmuş, harcamalar olabildiğince azaltılmaya çalışılmış, her türlü harcamadan kaçınmanın yolları aranmaya başlamıştır (Özdemir, 2006: 156).

Devletin ekonomik ve sosyal hayata müdahalesini doğuran nedenler ülkeden ülkeye bazı farklılıklar göstermekle birlikte bunları aşağıdaki üç ana grupta toplamak mümkündür:

- 1) Devlet, öncelikle doğrudan çıkardığı sosyal yasalarla, iş piyasalarıyla, endüstri hayatındaki çalışma koşullarının insanca çalışmaya yaraşır asgari ölçülerini saptamaya ve sağlamaya çalışmalıdır.
- 2) Zamanla, devlet, bunlarla da yetinmemiş ve çalışanların kendi haklarını ve çıkarlarının doğrudan kendilerinin korumalarına ve sağlamalarına olanak tanıyacak örgütlenmeyi, onlara bir hak olarak tanımıştır. Bu bağlamda, koalisyon yasaklarını kaldırmış ve sendikacılık hareketinin başlamasını ve gelişmesini sağlayacak elverişli hukuksal ortamı oluşturmuştur.
- 3) Devlet sosyal gelişmeyi hızlandırıcı, toplumdaki bütün grup ve sınıfları dikkate alan sosyal politikalara yönelmiş ve bu bağlamda da eğitim, istihdam, sağlık, gelir dağılımı, konut, sosyal güvenlik ve sosyal hizmet politikalarıyla toplumun ekonomik ve sosyal refahını sağlayacak önlemleri almaya başlamıştır (Güven, 2009: 95; Ekin, 1994: 12-13).

Devlet tüm toplumsal hayatı düzenlediği gibi çalışma hayatını da çalışma mevzuatı ile düzenlemekte ve yönlendirmektedir. Devlet, bu yasal mevzuat ile işçi ve işveren arasındaki çalışma ilişkilerini şekillendirmektedir. Çalışma mevzuatı başta iş hukuku, sendika toplu sözleşme ve grev kanunu olmak üzere iş güvenliği ve iş sağlığına kadar çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Devlet tarafından yasal çerçevenin çizilmiş olması, sosyal politikanın amaçlarına uymada yeterli görülmemiş yasal mevzuatı belirleme dışında devlet ekonomik ve toplumsal hayata kurumsal düzenlemeler ile de müdahale etmiştir. Kurumsal düzenlemeler başta sosyal güvenlik sistemleri, iş gücü piyasası kurumları ve korunmaya muhtaç kesimlerin korunması amacıyla oluşturulan kurumları kapsamaktadır (Karakış, 2009: 113-114).

Devlet, mal ve hizmet üreterek piyasaya girdiğinde kaynak dağıtımına ve ekonomik dengeye doğrudan müdahalede bulunmaktadır. Devletin ekonomiye girişimci olarak karışması kaynak dağılımı ve kaynakların etkinliğinin sağlanması dışında bazı ülkelerde sermaye birikiminin yetersiz oluşu nedeniyle girişimci azlığından da kaynaklanmaktadır. Devlet, ekonomik girişimci olarak aynı zamanda işveren rolünü de üstlenmekte ve günümüzde çalıştırdığı işçi ve memur sebebiyle en büyük işveren konumundadır. Dolayısıyla devlet emek istihdamının önemli ölçüde sağlandığı bir yönetim organıdır. Özelleştirme politikaları doğrultusunda devletin ekonomik alandan çekilmesine paralel olarak devletin işveren rolünde azalmalar olmaktadır (Karakış, 2009: 115-116)

1.4.1.2. Sendikalar

İşçilerin kolektif kendi kendine yardım kuruluşlarından en önemlisini oluşturan sendikalar, sosyal politikanın da en önde gelen araçları arasında yer almaktadır. Sendikalar ve onların klasik işlevini oluşturan toplu iş sözleşmeleri, işçilerle işverenler arasındaki güç dengesinin kurulmasında rol oynayan temel ve evrensel kurumlar olup, sosyal politikanın gelişmesinde de önemli bir konuma sahiptirler (Güven, 2009: 105).

Batıda 19. yüzyılda meydana gelen sanayi devrimi ile kurulan fabrika ve büyük işletmelerin yer aldığı bölgelere doğru başlayan işçi akını ve bunların kendi aralarındaki rekabet, çalışanların emeğinin gerçek değerini almalarına imkân vermiyor ve her geçen gün onların daha büyük bir sefalet içine sürüklenmelerine engel olamıyordu. Böyle bir ortamda, çalışanların münferit gayretleriyle asgari ücretleri artırmaları, çalışma koşullarını düzeltme imkânları yoktu. Yapılacak iş, güçlü sermaye karşısında ezilmeden, insanca yaşama şartlarının bir an evvel temin edilmesinde çaba sarf etmekte (Çubuk, 1986: 107). Ancak, kolektif ilişkilerin tarafı olan ve müşterek ekonomik ve sosyal menfaatlerin kolaylıkla temin edilmesini sağlayarak, ekonomik ve sosyal bakımdan zayıf olan işçiyi korumak ve sonuçta iş gücüyle sermaye arasında denge sağlayacak olan sendikacılığın hukuki ve sürekli olarak kurulması kendiliğinde olmamıştır. Çalışanların ekonomik ve sosyal çıkarlarını korumak, aralarında dayanışma sağlayarak ortak yararlarını güvence altına almak, mesleki ve kültürel etkinliklerini artırmak ve böylece bizzat yardım hareketlerini gerçekleştirmek amacıyla işçilerin

örgütlenmeleri, uzun mücadeleler ve sebeplerden sonra gerçekleşebilmiştir (Kocaoğlu, 1987: 137).

Sendikaların doğuşu, Liberalizmin geliştiği bir devreye rastlamakta ve bir ülkede kolektif çalışma düzeninin kurulabilmesi ve normal şekilde işleyebilmesi için gerekli şartların başında, sanayi hayatının o ülkede gelişmeye başlamış olması gerekir. Ayrıca söz konusu ülkede, örgütlenme bilincinin gelişmesini ve koalisyonun bir hak olarak tanınmasını sağlayacak kültürel, siyasi ve hukuki ortamın olması gerekir (Çubuk, 1970: 46).

Sendikaları doğuran sebeplerin başında fikir hareketleri gelir. Sanayi devriminin yarattığı işçi sınıfı ve bu sınıfla işverenler arasındaki mücadele, çözülmesi gerekli bir sosyal politika haline gelmiştir. 1789 Fransız ihtilalinin getirmiş olduğu hürriyet, kardeşlik ve eşitlik gibi kavramlar, 18. yüzyıl Avrupa Savaşlarının da etkisiyle kısa sürede işçiler arasında yayılır. Daha sonra işçiler arasında meydana gelen gruplaşmalar ve ferdi hareketler, yayılan fikirlerin etkisiyle yerini organize edilmiş teşkilatlanma yolunda adımlar atılmasına bırakmıştır. Bu arada Robert Owen, Fourier, Saint Simon, Louise Blanc, ve daha sonra gelen Marx, Engels, Robertus gibi birçoğu sosyalist olan yazarların fikirlerinin de etkisiyle, işçilerin içinde buldukları kötü şartlarda ancak örgütlenmek suretiyle kurtulabilecekleri fikrini yaygınlaştırdı. Bu yaygın fikirler, işçilerin yetişmesinde ve sendikalaşmasında önemli etkiler yaparak sendikacılığın temelini oluşturmuştur. Sendikacılığı doğuran diğer sebepler ise; teknik (makinenin üretime girmesi), ekonomik (ulaşımın kolaylaşması, keşif hareketleri) ve sosyal olaylardır (Kocaoğlu, 1987: 137-138).

Bugünkü modern sosyal politika'ya ait ilk tedbirler devlet müdahalesi olmaksızın çalışanların kendi çıkarlarını kendilerinin koruması amacıyla bir araya gelerek kendi kendine yardım örgütü olarak geliştirdikleri Sendikalar vasıtasıyla alınmıştır. Devletin mevzuat çıkarma yoluyla sosyal politik tedbirler alması, Liberalizmin etkisiyle, ancak daha sonra gerçekleşebilmiştir (Erkul vd., 1987: 145).

Sendika tanımının kökenleri oldukça uzak bir geçmişe uzanır. Köken itibariyle belediye meclisinden ayrı olarak şehrin menfaatlerini koruyan kimse ya da yargı organları karşısında müşterisinin yerine onun çıkarlarını korumak için çıkış yapanlara verilen "syndic" kelimesi sendika kelimesinin türetildiği kök olarak bilinmektedir. Ancak

sendika kelimesinin batı dünyasında farklı olarak kullanıldığı bilinmektedir. Bu kelime daha çok bazı mesleki kurumların birlik, dayanışma ve yardımlaşma anlamında oluşturdukları müesseseler için kullanılmaktadır (Ören, 2011: 130; Erkul vd, 1987: 149).

Sendika konusunda değişik tanımlar yapılmıştır; işçi sınıfının ekonomik ve toplumsal alanlardaki hak ve çıkarlarını savunan, yaşam ve çalışma koşullarını geliştirmeyi amaçlayan mesleki örgütler (Güven, 2009: 105), aynı mesleği veya birbirine benzer veya birbiri ile bağlantılı meslekleri icra eden kişilerden oluşmuş, amacı üyelerinin mesleki ve ekonomik çıkarlarını temsil ve savunmak olan hükmi şahsiyete sahip cemiyet olarak tanımlamak mümkündür (Tokol, 2000: 24). Bütün bu tanımların ortak noktası; sendikayı işçilerin haklarını işverene karşı korumak için oluşturulan bir örgüt olduğunda birleşmeleridir (Ören, 2011: 131).

Sendika kavramı; İngiltere, ABD, Almanya gibi bazı ülkelerde sadece işçi örgütlerini, Türkiye, Fransa gibi bazı ülkelerde hem işçi hem de işveren örgütlerini ifade etmek için kullanılmaktadır. Ancak bazı ülkelerde olduğu gibi hem işçi hem de işveren örgütlerini ifade etmek için kullanılsa da ilgilendikleri sosyal grubun genişliği, bu grubun ekonomik zayıflığı, işçi sendikalarını sürekli ön plana çıkardığından; sendika kavramı ile genelde işçi örgütleri anlaşılmaktadır (Tokol ve Alper, 2011: 38).

Ücretlilerin sendikal oluşumları karşısında işverenlerde ayrı sendikal örgütlerde bir araya gelmişlerdir. Ancak öncelikle kurulan sendikalar işçi sendikaları olmuştur. Sendikalar devlete sosyal politikalar oluşturması ve uygulaması konusunda önemli baskı grupları olmaktadır. Sosyal politikanın dar anlamda işçi işveren ilişkilerinin düzenlenmesi olduğu düşünüldüğünde oluşturulan sosyal politikalar sendika üyelerini doğrudan ilgilendirmekte olduğu görülür. Ancak sendikalar sadece çalışma ilişkileri ve kendi hak ve menfaatleri için baskı grubu oluşturmamakta toplumsal sorunların çözülmesi sürecinde de etkili demokratik örgütler olarak rol almaktadır (Karakış, 2009: 132). Küreselleşme sürecinde meydana gelen gelişmelerle, olumsuz dinamik yeni koşullara rağmen günümüzde bütün dünyada olduğu kadar, özellikle sendika toplumlarında da sendikalar, hala toplumun en güçlü, en önemli fonksiyonlar gören ve çoğulcu toplumların ayrılmaz bir parçasını teşkil eden ve sosyal gelişmenin

hızlanmasında önemli roller oynayan örgütleri ve baskı grupları olmakta devam etmektedirler (Ekin, 1994: 96).

Sendikaların genel olarak üç ana görevi bulunmaktadır. Bunlar; işçilerin haklarını işverenlerden almak için toplu iş görüşmeleri yapmak, toplu iş sözleşmesi imzalamak, yasama organına (bilhassa hükümete) demokratik baskı yaparak işçilerin lehine kanunlar çıkarmaktır (Ören, 2011: 131).

Ulusal gelirden işçilerin ne kadar pay alacakları sorunu, salt emek pazarlarında belirlenen ekonomik bir güç sorunu olmanın ötesinde, siyasal ve toplumsal süreçlerle de yakından ilişkili olduğundan, sendikaların, sadece emek pazarları üzerinde etkili olarak ve işverenlere karşı salt bu dar alan içinde kalarak, üyelerinin çıkarlarını etkin biçimde savunmaları beklenemez. İşçilerle işverenler arasındaki güç dengesini, emek pazarı gibi oldukça dar bir alan içinde görmek ve algılamak, günümüzün gerçeklerine uymamaktadır. Çünkü ulusal gelirden kimin ne kadar pay alacağı sorunsalı, salt ekonomik bir olay olmayıp, aynı zamanda toplumsal ve siyasal süreçleri de içermektedir. İşte bu nedenlerdir ki işçi sendikaları (işveren sendikaları gibi) üyelerinin toplumsal ve ekonomik çıkarlarını, parlamentoya, siyasal partilere, hükümete ve kamuoyuna karşı da savunarak ve bütün bu kurumları etkileyerek gerçekleştirmeye çalışmakta ve böylelikle sosyal politikaların oluşmasına ve geliştirilmesinde önemli roller oynamaktadır (Güven, 2009: 105-106).

1.4.1.3. Kooperatifler

Kendi kendine yardım ilkesine dayanan kuruluşlardan kooperatifçiliği şu şekilde tanımlamak mümkündür: üretim, tüketim, kredi, konut sağlama gibi başlıca ekonomik gereksinimleri karşılamak amacı ile kendi istek ve arzuları ile bir araya gelen ve bu gereksinimleri karşılamak için kendi ekonomik çabaları ile bir iş yeri ve işletme meydana getiren insanların birleşmeleridir (Özdemir, 1982: 77).

Kooperatifler, kar gayesi ile değil, ortaklarına hizmet etmek amacıyla çalışan ekonomik kuruluşlardır. Kooperatifler, demokratik işletme nitelikleri taşıyan kuruluşlardır. Birbirlerine iş, sanat, toplumsal çıkar gibi çeşitli bağlarla bağlı olan grupların kendi aralarında kurdukları kuruluşlardır. Amaç, verimli çalışmak, ortak ihtiyaçlarını karşılamak, emek ve ürünleri değerlendirmektir (Özcan, 2007: 14).

Kooperatifler' de sendikalar gibi, sosyal politikanın hedeflerine ulaşmasında evrensel geçerliliği olan temel araçlarından birisidir. Kooperatifler, kendisine özgü ilkeleri ve ideolojisi olan özgün bir sosyal politika aracı olarak hemen hemen tüm ülkelerde yaygın bir uygulama alanı bulmuştur. Güçsüz toplum kesimlerinin ekonomik savunmasını yapan, ekonomik ve sosyal eşitsizlikleri gidererek, sosyal adaleti sağlayan kooperatifler, demokratik yapıları ve özgün ilkeleriyle, ekonomik ve sosyal demokrasinin temel kurumlarını oluşturmaktadır. Bu niteliğiyle, kooperatifçiliğin ilkeleri, sosyal politikanın; sosyal adalet, sosyal eşitlik, sosyal gelişme ve sosyal demokrasi gibi hedefleriyle örtüşmektedir. Bu nedenle sosyal politikayı salt işçi sınıfı hareketlerinin bir kanadıyla - sendikalarla- sınırlı görmek ve öteki kanadını ihmal etmek olanaksızdır (Güven, 2009: 128).

Gerek kooperatifçilik gerekse sendikacılık hareketleri toplum içinde kendiliklerinden vücut bulamamışlardır. Her ikisi de, bireylerin ihtiyaçlarından, gereksinmelerinden meydana gelmiş teşkilatlar olarak, üyelerine geniş maddi olanaklar temin etmişler ve sınıflar arasında meydana gelecek çatışmaların önlenmesinde büyük faydalar sağlamışlardır. Demokratik rejimin daha sağlıklı işlemesinde ve sosyal tezatların giderilmesinde ayrıca büyük başarı temin etmişler ve bu sebepten dolayı da sosyal politikanın önemli tetkik konuları arasında yer almışlardır (Çubuk, 1986: 128-129).

Kooperatifçilik hareketi, bir işçi hareketi olarak ilk kez İngiltere ve Fransa' da, birincisi tüketim kooperatifleri, ikincisi de üretim kooperatifleri şeklinde başlamıştır (Karakış, 2009: 136). Bu ülkelerde kooperatif hareketlerinin sendikalarda olduğu gibi ilk önce doğması ve gelişme seyri göstermesinin çeşitli nedenleri vardır. Bir ülkede kooperatiflerin vücut bulabilmeleri ve gelişebilmeleri için toplumları ileri bir gelişme seviyesine ulaşması gerekir. Başka bir ifade ile sözü edilen toplumların teknik, sınaî ve fikri bir olgunluğa erişmeleri ve bunun neticesi olarak da sosyal dayanışma bilincinin gelişmesine bağlıdır (Çubuk, 1986: 129).

Bugünkü anlamda ilk kooperatif, 1844 yılında İngiltere'nin Manchester kentindeki Rochdale Kasabasında 128 dokuma işçisinin kurduğu tüketim kooperatifidir. Amaçları işçilere ucuz ve kaliteli mal sağlamak, bu alandaki spekülatif kazançları ortadan kaldırmak ve rekabeti işletmek olan "Rochdale öncüleri" örnek alarak İngiltere de yüzlerce tüketim kooperatifi kurulmuştur. Böylelikle, kişilerin tek başlarına

yapamayacakları, ya da birlikte yapmalarında yarar bulunan işleri, en iyi şekilde ve maliyetine yapmak üzere ve dayanışma suretiyle ekonomik güçlerini bir araya getirerek tekeli ve spekülasyonları ortadan kaldırmayı amaçlayan kooperatifler, geçen yüzyılın ikinci yarısında itibaren, tüm dünya üzerinde hızla yayılmışlardır (Güven, 2009: 130).

Sosyal politika bildiğimiz üzere yalnızca çalışma hayatına yön verecek temel düzenlemeleri yapmakla kalmaz, kişilerin çalışma hayatı dışındaki zamanlarını nasıl değerlendireceklerini de düzenlemeye çalışır. Çalışanların daha az yıpranmalarını sağlamak için çalışma sürelerini kısaltmak yeterli değildir. Boş zamanları da iyi değerlendirmek gerekir. Kooperatifler bu düşüncelerin gerçekleştirilmesinde de söz sahibi olmuşlardır. Pek çok ülkede kooperatifler işçiler ve aileleri için dergiler yayınlamakta, konserler, temsiller düzenlemekte, filmler gösterime sunmakta, toplantılar yapmakta, dinlenme ve tatil tesisleri kurmaktadır (Erkul vd., 1987: 166).

Türkiye’de Cumhuriyetten önceki dönemde ilk kooperatifçilik hareketi, Mithat Paşa tarafından “Halk Sandık” ları kurularak başlamıştır. Mithat Paşa’nın bu olumlu girişiminden sonra, Ahmet Cevdet Emre, kooperatiflerin lüzumunu ve faydalarını belirten bir eser neşretmiştir. Henüz ülkede gerekli bilgi ve bilinçlenme şuuru, yerleşmediğinden kooperatiflerin gelişmesi sağlanamamıştır. Cumhuriyet döneminde ise Mustafa Kemal Atatürk’ün emriyle kooperatifçilik derneği kurulmuş, daha sonra yabancı kaynaklardan kooperatifçilikle ilgili eserler tercüme edilmiş ve bazı fakültelerde ders olarak okutulması kabul edilmiştir. Kooperatifçilik hareketini önemli ölçüde etkileyen “sosyal devlet” ilkesini benimseyen 1982 tarihli Anayasamız olmuştur. 1982 Anayasası’nın 171. maddesi de kooperatifçilikle ilgilidir: ”Devlet, milli ekonominin yaralarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.” 1969 yılında çıkarılan Kooperatifler Kanunu ile Türk Kooperatifçiliği büyük atılımlar ve gelişme yoluna girmiştir (Çubuk, 1986: 131).

1.4.2. Dar Anlamda Sosyal Politika Araçları

Dar anlamda sosyal politika araçları, başlıca sosyal sigorta, sosyal yardım, sosyal hizmet ve sosyal tazmindir. Sosyal sigortalar; ödenen prim karşılığı edime, sosyal tazmin; kamunun sorumluluğundaki bir zarar karşılığı tazminata ilişkindir. Her ikisinde de amaç kişileri risk öncesi mevcut yaşam düzeyine yaklaştırmaktır. Sosyal yardım ve

sosyal hizmet, yoksul kişilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılayarak orta noktaya çekmektir. Sosyal teşvik ise, orta noktada bulunan kişileri daha yukarı basamaklara çıkmasını sağlamayı amaçlar. Şimdi bu araçları daha yakından inceleyelim.

1.4.2.1.Sosyal Sigorta

Sosyal sigorta; Devletçe organize edilmiş, kendi kendine yönetim esasına göre işleyen, kamu hukuku karakterli, baskın olarak zorunluluk esasına dayanan, çalışan nüfusun büyük bir kısmını gelir elde etme yeteneğinin kaybı, ölüm ve işsizlik hallerine karşı koruyan kendine özgü bir sigortadır (Sözer, 1994: 12). Sosyal sigorta bir işyerine bağlı olarak çalışanların işgücünü, belirli sosyal risklere karşı korumak amacıyla oluşturulan ve devlet tarafından organize edilen bir sosyal hamledir (İzveren, 1968: 161-162).

Daha sonraları sosyal sigorta, sadece bir iş kazası ya da meslek hastalığı sonucunda ölen ya da sakat kalan işçiler ve bunların geçindirmekle yükümlü oldukları aileleri koruma ekseninden, hangi nedenle olursa olsun, ölümden sonra geride kalanlarında sigorta tarafından korunur hale gelen bir çerçeve içerisinde tarif edilir olmuştur (Güven, 2001: 144). Belirli bir beklenmedik durum karşısında, bireylerin herhangi bir “varlık testi”ne /araştırmasına tabi tutulmadan bir ödeneği almaya hak kazandığı sistemdir. Sosyal sigorta, genellikle kamu tarafından organize edilmiştir ve üyeliği zorunlu olabildiği gibi bazı durumlarda gönüllü de olabilmektedir (Özdemir, 2007: 92).

Tanımı biraz daha genişletmek gerekirse, sosyal sigorta, bir yandan bir işyerine bağlı olarak çalışanları belirli sosyal risklere karşı korumak amacıyla kurulan bir sosyal güvenlik kurumudur, bir yandan belirli zamanda, belirli sosyal risklere karşı, sosyal sigortalılara fiilen sağlanan ödeneklerin tümüdür, bir yandan kamu tarafından düzenlenip uygulanan ve prim esasına göre milli ölçekte bütün çalışanları kapsayan sosyal güvenlik ağıdır, bir yandan sosyal güvenliğin temini fonksiyonunu, karşılıklı yardım fikri esası üzerine dayandırılarak önceden bir bütün halinde öngörülebilir tehlikelerin, teşkilatlı bir çoğunluğa dağıtılmak suretiyle yerine getirilen bir sistemdir ve en nihayetinde de bir yandan iktisadi yönden zayıf ve çalışan halk gruplarının işgücünü korumak ve geleceklerini sosyal güvenlik açısından garanti etmek amacıyla kurulan bir teşkilattır (Taşçı, 2010: 24).

1.4.2.2. Sosyal Yardım

Sosyal yardım kendi ellerinde olmayan sebeplerden dolayı fakir olarak doğan veya sonradan yoksulluğa düşen ve dolayısıyla mutlak veya nispi olarak yardıma muhtaç hale gelen kişilere, insanlık haline yaraşır düzeyi sağlamak amacıyla, çoğu kez devlet bütçesinden (fonlardan) tek taraflı olarak yapılan karşılıksız ve kişinin durumunun iyileşmesi halinde daha sonra geri ödeme şartına bağlı olarak yapılan maddi desteklerdir (Özdemir, 2008: 93-94).

Sosyal yardım, mutlak yoksulluk içinden olup da temel ihtiyaçlarını karşılayamayan ve yaşamlarını en düşük düzeyde dahi sürdürmekte güçlük çeken kişi ve ailelere karşılıksız olarak sağlanan ayni ve nakdi yardımlar şeklinde tanımlanabilir.(Özdemir, 2007: 96-97). Devlet, sosyal görevler yüklenmeye başladığı andan itibaren, yoksul olarak doğan veya daha sonradan yoksulluğa maruz kalan kişilere, ayni ve nakdi olarak sosyal yardımlarda bulunmakta, bu kişilerin dolayısıyla toplumun yaşamını tehlikelerden korumaktadır. Bu yardımlar, sağlık yardımları ve ekonomik yardımlar gibi farklı şekillerde olabilir (Güloğlu, 1998: 74).

Sosyal yardımın temel özellikleri ise; sosyal yardımlar muhtaçlık (muhtaçlık; kendisi, eşini ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarını, anne ve babasını bulunduğu mahallin hayat şartlarına göre asgari seviyede geçindirmeye yetecek geliri, malı ya da kazancı bulunmaması halidir) esasına göre işlemektedir; sosyal yardımlar şartlı-şartsız ya da ayni-nakdi olarak yapılmaktadır. Sosyal yardımların önleyici özelliği bulunmamaktadır. Sosyal yardım karşılıksızlık ilkesi üzerine kurulur (Taşçı, 2007: 56-61).

1.4.2.3. Sosyal Tazmin

Sosyal tazmin; adındanda anlaşılacağı üzere, tazminat özelliği bulunan bir yardım şeklidir. Fakat sosyal yardımla, tek taraflı olarak devletçe sağlanan bir yardım iken, sosyal tazmin, (Alper vd., 1999: 134), devletin sorumluluğunda olan faaliyet ve işlemlerden dolayı zarara uğrayanların zararını karşılamaya yöneliktir. Belirli risk halleri için önceden yasa ile belirlenen faydalar, uğranılan zararın karşılığıdır. Bu nedenle kişilere belirli bir hayat düzeyinin sağlanması yerine iktisadi iyileştirme sağlanması hedeflenmiştir (Sözer, 1994: 28).

Tazminat karakteri taşıyan bir sosyal güvence sistemidir. Devletçe bakılma olarak da bilinen, kanunun sorumluluğunda olan sosyal risklere karşı tesis edilen bir koruyucu güvenlik sistemidir. Sosyal tazmin, muayyen riskler için, önceden kanunla belirlenen edimler ya da uğranılan zararların karşılığı olarak algılandığı için, dar manada devletçe bakılma kategorisine girmektedir (Seyyar, 2002: 553).

Sosyal yardımlar nedenine bakılmaksızın ihtiyaç duyan herkese yapılmasına karşın, sosyal tazmin, (devletçe bakılma modeli) belirli gruplara, belirli nedenlere bağlı olarak yardım yapılmaktadır ve temel amaç, asgari yaşam seviyesi sağlamaktan öte mali iyileştirme yapmaktır (Kılınç, 2005: 133). Uğranılan zararın karşılığı olarak sunulması gereken edimler, yasalarla belirlenmiştir ve yardım özelliği taşımadığı için, sosyal yardım kavramının dışında tutulması gerekir. Sosyal tazmin vergilerle finanse edilmekte olup, ilgili düzenlemelerde öngörülen koşullar gerçekleştiğinde kişiler için hak doğurucu niteliktedir (Özdemir, 2007: 104). Bu özelliği ile sosyal sigortalara yakın gözükmektedir (Sözer, 1994: 29).

Sosyal devlet, insanın asgari yaşam kalitesini sağlamaya yönelik bir sistem olarak algılanmaktadır. İnsanın hak olarak onur ve haysiyetine uygun yaşama arzusu sadece bir dönemin değil insanlık tarihinin temel bir meselesi ve insan olmanın bir gereğidir. Bu açıdan bakıldığında tarihin her döneminde insanın sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya dönük bir sistem kurma ihtiyacı olmuştur.

1.4.2.4. Sosyal Hizmet

Sosyal Hizmetler, ekonomik imkânsızlıklar dolayısıyla geçinme olanağı bulunmayan yoksul kişilere ve ekonomik yönden yetersizlikleri bulunmayan ancak şahsi sebeplerle değişik türlerde uzman hizmetlerine muhtaç olanlara yönelen karşılıklı veya karşılıksız hizmetlerdir (Çengelci, 1996: 5).

Daha geniş ve anlaşılır bir tanım yapmak gerekirse; insanların sağlık ve iyilik halinin geliştirilmesinde; insanların kendilerine daha yeterli hale gelmelerinde ve başkalarına bağımlı olma hallerinin önlenmesinde; aile bağlarının güçlendirilmesinde; bireylerin, ailelerin, grupların ve toplumların sosyal işlevlerini başarıyla yerine getirmelerinde yardımcı olmak amacıyla, sosyal hizmet uzmanları ve diğer meslek mensupları tarafından gerçekleştirilen etkinlik ve programlar bütünüdür (Özdemir, 2007: 99-100).

Sosyal hizmet, insan onuru ve hayat standartlarının iyileştirilmesi, yükseltilmesi amacıyla gerçekleştirilen koruyucu- önleyici, iyileştirici- rehabilite edici, değiştirici-geliştirici niteliklerdeki sistemli ve düzenli faaliyet ve programlar bütünüdür (Seyyar, 2002: 272). yaşamaları bağlamında sosyal hizmet, başkalarına bağımlı olmanın önlenmesi olarak da ifade edilmektedir (DPT, 2001: 11).

Sosyal hizmet, sosyal politikanın oluşturulması düzeyinde başlar, sosyal devlet anlayışı içinde sosyal güvenlik plan ve programlarının tertiplenmesi ve uygulanması ile sürer ve birey, aile, grup, topluluk ve yerel toplum düzeylerinde bireysel ve sosyal sorunların giderilmesi yönündeki çalışmalarla devam eder (Tomanbay, 2002: 33).

Sosyal hizmet programları modern toplumlarda oldukça yaygındır ve yöneldiği gruplar çok çeşitlidir, sadece yoksullarla sınırlı kalmayacak boyutta bir hedef kitlesine hitap etmektedir. Aileler, çocuklar (korunmaya muhtaç çocuklar, sokakta çalışan veya sokakta yaşayan çocuklar, suçlu çocuklar), gençler, yaşlılar, yoksullar, özürllüer, güç koşullardaki kadınlar, sığınmacı ve göçmenler, evsizler, tıbbi ve psikiyatrik yardıma muhtaç hastalar, alkolik ve uyuşturucu bağımlıları gibi sosyal sapma gösteren hastalar, suçlular, özel hasta grupları, kanser, lösemi hastaları, alkol ve madde bağımlıları, eşcinseller) gibi oldukça geniş bir alan, sosyal hizmetin müdahale alanı içinde kalmaktadır (Dilik, 1980: 74-76).

Türkiye’ de sosyal hizmet kavramı, Osmanlı döneminde Daru’l - Eytam’ ın kurulması ile Türk literatürlerine girmiştir. 1959 yılında 7355 sayılı kanunla sosyal hizmet alanında araştırma yapmak üzere kurulan Sosyal Hizmetler Enstitüsünü sosyal hizmet eğitimi vermek üzere 1961 yılında kurulan Sosyal Hizmetler Akademisi ve 1963 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı bünyesinde kurulan Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü kurumları sosyal hizmet kavramının uygulayıcıları olmuşlardır (Taşçı, 2010: 32).

Günümüzde sosyal hizmetlerin planlanması, uygulanması, koordine edilmesi ve denetlenmesinden sorumlu olan kurum “Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Genel Müdürlüğü”dür. SHÇEK dışında, “Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu (SYDTF) Sekreterliği”, “Aile Araştırma Kurumu”, “Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü”, “Özürllüer İdaresi Başkanlığı” gibi kurumlardır. Yine sosyal hizmet alanında Yerel Yönetimler, İl Özel İdareleri, T.C Emekli Sandığı, Sağlık

Bakanlığı gibi diğer kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri de bir takım işlevlere sahiptir (Özdemir, 2007: 101-102).

1.5. Sosyal Politikayı Sağlayan Kurumlar ve Fonksiyonları

Kapsamlı ve etkili sosyal refah hizmetlerinin ortaya çıkışı, devletin gelişim sürecine paralel bir şekilde gerçekleşmiştir. Devletin geçirdiği evrimin bir sonucu olarak ortaya çıkan modern ulus-devletler, özellikle ikinci dünya savaşı sonrasında itibaren, sosyal alanın devlet tarafından organize edilmediği, daha ziyade insanların ve hayırsever kuruluşların bireysel gayretlerine bırakıldığı dönemden çok farklı olarak, sosyal politikaların neredeyse tümünü üstlenmiştir. Bu kısımda, sosyal refahın sağlanmasında rol oynayan kurumlar incelenecek ve bunların katkı ve katılımları geniş bir şekilde değerlendirilecektir.

1.5.1. Merkezi ve Yerel Yönetimler

Sosyal politikanın sağlanmasında rol baş aktör devlettir (Aydın, 2008: 37). Devletin sosyal hayata müdahalesi tarihsel süreç itibarıyla kimi zaman az, kimi zaman çok olmuştur. Ancak her zaman sosyal politikaların uygulanmasında devletin ağırlığı hissedilmiştir (Şenkal, 2005: 37). Devletin sosyal politika alanındaki etkinliği ise endüstri devriminden sonra 1970'li yılların ortalarına kadar en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Ancak bu dönemde gündeme gelen neo-liberal politikalar devletin sosyal politika alanındaki etkinliğini azaltıcı etkiler yapmıştır. Endüstri devriminden önce "yoksulluk yasaları" ile sosyal politikaların hayata geçirilmesinde rol oynayan devlet, bu devrimden sonra sistematik bir biçimde sosyal politikaları uygulamaya başlamıştır (Aydın, 2008: 38).

19. yüzyılda birçok endüstrileşmiş devlet, insani, dini, askeri, ekonomik sebepler ve işçi sınıfının baskısıyla, çalışma saatlerini düzenlemek, konutların kalitesini geliştirmek ve toplum sağlığını tehdit eden problemleri ortadan kaldırmak için çeşitli yasalar yapmıştır. Gerçekten, refah devletinin temellerini oluşturan gelişmeler 19. y.y. ve 20. y.y.'in ilk döneminde ortaya çıkmıştır (Ersöz, 2004: 21). Günümüzde devlet, sosyal sorunu çözmek, sosyal sınıflar arasındaki ekonomik ve sosyal dengeyi kurmak, eşitliği sağlamak, uzlaşmayı gerçekleştirmek ve böylelikle toplumsal düzeni sağlamak için çalışma yaşamına etkin biçimde müdahale etmektedir (Güven, 2009: 93).

Her ülkede, ulusal sosyal politikalara temel olan ilkeler, ancak yasama organı tarafından yürürlüğe konulan hukuki düzenlemelerle uygulanabilir. Dahası bu bilim dalına özgü başka araçlara da yine hukuki düzenlemelerle işlerlik kazandırılabilir (Altan, 2008: 24).

Son yirmi yılda neo-liberal politikaların dünyanın her tarafında uygulanmasına yönelik girişimler kamu müdahalesinin niteliğini önemli ölçüde etkilemektedir (Şenkal, 2005: 59). Devletlerin sosyal politika önlemlerinin ve uygulamalarının çoğu gelir ve servet dağılımı politikalarıyla ilgilidir. Devletin uyguladığı sosyal politikaların gelir dağılımına yaklaşımı düzeltici niteliktedir. Devletin amacı ulusal gelirin toplumsal gruplar arasında daha adil ve dengeli dağılımını sağlamaktır. Devlet piyasa mekanizması tarafından salt ekonomik olarak belirlenen gelir dağılımını sosyal politika hedefleri açısından sakıncalı görmekte ve geliri yeniden dağıtmaktadır (Güven, 2009: 101-102).

Sosyal devlet ilkesinin hayata geçirilmesinden ve toplumda yalnızlaşan insanların sorunlarının çözülmesinden sadece merkezi yönetimler değil; aynı zaman da yerel yönetimlerde sorumludur. Yerel yönetimlerin son yıllarda demokrasi, yerelleşme, hızlı kentleşme, göç, hizmet kalitesi vb. kavramlarla anılması; dünyada yerel yönetimlerin artan önemi, AB'ye uyum süreci, toplumsal talepler, kamu yönetiminin iç yetersizlikleri ve modernleşme çabaları, yerel yönetimleri gündeme taşımış ve öneminin vurgulanmasına yol açmıştır (Yıldırım ve Öner, 2009: 363).

Kamu yönetimi organının önemli bir parçası olan yerel yönetimler devlet tarafından üstlenilen, başta gelirin yeniden dağılımı olmak üzere eğitim, sağlık, konut gibi temel sosyal politikaların yerel düzeyde sağlanmasında ve birimlerindeki vatandaşların refahının bizzat kendi faaliyetleri ile artırılmasında etkin bir kurum olarak görev almışlardır. Devletin, dolayısıyla kamu yönetimi organının yerel düzeydeki örgütlenme biçimi olan yerel yönetimlerin bu alandaki etkinliği, doğrudan ve büyük ölçüde ulusal düzeydeki merkezi veya federal yönetim yaklaşımına, merkezi ve yerel yönetim ilişkilerindeki uyuma, ülkelerin yönetim sistemlerine bağlı olarak değişmektedir (Ersöz, 2004: 21).

1.5.2. Hayır Kurumları

Hayır kurumları, devlet bu alanda etkin bir rol üstlenmeye başladığı zamana kadar, tarihsel süreç içerisinde birçok toplumda aileden sonra sosyal refah hizmeti sunan ikinci

kurum olmuştur. Yoksullara yönelik aynı ya da nakdi yardımlar ve hizmetler, o dinin üyelerine ya da potansiyel üyelerine, doğrudan bu kurum tarafından ya da bu kurumun varlıklı üyelerince sunulmaktadır. Her üç din de, getirdiği kural ve kurumlarla binlerce yıldan beri sosyal dayanışmanın sürdürülmesinde rol oynamaya devam etmektedir (Özdemir, 2007: 354).

Bütün ilahi dinler üyeleri arasında yardımlaşmayı, fakirlerin ve yoksulların desteklenmesini öğütlemekte ve bu yardımların yaratıcı katında çok değerli olduğunu bildirmektedir. Çoğu toplumda kilise (bu kavram genellikle tapınağı, camiyi veya bir ibadet yeri çevresindeki topluluğu ifade eder), genellikle aileden sonra gelir transferi sağlayan ikinci kurumdur (Ersöz, 2004: 15).

Dini kurumlar sosyal refah hizmetlerinin sağlanmasında ilk dönemden itibaren katılan ve muhtemelen katkıları, insanoğlu yeryüzünde var olduğu sürece devam edecek olan kurumlardır (Ersöz, 2011: 55). Dini nitelikli yardımlar, gelmiş geçmiş tek tanrılı-çok tanrılı bütün dinlerde oldukça önemlidir. Bu yardımlar, ferdi tasarrufların vasıtalı veya vasıtasız bir şekilde fakir veya yoksulluğa düşmüş olanlara aktarılmasıdır. Bu, başta dini bir emrin yerine getirilmesi olmak üzere merhamet, dayanışma vb. duygularla yapılmaktadır (Ersöz, 2004: 15). Konu İslam dini açısından değerlendirildiğinde, İslam dini; sadaka, fitır, karz-ı hasen gibi (karşılıksız yardımlaşma) dini yardımlaşma kurumlarıyla eşitsiz toplum yapısını daha adil bir toplum yapısına dönüştürmeye çalışmaktadır. Bu amaca yönelik birçok ayet ve hadis mevcuttur. Kuran-ı Kerim’de, yoksulluğu giderme amacına yönelik aynı veya nakdi gelir transferleriyle ilgili en az 88 ayet vardır. İslam’ın beş temel şartından biri de zekat vermek, yani ihtiyaç sahibi kişilere yardımda bulunmaktır (Yazgan, 1992: 365-368).

En eski dinlerden beri hayırseverlik, iyilik, yoksullara yardım, sosyal adaletin sağlanması gibi hususlar teşvik edilmiştir. Bütün dinler, toplumsal yardımlaşmayı ve yoksulların desteklenmesini öğütlemiştir. Din kurumunun, sosyal hizmetlerin sunumunu bazen zorunlu, bazen gönüllü hale getirerek bu alanda önemli bir işleve sahip olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir. Büyük dinler, bağış yapmayı ve hayırseverliği dini bir görev haline getirmiştir. Dünyadaki insanların bağlı bulunduğu üç büyük ilahi din olan İslam, Musevilik ve Hıristiyanlık, toplumdaki kişilerin kolektif sorumluluk duygusu taşınmasını zorunlu hale getirmektedir (Göze, 1996: 167). İslam dininin

benimsendiği ülkelerde, sosyal yardımlaşma ve dayanışma oldukça önem kazanmıştır (Güloğlu, 2001: 3). Kiliseler evli çiftler ve çocuklarına, evlenme hazırlığında olan bekârlara, alkoliklere ve evlilik sorunu olanlara yönelik aile papazlığı ve aile yaşam eğitimi vs. programlar sunarak sosyal hizmet sunmaktadır. (Ersöz, 2003: 134–135).

1.5.3. Sivil Toplum

Sosyal politika ve sivil kesim arasındaki ilişki çok eski dönemlere kadar uzanmaktadır. Bu kesim, sosyal sorunların çözümü konusunda devlete yardımcı olmak ya da devletin yetersiz kaldığı durumlarda gönüllü olarak faaliyette bulunmak için çaba göstermektedir. Demokrasinin gelişmesi ile birlikte demokratik anlayışın fertlerde olduğu gibi toplumu meydana getiren sosyal grup ve sınıflara kendi sorunlarını çözme konusunda tanınan olanaklar, sivil kesimin ortaya çıkışı açısından önemli bir süreç sayılır (Tuna ve Yalçıntaş, 1999: 212). Sivil toplum kuruluşları, küçük yerel derneklerden, çok geniş ve oldukça profesyonel kuruluşlara kadar son derece farklı gruplardan oluşmaktadır (Özdemir, 2007: 377).

Sosyal politika açısından sivil toplum örgütlerinin iki temel işlevi vardır. Birincisi demokratik hakların elde edilmesi, diğeri de ekonomik açıdan bireyler ve sınıflar arasında oluşan dengesizliği gidermeye yönelik politikalar geliştirmektir (Şenkal, 2003: 103).

Sivil toplum örgütleri kavramının tanımı konusunda literatürde fikir birliği bulunmamaktadır. Kavram; zaman, yer, amaç ve teorik bakış açısına bağlı olarak farklı şekillerde tanımlanabilmektedir (Şenkal, 2005: 324). Ancak tüm tanımlarda; bu örgütlerin kurumsallaşmış, devletten ayrı, elde ettikleri kar veya geliri sosyal amaçlar doğrultusunda kullanan, bağımsız, gönüllü kişilerden oluşan, kamusal amaçlı faaliyetler yapan örgütler olmaları gerektiği üzerinde durulmaktadır (Tokol ve Alper, 2011: 60).

Sivil toplum örgütlerini adlandırma konusunda da literatürde çok farklı kavramlar kullanıldığı görülmektedir. Bunlar arasında; “Hükümet Dışı Örgütler”, “Kar Gütmeyen Örgütler”, Gönüllü Örgütler”, “Üçüncü Sektör”, “Bağımsız Sektör” ve “Sosyal Hareketler” sayılabilir (Özdemir, 2004: 13). Türkçe literatürde ise, sivil toplum kuruluşlarının ifade etmek üzere vakıf, dernek, sendika, oda, kooperatif, kulüp, platform gibi farklı isimler yanında, yukarıda yer alan terimlerde bazıları yaygın olarak

kullanılmaktadır. Tarih içinde de sivil toplum kuruluşlarının ifade etmek üzere ülkemizde daha farklı kavramlar kullanılmıştır. Bunlar; cemaat, cemiyet, tarikat, lonca ve vakıf terimleridir (Özdemir, 2007: 377).

Devletlerin sosyo-ekonomik yaşama müdahale etmeye başlamaları, ulus-devletlerin oluşması ve sanayileşmenin doğuşu ile başlamıştır. Devlet kurumunun var olduğu günden yakın zamanlara kadar, devlet yalnızca dış saldırılara karşı savunma ve iç hukuku ve düzeni sağlama görevini üstlenmiştir. Dolayısıyla, bu dönemde sosyal sorunlarla karşı karşıya kalan insanların yardımına aileleri başta olmak üzere, akrabaları ve arkadaşları koşmuştur (Özdemir, 2007: 352).

Aile, özellikle geleneksel aile, sosyal örgütlenmenin en eski örneğini teşkil etmektedir. Aile, çoğalmanın, duygusal desteğin ve ekonomik refahın temininde daima toplumun en temel kurumu olarak yer almaktadır (Ersöz, 2004: 13).

Aileler, günümüzde dahi geleneksel sosyal refah hizmetleri görme açısından fonksiyonlarını halen kaybetmemiştir. Gerçekten, aileler, bugün bile karşılaşılan sorunlara ilk müdahalede bulunan kurumdur. Eğer soruna aile, arkadaş ve akrabalarından oluşan sivil kesim tarafından bir çözüm bulunamazsa, o takdirde diğer sosyal kurumlar devreye girmektedir (Ersöz, 2003: 131-132). Türkiye’de, geniş aile türünden çekirdek aileye doğru bir geçiş yaşanmaktaysa da, ailelerin yaşlı anne ve babayı, kardeş ve yakın akrabaları korumaya ve desteklemeye devam ettikleri, devletin bu amaç için ayırdığı finansal kaynağın batı ülkelerinin ulaştığı sosyal harcama düzeyine varamadığı görülmektedir. Sosyal hizmet noktasında, Türk ailesi çok hizmet üreten bir kurumdur (Seyyar, 2005: 1).

Sivil toplum örgütlerinin amaçları birçok yönden sosyal politikanın amaçlarıyla benzerlik göstermektedir. Küreselleşme ile birlikte önem kazanan bireysellik akımları, küresel kirlilik, gittikçe büyüyen sosyal dışlanma, kara para, yoksulluk, işsizlik, kitlesel mülteci hareketleri gibi 21. yüzyıl kolektif sosyal politika problemlerinin çözümlenmesinde ülkelerin ve uluslararası işbirliğinin yetersiz kalması, dayanışma kurumlarına olan ihtiyacı zorunlu hale getirmektedir (Şenkal, 2003: 104).

Sivil toplumun gelişmesinde bazı sosyal şartların rol oynadığını söylemek mümkündür. Sivil toplum uygulaması, öncelikle kültürel, etnik, dini, ekonomik, siyasi alanlardaki

farklılaşmanın bastırılmadan ve tektipleşme yaratılmadan toplumsal yaşama aktarılmasıdır. Bu farklılaşma yanında, örgütlenen sivil toplum unsurlarının serbestçe dernek, vakıf, sendika ve siyasi partiler şeklinde örgütlenerek politika üretebilecek ya da politika üretenleri etkileyebilecek güce sahip olmalarının mümkün olması gerekmektedir. Üçüncü bir sosyal şart olarak da farklılık temelinde örgütlülüğün gönüllülük temelinde gerçekleşmesidir. Gönüllülük ilkesi korunmaya çalışılan bireysel varoluş, sivil toplumdaki örgütlenmeler açısından bir koşuldur (Türköne, 2003: 358).

Sivil toplum örgütlerinin geçmişi oldukça eskidir. Ancak küreselleşme ile birlikte yeniden gündeme gelmiştir. Sosyal sorunların karmaşıklaşması, devletin sosyal sorunları çözümlenmesinde yetersiz kalması, 1980 sonrası neo-liberal politikalarla birlikte bu örgütlere duyulan ilgiyi artırmıştır. Sayıları ve nitelikleri çok farklı olan sivil toplum örgütleri; siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel faaliyetler yerine getirerek, insani, evrensel değerlere dayalı bir değişim içine sokmaya ve yurttaşlık kavramı yaratmaya çalışmaktadır (Tokol ve Alper, 2011: 60).

Sivil toplum örgütlerinin amaçları birçok yönden sosyal politikaların amaçlarıyla benzerlik gösterir. Sivil toplum örgütleri hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler de sosyal hayata ve sosyal gelişime önemli katkılar sağlamaktadırlar. Sosyal refah, sosyal bütünleşme, gelir dağılımı, çevre kirliliği, sosyal koruma gibi sosyal politikanın bazı amaçları doğrultusunda faaliyet gösterirler. (Şenkal, 2007: 63-64).

Sivil toplum örgütleri, küresel alanın sayısız sosyal sorunları hakkında uluslararası söyleme önemli katkılar yapmışlardır. Özellikle son yirmi yılda insan hakları savunucuları, cinsiyet aktivistleri, gelişimciler, yerli halkların grupları ve diğer ayırt edilebilir çıkar temsilcileri, daha önce devlet temsilcileri için ayrılmış olan politik sahada aktif hale gelmişlerdir. Bu güçlenme kiliseler, işçi sendikaları ve insani amaçlar etrafında kurulan birçok uluslar üstü örgütün prestijini ve mevkiini yükseltmiştir (Özaydın, 2007: 125).

1.5.4. Özel Sektör

Özel sektörün, sosyal refah sağlamadaki yönünün iyice belirginleşmeye başladığı ve hem tartışmalara hem de uygulamada özel sektörün sosyal refah hizmetlerinin sağlanmasında ön plana çıkmaya başladığı görülmektedir (Özdemir, 2007: 361). Mal ve

hizmetlerin üretilmesinde, topluma sunulmasında merkezi devlet kontrolü ve piyasa gibi birkaç teorik yöntem olmasına rağmen modern çağda insanların maddi taleplerinin karşılanmasındaki en başarılı ekonomik yapı, şüphesiz piyasalardır. Yirminci yüzyılın sonunda refah gereksinimlerinin çoğu özel piyasalarca karşılanmaktadır (Ersöz, 2004: 17).

1975'lerden itibaren neo-liberal düşüncenin ve politikalarının hakim olması ve liberalizmin temelinde, her türlü sınırlamalardan arındırılmış piyasa ekonomisini yatmaktadır. Devletin piyasada oluşan refah dağılımına müdahalesi, piyasadaki doğal düzenin devlet eliyle bozulmasına yol açmakta ve olası bir düzgün dağılımı daha da bozmaktadır. Serbest piyasa ekonomisi, mal ve hizmetlerin üretilmesi ve topluma sunulmasında en başarılı ekonomik yapıdır (Akalin ve Kesikoğlu, 2007: 51).

Liberal yaklaşıma göre sosyal refah hizmetlerinin sağlanmasında özel sektör ve gönüllü sektör önemli bir rol oynamalıdır. Vatandaşların lehine olan özel sektör hizmetlerine destek vermek, bunlara sübvansiyon sağlamak ve faaliyetlerini teşvik etmek de liberal devletin tercih ettiği bir yöntemdir. Devletin buradaki rolü, en alt düzeyde söz konusu olmak üzere, ancak özel sektörün üretmek istemediği hizmetler veya girmek istemediği hizmet alanlarında görev üstlenmektir (Özdemir, 2004: 363-364).

Piyasa ekonomisi taraftarları, fiyat mekanizmasının kendi içerisinde sosyal refahı da en iyi şekilde sağladığını, aslında toplum refahının en çoklanmasının ve pozitif net sosyal yarar sağlamanın devlet müdahaleleri ile değil, en iyi şekilde serbest piyasa ekonomisinin ilke ve kurallarının uygulanabilmesinden geçtiğini ileri sürmektedir. Aksi takdirde, devletin piyasada oluşan refah dağılımına müdahalesi, piyasadaki doğal düzenin devlet eliyle bozulmasına ve olası bir düzgün dağılımı daha da bozmaktadır (Akalin, 2002: 51).

Refah ihtiyaçlarının özel piyasalar tarafından sunulmasında en önemli olumsuz sonucu, piyasaların hizmetlerin sağlanmasında eşitsizliklere sebep olmasıdır. Bunun nedeni ihtiyaç sahibi bireylerin mal ve hizmetleri satın alabilecek gelirden yoksun olmalarıdır. Aynı zamanda özel sektör sakatlık, hastalık ve yaşlılık gibi uzun süreli sosyal sorunların giderilmesinde yetersiz olduğu bilinmektedir (Ersöz, 2004: 18). Buna karşılık 1980'lerden itibaren önce İngiltere'de başlayan ve sonra tüm dünyaya hakim olan özelleştirme politikası, sosyal refah alanında da özel sektörden yararlanma olanaklarını

artırmıştır. Toplum refahına yönelik olan sağlık, eğitim, konut, sığınma evleri vs. her konu, özelleştirme bağlamında ele alınır olmuştur. Genelde, bu hizmetlerin finansmanı ve sunumunun sorumluluğu kamu kesimindedir ancak hizmetlerin üretim ve dağıtımı özel sektör tarafından gerçekleştirilmektedir (Ersöz, 2007: 21).

Bu yönelişin bir sonucu olarak, son yirmi beş yıldır sosyal güvenlik bunalımını alanında büyüyen sorunlar meydana gelmiştir. Sosyal güvenlik alanında yükümlülüklerin bireylere ve özel sektöre aktarılması ve bu şekilde bu darboğazdan çıkılması, politik eğilimlerden birisi olarak gündeme gelmektedir. Bu yeni anlayışa göre, devlet herkese minimum bir düzeyde sosyal güvence (gelir garantisi) sağlayacak, bunun üzerinde bir güvenceye kavuşmak özel programlarla/sigortalarla mümkün olabilecektir. Dolayısıyla, kamu ve özel sektör birlikte sosyal koruma sağlayacaktır (DPT, 2001: 13).

Refah karması bağlamında, tarih içinde, devlet, piyasa, toplum ve aile, sosyal refahın sunumunda sürekli iç içe olmuştur. Bu ilişkilerin günümüzde yeniden düzenlenmesi, devletin bu hizmetlerden çekilmesi anlamına gelmemektedir. Geniş kapsamlı olan ve sürekli sunulması gereken bu hizmetlerin, liberal görüşü savunanlar tarafından savunulduğu gibi, tamamen piyasaya ve diğer kurumlara terk edilmesi, çoğu ülkede devlet gücünün bile bu hizmetlerin sunulmasında yetersiz kaldığı düşünülecek olursa, uygun bir çözüm olmayabilir (Serter, 1994: 40).

Sonuç olarak sosyal politika uzun tarihi geçmişe sahip bir araştırma alanına sahip olup sosyal refah hizmetlerinin medeniyetin başlangıcından beri var olduğu bilinmektedir. İlk dönemdeki sosyal politika uygulamaları ve kolektif hizmetler, sivil bir inisiyatifle genellikle gönüllülük ve karşılıklı yardım esasına dayalı olarak yardım sever organizasyonlar aracılığıyla sağlanmıştır. Günümüzde sosyal politika, toplumsal hayatı olumsuz etkileyen ve toplumsal bütünlüğü tehdit eden her türlü sorunla mücadeleye yönelmiştir. Sosyal politikayı sağlayan kurumlar ise; devlet ve yerel yönetimler olmak üzere, hayır kurumları, sivil toplum ve özel sektör sosyal sorunların çözümünde görev almakta ve kolektif hizmetlerin karşılanmasındaki fonksiyonları, rol ve etkinlikleri birbirinden farklılık göstermekte ve katılım düzeyleri, tarihi süreç içinde toplumların gelişmişlik düzeyi ve kalkınma seviyesine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

BÖLÜM 2: SOSYAL DEVLET VE SOSYAL BELEDİYECİLİK

Vatandaşların sosyal durumlarıyla ilgilenen ve onlara asgari bir yaşam düzeyi sağlamakla görevli olan sosyal devlet, toplumda sosyal adaleti sağlamak misyonu ile hareket eder. Sosyal devlet genellikle vatandaşların sosyal durumlarıyla, refahlarıyla ilgilenen, onların asgari bir yaşama düzeyini sağlamayı vazife bilen devlettir. Bu kapsamda sosyal devlet “sosyo-ekonomik hayatı yönlendirerek güçsüzleri, fakirleri, yardıma ve bakıma muhtaç kişileri koruyan, bu hizmetleri götürebilmek için sosyal kurumlar tesis eden, koruyucu tedbirler vasıtasıyla toplum meselelerini olabildiği kadar önlemeye ve gidermeye çalışan, sosyal sorunların baskısı altında bulunan kişi ve grupları koruyan şefkatli ve himayeci devlet” biçiminde tanımlanabilir.

Sosyal belediyecilik ise; yerel otoriteye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme yetkisi veren, kamu harcamalarını sosyal yardımları gerçekleştirmek üzere yönlendiren, sosyo-kültürel faaliyetlerin gerçekleşmesi için gerekli yatırımları yapma ve toplumsal kesimlerdeki sosyal adalet ve güvenlik kavramlarını güçlendirmeye yönelik sosyal kontrol işlevlerini yükleyen bir modeldir (Negiz, 2011: 324-326)

2.1. Sosyal Devlet Kavramı ve Tanımı

Sosyal devlet, vatandaşlarının huzuru, refahı ve mutluluğu için tedbirler alan, politikalar üreten bu tedbir ve politikaları hayata geçirmek için milli gelirin arttırılmasını ve adil şekilde dağıtılmasını gözeten, güçsüz, yardıma ve korunmaya muhtaç vatandaşlarının yanında olan, bunların bağımsız olarak yaşamasını hak ve özgürlüklerini kullanmasını güvence altına alan devlettir. Tarihi gelişimini incelediğimizde, sosyal devlet ilkesinin anayasal düzeyde kendini gösterdiği ilk siyasal belge Fransız Anayasası olmuştur. 1848’de başlayan işçi hareketinin işçi-işveren uzlaşması ile sonuçlanmasının ardından hazırlanan Anayasa, getirdiği düzenleme ile 19 yüzyılda ilk defa klasik hakların yanı sıra sosyal ve ekonomik haklara da yer vermiştir (Akad, 1992: 15). Sosyal devlet kısaca vatandaşlarının sosyal durumlarıyla ilgilenen ve onlara insan onuruna yaraşır bir yaşam standardı sağlamayı amaç edinen devleti ifade eder (Yıldırım ve Göktürk, 2008: 235-237).

“Sosyal Devlet” esas itibarıyla Almanya kökenli bir Avrupa terimidir. Anglo-Amerikan dünyasında ise, daha ziyade devletin bir amacı olarak “sosyal adalet” ten söz edilmekte ve devletle ilgili olarak “refah devleti” (welfare state) terimi tercih edilmektedir.

Türkiye’de ise “Sosyal Devlet” kavramı bu ikisini birleştiren bir anlamı çağrıştırmaktadır. Buna göre sosyal devlet hem sosyal adaleti gerçekleştirmeyi amaçlayan, hem de refahı yaygınlaştırmaya çalışan devlet anlamına gelmektedir (Pekküçükşen, 2004: 459).

Sosyal devlet anlayışı, kısaca toplum eksenli bir devlet anlayışıdır. Buna göre devlet, toplum için vardır. Sosyal devlet, yalnızca sosyal güvenlik, sağlık, eğitim gibi sosyal hizmetleri yürüten devlet demek değildir, buradaki sosyallik toplum eksenli olmak demektir (Beki, 2009: 15). Günümüz çağdaş devlet anlayışı, bütün vatandaşlarına insan onuruna ve haysiyetine yaraşır bir yaşam düzeyi sağlamayı amaçlamaktadır. Çağdaş devlet, vatandaşlarının temel hak ve özgürlüklerini koruyarak onların yarına güvenle bakmasını sağlayacak önlemleri alan, toplumun her türlü sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını dengeli bir şekilde karşılayan, kişilerin ve toplumun huzur, refah ve mutluluğunu sağlayan bir devlettir (Demir, 1998: 268-269).

Ülkemizde ilk kez 1961 Anayasası, Cumhuriyetin sosyal bir hukuk devleti olduğu hükmü getirmiştir. 1961 Anayasası’nın 10. maddesinde: ”Devlet kişinin hak ve hürriyetini, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasi ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar” denilmiştir. 1982 Anayasası da Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal bir hukuk devleti olduğu vurgulanarak, Cumhuriyetin sosyal niteliği ve geniş sosyal haklar devleti olduğu 1982 Anayasası tarafından daha geniş bir şekilde vurgulanmıştır. 1982 Anayasasının 5. maddesinde devletin temel amaç ve görevleri “Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyet ve Demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır” denilmiştir (Gözübüyük, 2001: 16).

2.2. Yerel Yönetim ve Sosyal Belediyecilik

Yerel yönetimler, belirli bir coğrafi alanda yaşayan yerel topluluğa hizmet üretmek amacıyla kurulan, karar organları yerel halk tarafından seçilen, yasalarla kendilerine tanınmış yetki, araç, bütçe ve personel imkânlarını kullanan ve yine kanunla kendilerine

verilen görevleri yerine getiren kamu tüzel kişileridir (Ökmen ve Parlak, 2008: 18). Sanayileşmenin hız kazandırdığı kentleşme olgusu, yerel yönetimleri de sosyal politika alanında sürekli olarak daha işlevsel bir pozisyona taşımıştır. Sanayi devrimi öncesi gönüllü kuruluşlar, dini örgütler ve hayırseverler tarafından çözülmeye çalışılan gıda, altyapı, barınma, sağlık ve eğitim gibi sorunlar, kentlerdeki hızlı nüfus artışı ve büyüme sonucu geleneksel kurumların çözemeyeceği boyutlara ulaşmıştır. Bu koşullarda yerel yönetimler temel hizmetlerinin yanı sıra merkezi yönetimin işlevlerini de üstlenmeye başlamışlardır (Karakış, 2009:166).

1929 Ekonomik bunalımın ardından devletin sosyal yaşamda ağırlıklı bir rol üstlendiği süreçte yerel yönetimler, merkezi yönetim tarafından belirlenen ekonomik ve sosyal politikalarının uygulayıcısı olmuştur. Geleneksel hizmetlere ilaveten eğitim, kültür, toplum sağlığı, belde halkının korunması, gelir ve servet dağılımı, çevreyi koruma, sosyal konut politikası ve benzeri uygulamalar sosyal politikanın yerel yönetimlerden beklediği hizmetler haline dönüşmüştür (Kadioğlu, 1997: 13).

Merkezi sosyal siyaset uygulamaları, ülke genelinde makro politikalar olan istihdam, finansal yapı, sosyal güvenlik, eğitim ve bunların pratiğine ilişkin planlama ve eşgüdümlemlerden oluşurken; sosyal yerel yönetim anlayışının merkezinde ise mahalli düzlemde Sivil Toplum Kuruluşları'nın beceri ve kaynaklarından faydalanarak, sosyal hayatın yerel-iktisadi ve sosyal gelişmeyle desteklenmesini içeren politikalar bulunmaktadır. Bu anlamda, yerel siyasetin sosyal politika görevleri arasında koruyucu ve bütüncül sosyal siyaset uygulamaları, bölge insanının dikey ve yatay entegrasyonu ile bireysel sorumluluğu pekiştiren aktif sosyal yardım politikaları gösterilebilir (Seyyar, 2008: 32-35).

Yerel yönetimler yerel halkın sosyal ihtiyaçlarını belirlemede ve bu ihtiyaçları karşılamada merkezi yönetime göre daha elverişli konumdadırlar (Seyyar, 2008: 30). Merkezi ve yerel sosyal politikaların hedefi çoğu aynı olmakla birlikte, merkezi sosyal politikalar daha çok yasal çerçeveyi oluşturmaya yönelik olmaktadır. Yerel sosyal politika aktörleri ise merkezi sosyal politikaları kendi bölgelerinin sosyo-ekonomik koşullarına uygun bir biçimde hayata geçirmektedirler (Demir, 2006: 58). Yerel kamu yöneticileri, buldukları bölgenin sosyo ekonomik sorunlarının tespitinde ve

çözümünde, dezavantajlı sosyal grupların mağduriyetlerinin giderilmesinde etkin roller üstlenmektedirler (Demir, 2006: 60).

Türkiye’de 1950’li yıllarda başlayan nüfus artışı ve göçler, kent nüfusunu arttırarak belediye önceliklerinin sosyal politikalardan ziyade temel kentsel altyapı ve hizmetlerinin karşılanmasına doğru yönelmiştir. Kaynak sorunu bugün de devam etmekte ve birçok belediye, kentsel hizmetleri dahi yeterince yerine getirememektedir. 1950’li yıllardan itibaren 1580 Sayılı Yasa ile belediyelere verilmiş olan birçok sosyal ve kültürel içerikli görev, bu görevlerin merkezi idare veya başka kurumlara verilmesinden değil; kaynak yetersizliği nedeniyle belediyelerin ilgisizliğinden dolayı zamanla bu kurumların görev alanları dışında kalmıştır. Kuşkusuz bu dönemde birçok belediye, bu kurumların eğitim, konut, sağlık, sosyal yardım ve sosyal hizmetler alanlarındaki yetkinliklerini ortaya koyan başarılı projelere de imzalar atmışlardır. 1990’lı yılların başından itibaren geçmiş döneme göre nispeten gelirleri artan bazı belediyeler, bir yandan eğitim ve kültür düzeyi değişen ve kentsel ve sosyal hizmet talebi büyüyen ve çeşitlenen nüfusun, diğer yandan ülkenin birbiri ardına yaşadığı krizlerden dolayı göçle gelen veya giderek yoksullaşan kentli kitlelerin ihtiyacını karşılamak için sosyal yardım ve sosyal hizmet merkezli sosyal politika önlemlerine daha fazla pay ayırmaya başlamışlardır (Şataf ve Toprak, 2009: 12-13).

Türkiye’de yerel örgütlenme belediye, il özel idaresi ve köy yönetimi olmak üzere üçlü bir yapılanma şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Literatürde her ne kadar “sosyal belediyecilik” olarak kullanılsa da, aslında belediyeler dışındaki yerel yönetim birimlerinin özellikle dezavantajlı toplum kesimlerine yönelen ve sosyal adaleti güçlendirmeyi hedefleyen faaliyetlerin çoğunlukla “sosyal belediyecilik” kavramı çatısı altında incelenmektedir.

Yerel yönetimler, sosyal politikaları, sosyal hizmetleri, mahalli sorumluluğa sahip olarak yerine getiren ve topluma en yakın olan kamu yönetim birimleridir. Ülkemizde yerel yönetim kuruluşu dendiğinde ise akla büyük ölçüde belediyeler gelmektedir. İkinci Dünya Savaşından sonra ülkemizde belediyeler, il özel idarelerine göre daha önemli kuruluşlar haline gelmiştir. Nüfus artışı ve göç hareketleri hızlı ve plansız kentlerin ortaya çıkmasına ve kentsel hizmet talebinin artmasına yol açmıştır. Belediyelerin kullandıkları kaynaklar ve hizmet götördükleri nüfus, diğer yönetim

birimlerine göre daha fazladır. Merkezi yönetimin yasal ve idari düzenlemeleri altında fonksiyonlarını icra eden belediyeler, sosyal refah hizmetlerinin üretim ve dağıtımında önemli bir rol üstlenirken, toplumun da artan ihtiyaçlarına bağlı olarak belediyelerden sosyal refah hizmetleri yönünde beklentisi oldukça yüksek düzeylere ulaşmıştır (Aydın, 2008: 17, 18).

Sosyal belediyecilik, mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amaca kanalize eden; işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan sosyal güvenlik ve adalet mefhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen bir modeldir (Akdoğan, 2002: 35).

Sosyal belediyecilik denilince kastedilen şey, daha çok belediye hizmet alanı içerisinde kalan, toplumda korunmaya muhtaç kesimlere yönelik olarak yapılan ayni ve nakdi yardımlar kastedilmektedir (Şen, 2007: 38). Oysa sosyal belediyecilik, kenti bir bütün olarak almak, hem zenginlerinin hem de fakirlerinin ihtiyaçlarını karşılamaktır. Yine bir bütün olarak herkesin herkesle insani ilişkilerini sosyo-kamusal düzlemde yönetmektir (Göksu, 2010: 76).

Günümüzde yerel ortak hizmetlerin temininde belediyelerin merkezi yönetime göre daha etkin hale geldiği söz konusudur. Bunu, belediyelerin gerek temel hizmetlerinin (su, atık sistemi, piyasa denetimi, yol vb.) gerekse sosyal siyaset hizmetlerinin (muhtaçlara ilişkin sosyal yardım ve hizmetler vb.) sağlanmasında üstlendiği rol takip etmektedir. Başta engelliler ve yaşlı olanlar olmak üzere çocuklar, kadınlar ve madde bağımlılarına yönelik geniş kapsamlı hizmetler bu anlamda değerlendirilebilir (Seyyar, 2008: 240).

Bu tanımlardan yola çıkarak yirmi birinci y.y. itibarıyla klasik belediyecilik hizmetleri olarak ifade edilen alt yapı, su, kanalizasyon, imar, ruhsat, zabıta hizmetleri gibi belediyecilik hizmetlerinin yanında; yeni bir anlayışla, bunlara ek olarak sosyal hizmetler, sosyal yardımlar, kültürel ve sanatsal, eğitim ve spor hizmetleri de sosyal

belediyecilik olarak halka hizmet etme noktasında her geçen gün faaliyetlerini çoğaltarak devam etmektedir (Beki, 2009: 42).

Türkiye’de sosyal belediyecilik kavramı akademik camiada üzerinde ittifak edilen bir kavram değildir. Bu kavrama iki açıdan bakmakta fayda vardır: Birincisi dar anlamda sosyal belediyecilik olarak nitelendirilebilecek olan kavram. Belediye sınırları içerisinde ikamet eden halkın yaşam standartlarını yükseltecek mahiyette yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin bütününe verilen addır. Daha kapsamlı bir tarif yapılacak olursa; Belediye sınırları içerisinde ikamet eden halkın yaşam standartlarını yükseltecek mahiyette yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin yanı sıra, her türlü kültürel, sanatsal eğitsel ve sportif faaliyetler bütünü sosyal belediyecilik kapsamı içerisinde değerlendirilebilir (Beki, 2009: 42).

Sosyal belediyeciliği, yalnızca fakir, fukara, kimsesiz, özürlü ve yaşlılara yönelik bir ekonomik destek olarak algılamamak gerekir. Bunun yanında, geniş halk kesiminin, gerek kendi arasında ve gerekse belediye ile ilişkilerinde sosyal ve kültürel değerlerin geliştirilmesi bağlamında belediyenin bir liderlik rolünün bulunduğunu, insanların huzur ve mutluluğu açısından da yerel yönetimlerin çok önemli görevleri olduğunu söylemek gerekir (Eryılmaz, 2010: 88).

2.3. Türkiye’de Sosyal Belediyeciliğin Gelişim Süreci

Türkiye’de 1950’li yıllarda hızlanan kentleşme süreci ile birlikte kentler nüfusça kalabalıklaşmış, belediyelerin öncelikleri sosyal politikalardan daha çok, temel kentsel altyapı hizmetlerinin karşılanmasına yönelmiştir. O yıllardan itibaren, başta 1930 tarihli Belediye Kanunu olmak üzere çeşitli yasalarla belediyelere verilmiş olan birçok sosyal içerikli görev, kaynak yetersizliği ve ilgisizlik gibi sebeplerle merkezi yönetimler tarafından yerine getirilmiştir (Pektaş, 2010: 11). 1950’li yılların ortalarından itibaren kendini hissettirmeye başlayan şehirleşme süreci, 1960’lı yıllarda hızlı bir tempoya bürünmüş, kentleri ve yönetimlerini önemli sorunlarla karşı karşıya bırakmıştır. 1961 Anayasası’nın yerel yönetimlere getirdiği demokratik ve özerk mali yapı ve yönetsel çerçeveye rağmen, gerekli yasal ve kurumsal düzenlemeler yapılamadığı için hızla artan kentsel sorunlar karşısında yerel yönetimler gerekli yetki, kaynak ve kurumlardan yoksun bir konuma düşmüşlerdir (Yıldırım, 1990: 25).

1960'lı yılların ikinci yarısından sonra Türkiye'de sosyalist siyasal hareketlerin gelişmeye başlamasıyla 'belediyecilik söylemi' de değişmeye başlamıştır. Belediyeler, yeterli kaynaklara sahip, merkezi yönetimin keyfi müdahalelerine olanak vermeyen bir belediye anlayışını savunmaya başlamışlardır (Tekeli, 1990: 48). Özellikle 1960'lardan sonra sosyal demokrat belediyelerin kurulması ile sosyal belediyecilik anlayışı belediyelerimizde yayılmaya başlamış, ancak belediye gelirlerinin yetersizliği bu görevlerin yerine getirilmesine engel teşkil etmeye devam etmiştir.

Yerel yönetimlerin sosyal belediyecilik bağlamındaki fonksiyonları 1945-75 yılları arasında çıktığı görülmektedir. Bu dönemde belediyelerin sosyal yardım ve sosyal hizmet alanları çok genişlemiş ve belediyeler bu dönemde ulusal düzeyde planlanan sosyal politikaların mahalli düzeyde hayata geçirilmesinde temel ajans hale gelmişlerdir. Merkezi devlet eğitim hizmetlerinde, sağlık hizmetlerinde, konut hizmetlerinde yerel yönetimlerden bir ajans olarak yararlanmıştır. Bu fonksiyonlarını yerel yönetimlere bırakmış, onunla paylaşmıştır. Böylece dünyada sosyal belediyecilik dediğimiz belediyecilik anlayışı gelişmiş ve belediyelerde, nasıl ki devlet sosyal devlet olarak tanımlanıyorsa, belediyelerde refah belediyeleri (sosyal belediyeler) olarak tanımlanmışlardır (Ersöz, 2010: 91-92).

Sosyal belediyecilik uygulamalarının yerel yönetimlerde kısmen kurumsallaşmaya ve yaygınlaşmaya başlaması 1970'li yıllarda başlamıştır. O yıllarda belediyeler, birlikler, kooperatifler, şirketler ile katılımı arttırarak ve sivil toplum kuruluşları ile sendika ve meslek örgütlerini de yönetime katarak yeni belediyecilik uygulamalarını hayata geçirmişlerdir (Kesgin, 2008: 97).

1990'lı yılların başından itibaren geçmiş döneme göre nispeten gelirleri artan bazı belediyeler, bir yandan eğitim ve kültür düzeyi değişen ve kentsel ve sosyal hizmet talebi büyüyen ve çeşitlenen nüfusun, diğer yandan ülkenin birbiri ardına yaşadığı krizlerden dolayı göçle gelen veya giderek yoksullaşan kentli kitlelerin ihtiyacını karşılamak için sosyal yardım ve sosyal hizmet merkezli sosyal politika önlemlerine daha fazla pay ayırmaya başlamışlardır. Geçmiş dönemden fakir, kimsesiz, özürlü ve yaşlı kimselere aşevlerinde sıcak yemek, yiyecek, giyecek verilmesi biçiminde devralınan sosyal yardımlar, 1990'lı yıllardan sonra hem tür, nitelik ve kapsam olarak artmış ve hem de ayrı ayrı belediye kurumları tarafından sağlanır hale gelmiştir.

Özürllüer merkezi, huzurevi, kadın ve çocuk sığınma ev ve merkezleri, hastane, poliklinik ve sağlık merkezlerinin kurulması ve kapsamlı meslek ve beceri kazandırma kurslarının düzenlenmesi birçok Büyükşehir Belediyesinin temel hizmetleri arasına girmiştir. Bazı Büyükşehir belediyeleri tarafından sağlanan bu hizmetler, giderek yaygınlaşmaktadır (Ersöz, 2005: 149).

Yerelleşme anlayışının etkisi ile özellikle 1994 sonrasında yerel yönetimler, yerel kalkınmadan istihdama, yoksullukla mücadeleye kadar yeniden inisiyatif kullanmaya başlamışlardır. Kalkınma çabaları, önceleri merkezi hükümet çerçevesinde düşünülürken, bu tarihlerden sonra özellikle belediyeler yerel kalkınma projelerini hayata geçirmişlerdir (Kesgin, 2008:1).

2000'li yılların başında ülkemizdeki belediyelerin fiziki ve ekonomik kalkınmaya da yöneldiği ve bu bağlamda istihdamla, meslek ve beceri eğitimi ile ilgili hizmetler üstlendiği görülmektedir. Bu durum Türkiye'de de yavaş yavaş belediyeçilik anlayışının kent ve kentin tüm sorunlarını kapsayan bir anlayış değişikliği içinde olduğunu ortaya koymaktadır (Ersöz, 2010: 93).

2.3.1. 5393 Sayılı Kanuna Göre Belediyelerin Sosyal Belediyeçiliğe İlişkin Görevleri

Belediyelerin sundukları hizmetlerde, görev, yetki ve sorumluluklarda ülkeden ülkeye farklılıklar görülmektedir. Gün geçtikçe ihtiyaçlar artmakta, teknolojik gelişmeler yeni sorumluluk alanları ortaya çıkarmakta, hizmet, görev, yetki ve sorumluluklarda zaman içinde çeşitli değişimler yaşanmaktadır. 1930 yılında çıkarılan Belediye Kanununda alt yapı, imar, denetim, sağlık, konut, sosyal ve kültürel alanlarda zorunlu ve ihtiyari olmak üzere 70'in üzerinde görev sayılarak (Özdenkoş, 1999: 89), gelişmiş ülke belediyeleri için bile yerine getirilmesi kolay olmayan çok geniş bir görev alanı verilmiştir (Yavuz,1966: 85). Ayrıca belediye kanununun haricinde imar kanunu, genel sağlığın korunması kanunu gibi birçok kanunda belediyelere başka görevler de verilmiştir. Bu nedenle günümüze kadar geçen süreç içerisinde belediyelerin görev alanları ile ilgili bir yakınma söz konusu olmazken, kaynak yetersizliği ve bu görevlerin zamanla merkezi yönetime devredilmesiyle ilgili konularda daha çok yakınma olmuştur (Tekeli,1982: 319).

5393 sayılı belediye kanunu, belediyeleri belde sakinlerinin yerel ve ortak tüm ihtiyaçlarının muhatabı olarak görmekte ve buna göre yetkilendirmektedir. Kanuna göre, belediyeler belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikli her türlü ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunabileceklerdir. 5393 sayılı Kanunun pek çok maddesinde, sosyal belediyeciliğe kanuni altyapı oluşturabilecek hükümler bulunmaktadır. Örneğin, 38. maddeye göre, belediye başkanının görevleri arasında, belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak ve dar gelirlili, yoksul, muhtaç ve kimsesizlere yardımda bulunmak da sayılmıştır.

Hemşehri hukukunu düzenleyen 13. maddeye göre, belediye sınırlarında yaşayan o beldenin hemşehirlileri, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleriyle ilgili bilgilendirme ve belediye yardımlarından yararlanma hakkına sahiptir. Üstelik bu yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Yine, belediyelerin görev ve sorumluluklarını düzenleyen 14. maddenin (a) bendinde “...kültür ve sanat, sosyal hizmetler ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma vb. gibi hizmetleri yapar ve yaptırır” denmesi, çocuklar ve kadınlara yönelik bir takım hizmetlerin belediyelerce sunulabileceğini göstermektedir. Ayrıca, Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50.000’ i geçen belediyeler çocuklar ve kadınlar için korunma ve sığınma evleri açabileceklerdir (Ateş, 2009: 91).

5393 sayılı kanunda belediyeler okul öncesi eğitim kurumları açabilecekleri ve kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen “mahalli müşterek” nitelikteki diğer görev ve hizmetleri yerine getirebilecekleri ifade edilmiştir. Ancak, söz konusu hükümler Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 238). Aynı zamanda devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını gerçekleştirme, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılama, sağlıkla ilgili her türlü tesisi açıp işletme, kültür ve tabiat varlıkları ile ve kent tarihi bakımından önem taşıyan tarihi mekânların ve işlevlerinin korunması, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verme, gıda bankacılığı gibi görev ve yetkileri bulunmaktadır (5393sayılı Belediye Kanunu, md.14; Sönmez, 2010: 63).

Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında hizmet, görev, yetki ve sorumlulukların paylaşımı konusu zaman içinde yeni biçimler kazanmaktadır. Günümüzde görev

bölüşümü bakımından birbirinden farklı üç yöntem uygulanmaktadır. Bunlar yerel yönetimlerin kanunla yapmaları açıkça yasaklanmamış ya da başka kuruluşlara bırakılmamış işleri yerine getirebildikleri genellik ilkesine göre görev paylaşımı usulü, yerel yönetimlerin görevlerinin tek tek kanunla belirlendiği liste ilkesine göre görev paylaşımı usulü ve üçüncü olarak, yerel yönetimlerin her türlü hizmeti yürütebilmek için merkezden olur almasını gerektiren yetki ilkesine göre görev paylaşımı usulüdür (Kılıçer, 1990: 15). Belediye hizmetlerinin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin mali durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenmektedir. Hizmetlerin, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulması gerekmektedir. Hizmet sunumunda özürü, yaşlı, düşkün ve dar gelirli olanların durumuna uygun yöntemler uygulamak zorundadır (Ulusoy ve Akdemir, 2010: 239).

Belediyelerin, sosyal belediyecilik anlamında yapmak zorunda olduğu hususlar sadece 5393 sayılı Belediye Kanununda belirtilen maddelerle sınırlı değildir. Aynı zamanda genel olarak Anayasa, Uluslararası Sözleşmeler, Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnameler ve bunlara taalluk eden yönetmelikler belediyeleri bağladığı gibi, özel olarak da Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkında Kanun (4109), Belediye Gelirleri Kanunu (2464), Belediye Opera ve Tiyatroları Sanatkar, Mütahassıs, Hizmetli ve Stajyerlerine Verilecek Ücretler Hakkında Kanun (37), Çevre Kanunu (2872), Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (2863), Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanunu (3257), Büyükşehir Belediye Kanunu (5216) gibi kanunlar, Danıştay, Sayıştay ve Yargıtay Kararları ile Belediye Mevzuatı ile ilgili Tüzük ve Yönetimler belediyeleri bağlayan temel unsurlardır (Beki, 2009: 46).

2.3.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda Büyükşehir Belediyelerinin Sosyal Belediyeciliğe İlişkin Görevleri

Büyükşehir belediyesi 5216 sayılı kanunda en az 3 ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idari ve mali özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmaktadır (Göksu vd., 2009: 24). Kanunun amacı, Büyükşehir belediyesinin yönetimini, hukuki statüsünü yeniden düzenlemek, hizmetlerin planlı, programlı, etkin ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır. 3030 sayılı kanundan farklı olarak 5216 sayılı kanun Büyükşehir yönetimi kurulabilmesi için ayrıca 750.000 nüfus şartını

getirmiştir. Kanunda belirtilen tanımlamaya göre; Belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre 750.000' den fazla olan il belediyeleri, fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri dikkate alınarak, kanunla Büyükşehir Belediyeleri'ne dönüştürülürler (Tortop vd., 2008: 263).

Özellikle 1990'lerden itibaren Türkiye'de Büyükşehir Belediyeleri'nin sosyal belediyecilik uygulamalarını yoğunlaştırdıkları görülmektedir. Bu dönemde Büyükşehir belediyeleri önce sosyo-kültürel alanda uygulamalara başlamışlar, daha sonra özürllülerden başlayarak çeşitli gruplara yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamaları başlatmışlardır. 2000'lerden itibaren ise belediyelerin yetkilerinin artırılması 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile bu belediyelere sosyal yardım ve sosyal hizmet alanında faaliyette bulunmaları için oldukça geniş yetkiler tanımıştır. Özellikle 1990'lerden itibaren başlayan ve sosyal belediyecilik kapsamında yapılan sosyal yardım-sosyal hizmet uygulamalarının 1994 sonrası gelişme gösterdiği görülmektedir (Güloğlu ve Es, 2008; 262)

2004 yılında kabul edilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 3. maddesinin (a) bendine göre, "Büyükşehir belediyesi, idari ve mali özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir." denilmektedir. Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7. maddesinin (v) bendine göre " yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek..." hükmü yer almaktadır. Böylece, ev hanımları, okumamış gençler, işsizler, engelliler vb. insanlar bu tür etkinliklere katılıp bir meslek veya beceri kazanabilecek; bir yandan gelir elde ederken, diğer taraftan kurslar sayesinde yeni bir sosyal çevreye katılıp sosyalleşebilecektir. Büyükşehir Belediyesi Kanununun 18. maddesinin (m) bendine göre, " Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özürllülerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere özürllü merkezleri oluşturmak" denilerek, belediye başkanına toplumun diğer kesimleri için faaliyette bulunma konusunda yetki verilmektedir. Böylece Büyükşehir Belediyesi başkanı, "bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği" kullanabilecektir. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, özürllülere yönelik önemli

düzenlemeler getirmiştir. Kanun özörlölere yönelik hizmet verecek “özörlölü hizmet birimleri” kurulmasını Büköşehir Belediyelerine görev olarak vermektedir. Bu birimler, “özörlölülerle ilgili bilgilendirme, bilinçlendirme, yönlendirme, danışmanlık, sosyal ve mesleki iyileştirme hizmetleri” vereceklerdir. Büköşehir Belediyesinin giderlerini düzenleyen 24. maddenin (j) bendinde ise, “ Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özörlölülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar” için ayrılacak ödenekler düzenlenmektedir (Ateş, 2009:92; Ulusoy ve Akdemir, 2010: 291-292; Tortop vd., 2008: 264-266; Sönmez, 2010: 64).

2.3.3. Sosyal Politikanın Sağlanması Yerel Yönetim ve Sivil Toplum Kuruluşları Arasındaki İlişkiler

Kavram olarak sivil toplum, devletten önce gelen, onun içinde yaşayan, ama onunla özdeş olmayan, hatta ona karşı koyabilen bir tür insan ilişkileri yumağıdır. Merkezi ve yerel yönetimin dışında faaliyette bulunma alışkanlığını edinmiş bir toplum anlayışıdır. Sivil Toplum Kuruluşları (STK), merkezi ve yerel yönetim kuruluşlarının ulaşamadıkları, kendi etkileşim alanlarındaki ortak sorunları tespit etme, tanımlama ve sorun çözme rolünü üstlenmektedirler. Böylelikle, STK’lar siyasi üretkenliğini ortaya koyarak buldukları yörede kamuoyunun faydasına varlıklarını sürdürme çabası içindedirler. Sivil toplum kuruluşları ile yerel yönetimlerin etkileşimi belirli bir demokrasi birikimiyle oluşmaya başlamıştır (Okutan, 2008: 93).

Sivillik, Demokrasinin kemale ermesi için kesin bir şart olan, toplumsal demokratik bilinçlenmenin sosyal örgütlenme tarzı olarak ifade edilebilir ve bu yönüyle “demokrasinin bir rüknü değil, ancak kemale ermesi için mutlaka elzem bir şarttır” (Hocaoğlu, 1997:106-108). Sivil toplum anlayışı, günümüzde herhangi bir toplumda bir kez biçimsel demokrasi düzeyine ulaşıldıktan sonra bu sürecin nasıl devam ettirilebileceği ve yeniden üretilebileceği ile ilgili sorunların merkezinde yer almaktadır (Ercan, 2002: 69).

Yerel yönetimler, belirli hizmetlerin sağlanmasını sivil toplum kuruluşları aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir. Bazı alanlarda halkın bilgi, deneyim ve becerisinin harekete geçirilmesi, sivil toplum kuruluşlarının desteğinin sağlanması çok önemli yararlar sağlamaktadır. Bu kapsamda yerel yönetimler, çeşitli meslek kuruluşları, sendikalar,

kooperatif birlikleri, dernekler ve diğ er gönüllü kuruluşlarla çeşitli alanlarda işbirliği ve ortak çalışma yürütebilmektedir. (Demir, 2006: 69; Sönmez, 2010: 70).

Günümüzde bu hizmetler, çevre koruma ve çevresel etki değerlendirmesi çalışmaları, bilgisayar yazılım programlarının hazırlanması, büyük çaplı kamu projelerinde danışmanlık, vb. alanlarda yayılmış bulunmaktadır. Gönüllülerin yerel yönetim personelleri ile birlikte çalışarak başarılı olmaları büyük ölçüde onların istekliliğine, becerisine katkılarına bağlı olduğu kadar, yerel yönetim personelinin de gönüllü kişi ve kuruluşları kendileri açısından bir tehdit olarak görmeyerek, uyumlu bir ortak çalışma yaratmalarına bağlıdır (Demir, 2006: 69).

Halk katılımı sağlamak açısından belediye girişimi ile gerçekleştirilmesi mümkün olan programlardan bir başkası, belli konularda kampanyalar düzenlemektedir. Belediyeler, STK' ların katkılarıyla tüm kent halkına dönük ağaçlandırma, mahallelere/semtlere park, spor alanı kazandırma, atık kâğıt, cam/şişe toplama, temiz kent, ilaç toplama gibi kampanyalara sık sık başvurmakta ve bunları başarı ile uygulamaktadır (Yalçındağ, 1999: 66; Demir, 2006: 69). Bu projeler hayata geçirilirken gönüllü organizasyonların yerel yönetimler ile birlikte uyumlu bir şekilde çalışması ve yerel yönetimlerinde Sivil Toplum Kuruluşlarını bir tehdit olarak değil de yardımcı kuruluşlar olarak görmeleri hizmetlerin hem sürekliliğini hem de sağlıklı bir şekilde devam etmesini sağlayacaktır (Sönmez, 2010: 70).

Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşlarını bir araya getiren en önemli faaliyetlerden biri de Demokratik Kent Kurultayı (Genişletilmiş Kent Meclisi) dir. Bu kurultayın gerçek amacı; yönetime halkın katılımının sağlanması olmakla birlikte, mevcut yerel yönetim sisteminin bilinen yetersizliklerini aşabilmek, kuruluşları ve semt temsilcileri aracılığıyla doğrudan halkın ihtiyaçlarını belirleyip, çağdaş belediyecilik açısından çözümler bulabilmek, belediye imkânsızlıklarını halk katılımı ve yaratılacak kent imecesi ile aşabilmek; kısacası daha yaşanılır, çağdaş ve dayanışma içinde bir kent oluşturabilmek en belirgin amaçları arasındadır. Kurultaya muhtarlar, bölge temsilcilikleri, STK' ların temsilcileri, resmi kurumların müdürleri, üniversite ve okul temsilcileri katılabilirler. Kurultayın gündemi, katılımcıların gelen öneriler doğrultusunda oluşturulur. Kurultay görüşmeleri ve kararları daha sonraki çalışmalara ışık tutar ve halkın bilinçlenmesini sağlar. Toplantıların düzenlenmesinde belediye

önderlik yapmakla birlikte çoğunlukla STK' larla geniş ölçüde işbirliği yapılmaktadır. Bu ilişkiler bağlamında bu gruplar, kentin tümünü ve genel kamu yararını ilgilendiren görüşleri ve talepleri belediyeye yansıtılmaları yanında, doğrudan temsil ettikleri kesimlerin çıkarlarını belediye nezdinde savunma işlevi de üstlenmektedir (Yalçındağ, 1999: 63; Demir, 2006: 71).

Geçmişten günümüze yerel yönetimlerin işleyişinde bireysel katılım açısından karşılaşılan sorunların aşılmasında örgütlü katılım yaklaşımı giderek daha fazla önem kazanmaya başlamıştır. Örgütlü katılım olgusunun yaşama geçirilebilmesi ise, bir yerde sivil toplum kuruluşları aracılığıyla gerçekleşmektedir. Bu kuruluşlar baskı grubu oluşturma, kamuoyunu aydınlatma, toplumu çoğulcu, katılımcı, demokratik bir yapıya dönüştürme amacına katkıda bulunmaktadır. Günümüzde demokratiklik iddiasındaki her yerel yönetim, sivil toplum örgütlerinin görüş ve katkılarına önem vermek ve bu amaçla bu örgütlerin yerel düzeydeki karar süreçlerinde temsil edilmesini sağlamakla yükümlüdür. Demokratik yerel yönetim anlayışı, yerel yönetimin kendi gücünü ya da iktidarını kendiliğinden bir amaç olarak değil, fakat sivil toplum içindeki diğer grup ve toplumsal hareketlerle paylaşılacak ve birlikte kullanılacak bir kaynak olarak görmesini ve kendisini -en azından- devlet ile sivil toplum sınırlarında konumlandırmasını gerektirir (Okutan, 2008: 94).

2.4. Sosyal Belediyeciliğin İşlevleri ve Temel Fonksiyonları

Sosyal belediyecilik Anayasamızda yer alan sosyal devlet kavramının yereldeki tamamlayıcısıdır. Her ne kadar yerelde sosyal belediyecilik uzun yıllar algılanamamış olsa da son dönemlerde özellikle Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde önemini artırmıştır. Sosyal belediyeciliğin işlevleri dört ana başlık halinde ele alınabilir (Akdoğan, 2002: 35).

2.4.1. Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon

Sosyalleşme, toplumun bir parçası haline gelme; kişinin aile, okul, mesleki örgütler gibi içinde yer aldığı toplumsal kurumların ve genelde yaşadığı kültürel ortamın kendisinden beklediği şekilde davranmayı ve diğer bireylerle uyum içinde yaşamayı öğrenme sürecidir. Bireylerin, devletin sosyalleştirme ağının dışında kalmaları birçok soruna sebep olabilmektedir. Belediyeler bu çerçevede bir nevi sosyal eğitim işlevi

sunmaktadırlar. Yerel yönetimler, toplumsal düzenin devamının sağlanmasına yönelik olarak bireye toplumsal beklentilere uygun davranış, kural ve değerler yükleme manasında sosyal kontrol mekanizması olarak işlev görebileceklerdir. Kırcaathane toplantıları, halk meclisleri, esnaf gezileri, afişler ve mahalle kütüphaneleri aracılığıyla belediyeler halka daha yoğun olarak mesaj verebilmektedirler (Akdoğan, 2002: 35; Beki, 2009: 56-60; Sönmez, 2010: 65-68).

2.4.2. Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk ve Rehberlik Etme

Toplumsal kesimlere yönelik olarak danışmanlık hizmeti verme, onları belli gün ve olaylarda yönlendirme, halka sorunlarını nasıl ve hangi kurumlarla çözebilecekleri konusunda yardımcı olma gibi işlevler belediyelerce yürütülebilmektedir (Akdoğan, 2002: 35; Beki, 2009: 56-60; Sönmez, 2010: 65-68).

2.4.3. Yardım Etme, Gözetme

Yerel yönetimler, beldelerindeki fakir ve muhtaç vatandaşların bilgilerine kolaylıkla sahip olabilmekte, onların sosyo-ekonomik durumlarını izleyebilmekte, asgari yaşam sınırında olanlara gıda, kömür, ilaç, kırtasiye malzemesi, tekerlekli sandalye gibi yardımlarda bulunabilmektedir (Akdoğan, 2002: 35; Beki, 2009: 56-60; Sönmez, 2010: 65-68).

2.4.4. Yatırım

Yerel yönetimler, halkın geçim sıkıntısını gidermeye yönelik olarak köklü tedbirler alamamakla birlikte, kolaylaştırıcı birtakım hizmetlere yönelebilmektedirler. Tanzim satış mağazaları, ekmek fabrikaları, aşevleri, sığınma evleri, sağlık ocakları, mahalle kütüphaneleri bunlardan sadece bazılarıdır (Akdoğan, 2002: 35; Beki, 2009: 56-60; Sönmez, 2010: 65-68).

2.4.5. Sosyal Belediyecilik Kapsamında Yürütülen Hizmetler

Belediyeler, kendi sınırları içerisinde yaşayan birey, aile ve toplulukların üç ayrı kaynaktan gelen sorunlarıyla yakından ilgilenmek durumundadır. Bunlar; temelde toplumsal sistemin işleyişinden ve yapısından kaynaklanan ve özellikle büyük şehirlerde acil müdahaleyi gerektirecek boyutlara ulaşan yoksulluk, işsizlik, dilencilik, suçluluk ve benzeri sorunlar; belediyelerin kendi hizmet alanları içinde meydana gelen afetlerden dolayı zarar gören birey ve ailelerin karşılaştıkları sorunlar ve insanın

doğasından gelen ve çevresel koşulların da etkisiyle somutlaşan çocuk, yaşlı ve engellilerin karşılaştıkları sorunlardır. Günümüzde belediyelerin “sosyal belediyecilik” olarak adlandırdıkları uygulamalar, işte bu üç kaynaktan gelen sorunların çözümüne ilişkin çabalara ait olup, temelde sosyal hizmetler ve sosyal yardımlardan oluşmaktadır (Toprak ve Şataf, 2009: 19-20).

Sosyal hizmetler; ülkenin imkânları ölçüsünde, toplumdaki yoksul ve engelli gibi dezavantajlı kesimlerin üyelerine, insan onuruna yaraşır, çevreleri ile uyumlu bir hayat sürdürebilmeleri için sağlanan, aynı veya nakdi yardımlardır. Sosyal hizmetlerin amacı, toplumun dezavantajlı kesimlerine insanlık onuruna yakışan bir sosyal ortam hazırlamaktır. Bu yardımlar, duruma göre, geçici veya sürekli olabilir, hibe veya ucuz kredi şeklinde de uygulanabilir (Ateş, 2009: 93). Sosyal yardımlar; asgari düzeyde dahi kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirme imkânı olmayan bireylere, muhtaçlık durumlarıyla orantılı olarak yapılan ve onları kendilerine yeterli duruma getirmek amacını taşıyan aynı ve nakdi yardımlar anlaşılır. Sosyal yardımların temel amacı, yoksul kişilerin korunması yoluyla toplumsal huzurun sağlanması ve muhtemel sosyal sorunların önlenmesidir (Toprak ve Şataf, 2009: 19-20).

Belediyelerce sunulan başlıca sosyal hizmetler, yararlanan gruplara göre şöyle özetlenebilir (Ateş, 2009: 93):

* Çocuklara yönelik olarak; eğitime katkıda bulunulması, yeterli beslenmeye yönelik katkı sağlanması, sokak çocuklarının rehabilitasyonu için çalışmalar yapılması, kreş hizmetleri, koruyucu sağlık hizmetleri ve çeşitli sosyal-kültürel faaliyetler gerçekleştirilmesi,

* Gençlere yönelik olarak; kötü alışkanlıklar ve madde bağımlılığının önlenmesi, meslek edindirme yardımı, eğitim yardımı, iş edindirme çalışmaları, gençlik merkezleri kurulması, eğlence ve spor alanları yapılması, çeşitli sosyal-kültürel faaliyetler gerçekleştirilmesi,

* Yaşlılara yönelik olarak; kurum bakımı, sağlık yardımı, teknik malzeme sağlanması ve ihtiyaca yönelik mekânsal düzenlemeler, gıda, giyim, yakacak ve ulaşım hizmetlerinden yararlanmaya yönelik aynı ve nakdi yardımlar, çeşitli sosyal-kültürel faaliyetler gerçekleştirilmesi,

* Özürlülere yönelik olarak; fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezlerinde tedavi ve bakım hizmetleri, günlük yaşamı kolaylaştırmaya yönelik mekansal düzenlemeler, teknik malzeme yardımı, gıda, giyim, yakacak ve ulaşım hizmetlerinden yararlanmaya yönelik ayni ve nakdi yardımlar, meslek ve iş edindirme kursları, çeşitli sosyal-kültürel faaliyetler,

* Yetişkinlere ve muhtaç ailelere yönelik olarak; ayni ve nakdi yardımlar, fakir ve çok çocuklu aileleri desteklemeye yönelik yardımlar, aile eğitim merkezleri yapımı gibi hizmetler.

Sosyal belediyecilik aslında bir anlamda sosyal devletin yereldeki görünümü, yereldeki temsilcisi, yardımcısı olan bir anlayışı kapsamaktadır. Bu çerçevede, sosyal belediyecilik, belediyelere sadece klasik belediye fonksiyonları yüklemenin ötesinde, onları sosyal sorunların çözümünden de sorumlu tutmaktadır. Sosyal devletin yetersiz kaldığı durumlarda, sosyal belediyecilik anlayışı devreye girerek, sosyal sorunların azaltılmasında ve çözüme kavuşturulmasında önemli bir rol üstlenmektedir (Yıldırımalp ve Selek öz, 2009: 457).

Türkiye'de sosyal belediyecilik hizmetlerinin kendilerine sunulduğu kesimler daha çok dar gelirliler, engelliler, çocuklar, yaşlılar, kadınlar ve gençler olmaktadır. Belediyelerin sözkonusu kesimlere yönelik olarak, “Sağlık ve Sosyal Hizmetler”, “Sosyal Hizmetler”, “Sağlık İşleri”, “Kültür ve Sosyal İşler” “Eğitim ve Kültür İşleri” vb. adlarla örgütlenen hizmet birimleri eliyle yürüttüğü sosyal belediyecilik alanındaki hizmetlerinin başlıcaları -mevcut uygulamalar ışığında- şöyle sıralanabilir:

* Ana-çocuk sağlığı merkezleri, sağlık ocakları, gezici sağlık otobüsleri, tanı merkezleri kurmak,

* Çevresel şartları düzenlenmiş ucuz konut alanları üretmek,

* Evsiz ailelere, kimsesizlere, sokakta yaşayan veya sokağa düşme ihtimali olan kişilere barınma hizmeti vermek,

* Gençlerin, engellilerin ve kadınların sosyalleşmelerini sağlayacak danışma ve psikolojik yardım merkezleri açmak,

* Hastaneler civarında hasta yakınları için misafirhaneler oluşturmak,

- * İhtiyaç sahiplerine yiyecek, giyecek ve yakacak yardımı yapmak,
- * İhtiyaç sahiplerine yönelik aş evleri ve imarethaneler kurmak,
- * İstihdam ofisleri kurarak çalışmak isteyenleri ve personel arayan işverenleri bir araya getirmek, işlerini kolaylaştırmak,
- * İş kuracak kadın ve gençlere yönelik rehberlik yapmak, makine ve ekipman desteği sağlamak,
- * Kimsesiz çocuklar için çocuk yuvaları ve kreşler yapmak,
- * Kültür, sanat ve spor tesisleri açmak, tiyatro, sinema, kütüphane ve kültür merkezlerini yaygınlaştırmak,
- * Öğrencilere kırtasiye malzemesi yardımı yapmak, ihtiyaç sahibi öğrencilere karşılıksız eğitim bursu vermek,
- * Özürlüler için hizmet tesisi kurmak, rehabilite edilmelerini sağlamak,
- * Özürlüler için ulaşım, eğitim ve sosyo-kültürel ortamlarda kolaylık sağlayıcı tedbirler almak,
- * Sağlık sorunu yaşayan muhtaç kesimlere ücretsiz tedavi hizmeti (böbrek hastaları için diyaliz hizmeti vb.) sağlamak,
- * Sanat, beceri ve meslek edindirme kursları (İSMEK, BELMEK vb.) vermek,
- * Sokak çocukları, madde bağımlıları için koruma, rehabilite etme ve meslek edindirme amaçlı merkezler (İSMEM vb.) kurmak,
- * Sosyal gruplar, sivil toplum kuruluşları ve kitle örgütlerine rehberlik hizmeti sunmak, dayanışma ve yardımlaşmayı geliştirmek,
- * Tanzim satış mağazaları, gıda ve giyim bankaları kurmak, ekmek fabrikaları işleterek ucuz ekmek satışı yapmak,
- * Yaşlı ve düşkünler için bakımevleri, güçsüzler yurdu, huzurevleri tesis etmek, evde yaşayanlara evlerinde bakım hizmeti vermek (Akdoğan, 2006: 45; Pektaş, 2010: 15-16).

2.4.6. Sosyal Yardım

Sosyal yardım, yerel ölçüler içinde asgari seviyede dahi kendisini ve bakmakla yükümlü olduğu kişileri geçindirme olanağından kendi ellerinde olmayan nedenlerden dolayı yoksun kalmış kişilere, resmi kuruluşlar veya kanunların verdiği yetkiye dayanarak yarı resmi veya gönüllü kuruluşlarca muhtaçlık tespitine ve kontrolüne dayalı olarak yapılan ve kişileri en kısa sürede kendi kendilerine yeterli hale getirmek amacını taşıyan parasal ve sosyal nesnel gelirden oluşan bir sosyal güvenlik yöntemi ve bir sosyal hizmet alanıdır. Amaç, bireyleri en kısa surede kendi kendine yeterli hale getirmektir (Şenocak, 2009: 438).

Doktrinde, sosyal yardım kavramını tanımlama çabalarında ortak bir görüşe ulaşamadığı görülmektedir. Nitekim kavramı dar kapsamda ele alan bir tanıma göre sosyal yardım, sadece parasal yardımlardan ibarettir. Bu tanım çerçevesinde, hayat boyunca herhangi bir nedenle maddi yardıma ihtiyaç duyacak duruma gelmiş insanlara verilen her türlü parasal yardımlar sosyal yardım kapsamında yer alır (Tomanbay, 1999: 250).

“Sosyal yardım” kavramıyla ilgili mevcut bilgilerin ve bilimsel çalışmaların ortaya çıkardığı başlıca unsurlar incelendiğinde; ortaya çıkan temel verileri şu şekilde sıralamak mümkündür.

- 1) Sosyal yardım esas itibariyle sosyal güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesinde kullanılan bir yöntemdir.
- 2) Sosyal yardım sosyal hizmetler kapsamına ise bir uygulama alanı ve hizmet şekli olarak girmektedir.
- 3) Sosyal yardımlarda, ilgililerin finansmana, prim esasına dayalı şekilde herhangi bir katkıda bulunmaları söz konusu olmayıp ihtiyaçlar karşılıksız olarak giderilmektedir.
- 4) Sosyal yardımlar, parasal sosyal gelirler şeklinde sunulabileceği gibi aynı yardımlar ve bakım, tedavi rehabilite etme ve yetiştirme gibi hizmet yönü ağır basan nesnel sosyal gelirler şeklinde de sunulabilmektedir.

- 5) Sosyal yardımlar, kural olarak kişilerin muhtaçlıklarının araştırılmasına ve kontrolüne dayalı olarak ve ihtiyaçlarının şeklini ve şiddetini ölçü olarak sağlanmaktadır.
- 6) Sosyal yardımlar, kişileri, durumlarına ve özelliklerine göre, en kısa sürede kendi kendilerine yeterli hale getirerek muhtaçlıktan kurtarma amacı taşımaktadır
- 7) Sosyal yardımlarda, mahalli ölçütlere dayalı bir asgari geçim seviyesinin tespiti, hem muhtaçlık araştırması hem de yardım sağlama safhalarında dikkate alınması gereken bir kural olmaktadır.
- 8) Sosyal yardımlar, sosyal güvenlik açısından kanunla düzenlenmiş oldukları ve resmi ya da yarı resmi nitelikteki kuruluşlar tarafından yürütüldükleri takdirde gerçek bir sosyal güvenlik hizmeti olarak kabul edilmektedir (Yılmaz, 2006: 81-82).

2.4.6.1. Sosyal Yardımların Amacı

Sosyal yardımların temel amacı; toplumun mensupları olan bireylerin, o ülkenin genel şartları çerçevesinde insana yaraşır bir biçimde varlıklarını sürdürebilecekleri bir ortam yaratmaya, sosyal ve ekonomik sorunlarının çözümüne yardımcı olmaya yönelik tüm hizmetleri içerdiği görülmektedir (Tuncay, 2002: 50). Son yıllarda artan kentleşme, göç, yüksek enflasyon, gelir dağılımındaki bozukluk, yoksulluk ve aile yapısındaki değişimler gibi nedenler, sosyal yardım ve sosyal hizmete olan ihtiyacı daha çok artırmış, özellikle olağanüstü durumlar (depresyon, sel baskını vb.) sosyal yardım kurumlarına olan ihtiyacı ortaya çıkarmış ve bu durum mevcut kurumların bu gibi durumlarda ne denli yetersiz kaldığını ve bu kurumlara olan ihtiyacın önemini gözler önüne sermiştir (Güzel ve Okur, 2002: 567).

Sosyal refah devleti diye adlandırılan her ülkede sosyal yardım sistemi olmak zorundadır (Koşar, 2000; 119). Avrupa refah devletine bakıldığında, Avrupa refah devletinin sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, yoksullara gelir transferi, sosyal hakların kurumsallaşması, bazı konularda herkese minimum bir refah düzeyi sağlanması gibi birçok boyutu göz önüne almış ve değerlendirmiştir (Koray, 2005: 203). Yoksullukla savaşta, ekonomik katkıların direkt olarak yoksula ulaştırılması kadar, yoksulluğun

önlenmesi de önem taşımaktadır. ABD ve Avrupa ülkelerinde yoksullukla savaşta en büyük payı kamu yardımları oluşturmaktadır. Bununla birlikte ulusal güvenlik sistemlerinin ulaşamadığı yoksullara, yardım alanında gönüllü kuruluşlar da etkin birer rol üstlenmişlerdir (Onat, 2003: 16).

Yoksulluğun sona erdirilmesinde sadece sosyal yardım uygulamaları yeterli değildir. Sosyal ve ekonomik yönden güçlü sosyal politikalara, sosyal yardım alanında çalışan kurumlar arasında koordineli çalışmaya ihtiyaç vardır. Devletin yeterli gelmediği durumlarda bu kurumların görev üstlenmeleri önemlidir (Sözer, 1991: 86-87). Muhtaçlık ve yoksulluk içinde bulunan kişilerin, muhtaçlık durumları ortadan kalkıncaya kadar ve yardım almadan kendi başlarına yaşamsal ihtiyaçlarını karşılayabilecek duruma gelinceye kadar gelir güvencelerinin sağlanmasıdır. Bu amaç temelde, insanın insanca yaşaması ve insanın en değerli varlık olduğu değerlerine dayanmaktadır. Çünkü sosyal yardımın özünde, insanı koruma çabası bulunmaktadır. Böylece onun yaşamını sürdürmesine destek olunmaktadır (Yılmaz, 2006: 83).

Sosyal yardım yoluyla bireylere sağlanacak sosyal gelirlerin miktarı kanunla belirlenmemekte, yalnız bu konuda bazı genel ilkeler dikkate alınmaktadır. Bireysel olarak sağlanacak sosyal gelirlerin nitelik ve miktarı, yoksulluk ve ihtiyacın türüne göre değişmekte ve yoksulluk ile ihtiyaç hali yine bireysel olarak denetlenmektedir. Bunun esas nedeni, kendi kendine yardım ya da ailenin bireye yardım edebilmesinin mümkün olduğu durumlarda, artık sosyal yardımın yapılmasının gereğinin olmayışdır. Sosyal yardımdan faydalanacak bireyin muhtaçlık durumu bireysel olarak denetlendiğinden, sosyal yardımlar üzerinde istek sahibince hiçbir hak ileri sürülemeyeceği akla gelebilir. Ancak, özellikle Alman hukukunda idari yargı organlarının vermiş olduğu birçok karar, bireylerin sosyal yardımları talep etme haklarının var olduğu doğrultusundadır. Şüphesiz böyle bir hakkın ileri sürülebilmesi yalnız kamusal ya da yarı kamusal sosyal yardım kuruluşlarına karşı mümkün olabilecektir. Sonuç olarak, sosyal yardımlar bu şekilde yorumlandığında, artık kamu kuruluşlarının istek ve yardımseverlik duygularına bağlı bir bağıştan ziyade, kamuca hukuki bir yükümlülüğün yerine getirilmesi anlaşılacaktır (Şenocak, 2009: 440).

Sosyal yardım, toplum örgütlenmesiyle doğrudan ilgili olarak ortaya çıkan “yoksullaşma” olgusunun hafifletilmesine, geciktirilmesine, geçici olarak giderilmesine

karşı insani bir hizmet alanıdır. Sosyal yardım, mutlak anlamda insani bir olgudur. Onu harekete geçiren insanın varlığıdır. Toplum, sosyal yardım olgusuna gerekli sorumlulukla yaklaşmadığı takdirde, ödeyeceği maliyet çok daha büyük olmaktadır (Şahin, 2007: 25).

Literatürde sosyal yardımların iki önemli amacından bahsedilmektedir. Sosyal yardımların en önemli amacı; bu yardımlardan başka gelir kaynağı olmayan kişileri aşırı düzeye ulaşan ekonomik ve sosyal zorlukların risklerinden korumaktır. Buradaki sorun kabul edilebilir asgari gelir düzeyinin ne olacağı konusunda operasyonel bir tanımın olmamasıdır. Bu nedenle yardımlar ve yardım miktarları yoksulluk tanımına ve ülkelerin mali imkânlarına göre ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Yardımların ikinci amacı; sosyal marjinalleşme ve dışlanmaya engel olmaktır. Sosyal dışlanma kavramı yoksulluk kavramına göre daha kapsamlı ve çok boyutlu olarak ele alınmakta eğitimden sağlığa, çevreden kendini gerçekleştirebilme imkânına kadar kişilerin hayatlarının tüm boyutlarını kapsamaktadır. Özellikle bu ikinci amaca ilişkin uluslararası literatürde artan bir ilgi ve araştırma mevcuttur (Yılmaz, 2009: 42). Sosyal yardımlarda izlenen amaç, yardım görenin mümkün olan en kısa sürede yeniden çalışabilme, gelir sağlama ve böylece kendi geçimini sağlama olanağına kavuşmasıdır. Bu nedenle kişinin varlığını güvence altına alma ile onun yeniden gelir sağlama olanağına kavuşmasına yardımcı olma arasında bağ kurması, sosyal yardım önlemlerinin kendine özgü bir niteliğidir (Şenocak, 2009: 441).

2.4.6.2 Sosyal Yardımların Önemi

Sosyal yardım uygulamaları, modern devletin yoksul durumda olan bireyleri koruyucu yöndeki sosyal sorumluluğunun bir gereği olarak devam ettirilmekte ve bu alanda genel anlamda yoksulluk programları olarak ifade edilmektedir (Öksüz, 2010: 31).

Sosyal devlet ilkesi gereğince her birey, yaşadığı toplumun bir üyesi olarak, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Öyleyse devlet, tehlikeye maruz kalan vatandaşlarına sosyal sigortaların yetersiz kaldığı durumlarda gerekli desteği yapacaktır. Birçok kişiye göre, bu görüş baz alındığında, sosyal güvenlik kavramı içerisine “yardım” kavramı dahil edilmemekte ve devletin yapmış olduğu ödemelerin “kamu desteği” gibi adlarla ifade edilmesi gerektiği belirtilmektedir (Yazgan, 1981: 457).

Muhtaç durumda bulunanlara yapılan sosyal yardımlarla, kişinin yardımdan sonra durumunun düzelmesi, muhtaçlıktan çıkması ve sorunlarını çözebilmesi açısından kişiye zaman kazandırılmakta ve yardımcı olunmaktadır. Bununla birlikte yardım alanlar zaman zaman kontrol edilmekte ve yardımın devam edip etmeyeceğine de karar verilmektedir. Sosyal yardımlar, kişinin ve ailesinin başkalarına muhtaç olma duygusundan, yokluk psikolojisinden az da olsa uzaklaşmasına ve mutlu bir şekilde yaşamasına neden olmaktadır (Koşar, 2000: 133).

Sosyal yardım sisteminden yararlanabilecekler, sosyal güvenlik sistemi çerçevesinde oluşturulan ve koruma karakteri taşıyan, sadece mutlak manada ihtiyaç sahibi olan yani gelirden tamamen mahrum olan muhtaç durumda olanlardır. Bu durum, sosyal yardımlardan yararlanmak isteyenlerin ihtiyaç sahibi olduklarını ispat etme gayreti içerisine sokacaktır. Başvuruları değerlendiren kişilerin karar verme yetkisini ellerinde bulundurmaları nedeniyle, değerlendirme sonucunda yardıma başvuranların olumsuz bir durumla karşı karşıya kaldıklarını hissetmeleri de psikolojik olarak değerlendiricileri etkileyecektir. Bu nedenle yapılacak olan yardımlar insan onuruna yakışır, bireylerin ve onların ailelerinin yaşamlarını asgari seviyede de olsa devam ettirebilecekleri miktarda yapılması en uygun yaklaşım olacaktır (Öksüz, 2010: 33).

Şüphesiz, sosyal yardımların birtakım ekonomik ve sosyal yararları bulunmaktadır. Sosyal yardımların en önemli faydalarından birinin, yoksulluk içinde olanların gözetilmesi hasebiyle, mevcut kaynakların rasyonel kullanımını sağlama olduğu öne sürülmektedir. Sosyal yardımların bir diğer yararı da, bireylerin özel durum ve ihtiyaçlarına göre ayarlanabilir olmaları nedeniyle, kaynakların kullanımında tasarruflu davranışı mümkün kılmalarıdır. Ayrıca, sosyal yardımlar kanalıyla sosyal güvenlik alanındaki boşlukların doldurularak, yoksulluğun bireyleri tehdit ettiği ve bunun da diğer önlemlerle giderilemediği durumlarda, ekonomik durumu iyi olanlardan yoksullara gelir transferi sağlayarak gelir dağılımını düzeltici etki yaratılması da söz konusudur (Yazgan, 1977: 12).

Sonuç; Yerel yönetimler halka en yakın kamu kuruluşları olmaları nedeniyle halkın ihtiyaç, talep ve şikâyetlerini yakından takip edebilme olanağına sahiptir. 5323 sayılı Belediye Kanunu, herkesin ikamet ettiği beldenin hemşerisi olduğunu, hemşerilerinde belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları olduğunu fakat yapılan

yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulmasının zorunlu olduğunu belirtmektedir. Yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerde temel amaç, yalnızca bireyin ve ailenin yaşamını sürdürmesi açısından acil olan yardımı yapmak değil, uzun dönemde bireyi-aileyi kendi kendine yetebilecek hale getirmek olmalıdır (Yıldırım, Seleköz; 460-462)

BÖLÜM 3: ESENLER BELEDİYESİ’NİN SUNDUĞU SOSYAL BELEDİYECİLİK UYGULAMALARI

Belediyeler, halkın yerel nitelikli ortak ihtiyaçlarını karşılamakla görevli kamu kurumları olup görev ve yetkileri yasalarla belirlenmiştir. Belediyeler bu görevlerini yerine getirirken yine yasal dayanaklarla kendilerine verilen kendi kaynaklarını üreten ve toplaması için imtiyaz tanınan kurumlardır. Dolayısıyla belediyelerin görev ve yetkileri de, kaynakları da sınırlıdır ve ancak yasalarla belirlenmektedir. Ortak ihtiyaçlar ise çok çeşitli olup her geçen gün daha da artmaktadır. Çalışmamıza konu olan Esenler Belediyesi, 2009 yılında yapılan yerel seçimlerden sonra yeni Belediye başkanı ve ekibinin Esenler için uygulamış oldukları yanlış “Esenler Algısı” nı ortadan kaldıracak sosyal, kültürel ve fiziki projeler geliştirmeleri, yine yapılan bir takım projelerle Esenleri yaşanabilir bir kent haline getirme çabaları, özellikle Esenlerde yaşayan öğrencilerin eğitim öğretim hayatlarına yönelik yapılan birçok projeler, yoksullara, kimsesizlere, yetimlere ve engellilere yönelik çalışmalar çalışmamızın meydana gelmesini sağlamıştır.

3.1. Esenlerin Tarihçesi ve Demografik Yapısı

Bizanslılardan kalma bir yerleşim alanı olan Esenler bölgesinin ilk yerleşim halkı Litros (Esenler) ve Avas (Atışalanı) adlarıyla kurulmuş olan köylerde yaşayan Rumlar olmaktadır. Esenler ya da Atışalan köyleri, Bizans döneminde, İstanbul’un Türkler tarafından fethine kadar birer Bizans köyleri olup tarım alanındaki değişik faaliyetleriyle Bizans İmparatorluğu’na ekonomik katkıda bulunmuşlardır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Mahmutbey ilçesinde birer Rum yerleşim alanları olan Litros ve Avas köylerinin etnik yapıları Lozan Antlaşması ile değişmiştir. Cumhuriyet döneminde Rum asıllı olan halkın Yunanistan’a göç etmesiyle boşalan köylere, Doğu Makedonya’dan gelen göçmenler yerleştirilmiştir (Esenler Belediyesi 2010-2014 Stratejik Plan, 2012).

Uzun yıllar bir değiş tokuş göçmen köyleri durumunda olan Litros ve Avas, isimlerini 1930’lu yıllara kadar korumuş ve 1937-1940 yıllarında gerçekleştirilen değişikliklerle de Litros, Esenler, Avas ise Atışalanı olarak Türkçeleştirilmiştirlerdir. Bu yerleşim yerleri 1968 yılına kadar köy statülerini korumuşlardır. Esenler, 1968 yılında İlçe olmuş ve

Mülga Esenler Belediyesi kurulmuştur. 12 Eylül 1980 tarihi sonrası diğer ilçelerle birlikte İstanbul Belediyesi'ne bağlanmış olup, 1984 yılına kadar Şube Müdürlüğü olarak hizmetlerini sürdürmüştür. 1984 yılında yapılan yerel seçimlerden sonra Esenler ve Atışalanı, Bakırköy Belediyesi sınırlarına dahil edilmiştir. 1992 yılına kadar Bakırköy Belediyesi Esenler şube müdürlüğü, 27.03.1994 tarihine kadar Güngören Belediyesi Esenler şube müdürlüğü olarak hizmet vermiş olup, 27.12.1993 tarih ve 3949 sayılı kanunla bugünkü Esenler İlçesi kurulmuştur. 27 Mart 1994 tarihinde yapılan yerel seçimlerden sonra Belediye teşkilatı yeniden kurularak hizmetine devam etmektedir (Esenler Belediyesi 2010-2014 Stratejik Plan,2012).

Esenler, Avrupa yakasının tam merkezinde olup, kuzeyde Başakşehir ve Sultangazi, kuzey doğusunda Gaziosmanpaşa, doğusunda Bayrampaşa, güneydoğuda Zeytinburnu, güneyde Güngören, batıda Bağcılar ilçeleri ile komşudur. Türkiye'deki göç dalgasının en yoğun yaşandığı yerleşim yerlerinden biri olan Esenler, 1935 yılında 604, 1940 yılında ise 860 kişiden oluşan nüfusu ile bir köy görünümündedir. 1970'li yıllardan sonra büyük bir göç akımına uğrayarak 1985 sayımında 154.380 kişi ile büyük bir şehir haline gelmiştir. Nüfus, 1990 da yüzde 38.6 artışla 214.000 yükselmiştir. 2010 yılında yapılan nüfus sayımına göre Esenler'in nüfusu 461.072 ulaşmıştır. Toplam 5.227 hektar alana yayılan Esenler'in mahalleleri; Namıkkemal, Davutpaşa, Çiftehavuzlar, Fatih, Mimarsinan, Yavuzselim, Fevzi Çakmak, Nene Hatun, Turgut Reis, Kazım Karabekir, Tuna, Birlik, Kemer, Havaalanı ve Oruç Reis olmak üzere 16 yerleşim biriminden oluşmaktadır (Esenler Belediyesi 2010-2014 Stratejik Plan,2012).

Esenlerin demografik yapısında en önemli karakteristik unsur; genç, vasıfsız, işsiz ve kalabalık nüfus yapısına sahip olmasıdır. Eğitimsiz kitlenin yoğunlukta olduğu, yaklaşık %10 okuma-yazma bilmeyenin olduğu, hemşehri dayanışmasının Esenler dayanışmasından çok daha önemli olduğu bir yapı arz etmektedir. İlçenin eğitim durumu ise; nüfusun % 53.4' ü ilkokul mezunu ya da okul bitirmemiş, % 24.3' ü ilköğretim / ortaokul mezunu, % 18.7' si lise mezunu, % 3.6 üniversite mezunudur (Esenler Belediyesi 2010-2014 Stratejik Plan, 2012).

3.2. Esenlerin Ekonomik ve Fiziksel Yapısı

Esenlerde sanayi bölgesi olmadığından, çoğunlukla konut altında faaliyet gösteren işyerleri mevcuttur. Son yapılan istatistik kayıtlarına göre sosyal güvenlik açısından Esenlerde nüfusun % 58.9' u sosyal güvenlik kurumlarından yararlanmakta, % 24.4'ünün de sosyal güvencesi olmamaktadır. Kayıtlı işsizler açısından ise bu durum % 9,4 oranında seyretmektedir.

Esenler, sosyo ekonomik statü itibariyle alt ve orta alt gelir grubunun yoğunlukta oturduğu bir ilçedir. Aylık olarak toplam aile gelirine bakılacak olursa, nüfusunun % 40'ınının 1.000 TL'nin altında, % 33,8'inin 1001-1500, % 26,2'sinin ise 1.550 TL üzerinde gelire sahip oldukları görülür. Çarpık yapılaşmanın ve konut niteliğinin düşük olduğu bir fiziki durum arz eden Esenler, İstanbul'da m2 başına düşen insan sayısının en yüksek olduğu ilçedir (Esenler Belediyesi 2010-2014 Stratejik Plan, 2012).

3.3. Esenler Belediyesinde Sosyal Belediyecilik Hizmeti Sunan Birimler

3.3.1. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğünün Sunduğu Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

3.3.1.1. Asker Aile Yardımı

4109 Sayılı Asker Aile Yardımı Kanunu gereğince; askerlik görevini yerine getirmek için evinden ayrılan kişilerin ailelerine, mağdur olmamaları amacıyla Esenler Belediyesi tarafından "Asker Aile Yardımı " yapılmaktadır. Bu yardımdan faydalanmak isteyen vatandaşlar gerekli evraklarla birlikte Esenler Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü'ne başvuruda bulunabilmektedir. Bu başvurular neticesinde Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanan dosyalar Belediye Encümenine sevk edilerek çıkan sonuca göre muhtaç durumdaki asker ailelerine askerlik süresince aylık bağlanabilmektedir.

Tablo 1. Asker Aile Yardımı İstatistikleri

Yıllar	Müracaat Eden Kişi Sayısı	Müracaatı Kabul edilen Kişi Sayısı	Müracaatı Ret Edilen Kişi Sayısı	İşlemi Devam Eden Kişi Sayısı	Başka Belediyeden Müracaat Eden Kişi Sayısı
2006	138				
2007	695	620	70		
2008	383	329	54		
2009	579	394	185		
2010	555	281	221	35	8
2011	666	305	265	96	
Toplam	3016	1929	795	131	8

Kaynak: 2006-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları

4109 Sayılı Asker Aile Yardımı Kapsamınca Esenler Belediyesine 2006 yılında 138 kişi müracaat ederek yardım almıştır. 2007 yılında bu rakam biraz daha artarak 695 ulaşmış ancak bunlardan 70 kişinin müracaatı şartlara uygun olmadığı için reddedilerek 620 kişi bu yardımdan faydalanmıştır. 2008 yılında ise 383 müracaatın 329'u şartları tuttuğu için kabul edilmiş, geri kalan 54 kişi ise gerekli şartları tutmadığı için bu yardımdan faydalanamamıştır. 2009 yılında ise 579 müracaatın 394'u kabul edilerek 185'i ise reddedilmiştir. 2010-2011 yılı toplam müracaatlara baktığımızda 1221 müracaatın 486 kişinin müracaatı reddedilerek 1929 kişi bu yardımdan faydalanmış ve 2010-2011 yılları içinde müracaat ettiği halde işlemi devam eden 131 kişi bulunmaktadır.

Tablodaki verileri incelediğimiz zaman, 3016 müracaat'tan 1929'u gerekli olan şartlar oluştuğu için bu yardımdan istifade etmiştir. Müracaatları gerekli şartları taşımadığı için 795 kişi bu sosyal yardımdan faydalanamamıştır. 4109 sayılı kanun gereğince muhtaç asker yardımlarına yapılan talep her yıl artarak devam etmiştir.

4109 Sayılı Asker Aile Yardımı Kanununun Esenler Belediyesi tarafından 2006 ve 2007 yıllarında "Yazı İşleri ve Kararlar Müdürlüğü" tarafından sağlanırken, bundan sonraki yıllarda "Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü" tarafında yerine getirilmektedir.

Asker maaşı yardımının verilmesi kanuni bir zorunluluk olması sebebiyle, Türkiye'deki bütün belediyeler, kendilerine müracaat eden ve şartları tutan tüm asker ailelerine asker

maaşı vermek zorundadır. Evini geçindirmekle mükellef olan kişinin askere alınması neticesinde geride kalan ailenin maddi sıkıntılar çekmemesi için sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak ailenin büyüklüğüne gören nakdi yardım yapılması ailenin desteklenmesi adına büyük bir öneme haizdir (Beki, 2006: 118).

3.3.1.2. Sünnet Faaliyetleri

İlçede ikamet eden mali imkânları yetersiz ihtiyaç sahibi ailelerin sünnet olacak çocukları için sünnet kıyafeti yardımı yapılmakta ve Sağlık İşleri Müdürlüğü ile ortaklaşa yapılan program çerçevesinde sünnetleri yapılmaktadır.

Tablo 2. Sünnet Faaliyetleri İstatistikleri

Yıllar	Sünnet Yardımı Alan Çocuk Sayısı
2008	-----
2009	750
2010	1200
2011	1300
Toplam	3250

Kaynak: 2008-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları

Esenler Belediyesi 2008-2011 yılları arasında toplam 3250 ihtiyaç sahibi ailenin sünnet olacak evlatlarına hizmet sunarak bu ailelerin üzerindeki maddi ağırlığı paylaşarak sosyal belediyecilik hizmeti sunmuştur.

3.3.1.3. Cenaze Yakınlarına İkrâm

İlçe sınırları içinde vefat eden ve doğduğu topraklara defnedilmek isteyen dar gelimli, yoksul ve kimsesiz vatandaşlara yönelik olan bu hizmette, Belediye, cenazesini memleketine götürmek isteyen vatandaşlara araç temin ederek sosyal dayanışmaya katkıda bulunmakta veya cenazesini duyduğu yerde defnetmek isteyen dar gelimli, kimsesiz ve yoksul kişilere ve uzaktan yakından cenaze merasimine katılanlara yiyecek ikramında bulunarak sosyal yardımlaşma ve dayanışmaya katkıda bulunmaktadır.

Tablo 3. 2008-2011 Cenaze İkrarı İstatistikleri

Yıllar	Cenaze İkrarı Alan Aile Sayısı
2009	410
2010	624
2011	692
Toplam	1726

Kaynak: 2009-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları

2009-2011 Yılları arasında toplam 1726 ihtiyaç sahibi aileye cenaze ikramı yardımı yapılarak, belediye ve halk arasındaki birlik ve beraberlik ve sosyal dayanışmanın artması sağlanmıştır.

3.3.1.4. Eğitim Öğretim ve Kırtasiye Yardımı

Esenler ilçesinde ikamet eden ihtiyaç sahibi öğrencilere çeşitli kalemlerde eğitim yardımı yapılmaktadır. Daha sonraları geri dönüşüm projesi kapsamında ilçedeki ilköğretim ve liselerde eğitim gören öğrencilere defter hediye edilerek bir anlamda ailelerin ve öğrencilerin eğitim ve öğretim giderlerini hafifletme amacı güdülmektedir. Bu kapsamda 2008 yılında; 2500 öğrenciye sınıflarına göre önlük, çanta, defter, kalem vb., 5 öğrenciye öğretim yılı boyunca eğitim yardımı, başarılı 1 öğrenciye de bilgisayar yardımı yapılmıştır. 2009 ve diğer yıllarda ise Esenler Belediyesi tarafından gerçekleştirilen Geri Dönüşüm projesi kapsamında 400.000 defter öğrencilere dağıtılmıştır (2008-2009 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları, 2012).

3.3.1.5. Gıda Yardımı

Esenlerde ikamet eden ve gıda ihtiyaçlarını belirten ailelere gerekli tahkikatları yapıldıktan sonra uygun görülenlere belirli zaman dilimlerinde gıda yardımı ve Ramazan Ayı içerisinde sıcak yemek yardımı yapılmaktadır.

Tablo 4. 2008-2011 Gıda Yardımı İstatistikleri

Yıllar	Gıda Yardımı Alan Aile Sayısı	Ramazanda Eve Teslim İftar	Alo İftar
2008	3000	500 Aile (2200 kişi)	-
2009	3500	850	60
2010	4500	550	60
2011	-	496	2850
Toplam	11000	2396	2970

Kaynak: 2008 – 2011 Esenler Belediyesi Faaliyet raporları

2010 ve 2011 yıllarında ki gıda yardımı, ihtiyaç sahiplerinin neye ihtiyacı varsa onu temin edebilecekleri EDİM market'ten yapmışlardır.

3.3.1.6. Nakit ve Kira Yardımı

Esenler ilçe sınırları içinde yaşayan ve çeşitli nedenlerden dolayı kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu aile bireylerinin asgari düzeyde ihtiyaçlarını karşılayamayan bireylere destek olabilmek amacıyla ve olağanüstü durumlarda (Yangın, Su ve sel basması) işyeri veya evi zarar gören kişilere ihtiyaçları oranında nakdi yardım yapılmaktadır. Mağdur ve ihtiyaç sahibi insanlar gerekli evraklarla birlikte Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü'ne başvuruda bulunarak belediye encümeninin uygun görmesi durumunda bu yardımdan faydalanabilmektedir.

Tablo 5. 2008-2011 Nakit ve Kira Yardım İstatistikleri

Yıllar	Nakit Yardımı (Aile)	Kira Yardımı (Aile)	Afet Yardımı (Su Baskını)	Afet Yardımı (Yangın)
2008	16	2 (4Ay)		
2009	47	21		
2010	45	21	45	7
2011	31	31		
Toplam	138	75	45	7

Kaynak: 2008-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporu

2008-2011 yılları arasında Esenler Belediyesi nakit ve kira yardımı olarak ihtiyaç sahibi 265 aileye yardım ederek azda olsa onların morallerini yüksek tutmaya çalışmıştır.

3.3.1.7. Amatör Spor Kulüplerine Yardım

Sporun ilçede yaygınlaşmasını teşvik etmek, ilçede yaşayan gençlerin zararlı alışkanlıklardan uzak kalmalarını sağlamak amacıyla Esenler Belediyesi tarafından amatör spor kulüplerine, içerisinde forma, spor ayakkabısı, top ve yapılan spor branşının gereği olan malzemeler verilmektedir.

Özellikle beldelerde kurulan spor kulüpleri, ilçede bulunan gençlerin kötü alışkanlıklardan ve yanlış arkadaş seçimlerinden korunmaları ve boş zamanlarını ruh ve beden sağlığını güçlendirme noktasında sarf etmelerini sağlamak adına önemli bir sosyal hizmeti gerçekleştirmektedirler. Belediyelerin bu tür amatör spor kulüplerine destek vermeleri direk olarak beldelerinde yaşayan genç nesle verilen destek anlamında olması açısından önemli bir hizmettir. Bu sosyal hizmet vesilesiyle gençlerin sosyalleşmesi sağlanmakta, sosyal kontrol ve rehabilitasyonlarına yardımcı olunmaktadır (Beki, 2009: 117).

Tablo 6. 2008-2011 Malzeme yardımı Alan Amatör Spor Kulübü İstatistikleri

Yıllar	Malzeme Yardımı Alan Amatör Spor Kulübü Sayısı
2008	7
2009	8
2010	9
2011	10
Toplam	34

Kaynak: 2008-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları

Ayrıca İstanbul, Türkiye ve uluslararası şampiyonalarda derece yapmış olan sporcu ve kulüplerine çeşitli malzeme ve nakdi yardım yapılmaktadır. 2011 yılında başarılı olan 9 kulübe ve sporcularına, 2010 yılında ise 2 kulüp ve sporcularına aynı ve nakdi yardım yapılmıştır. Faaliyet raporları incelendiğinde yapılan desteklerin başarıyı üst seviyelere doğru çektiği görülmektedir.

3.3.1.8. Yetimlerle Yapılan Organizasyon

Esenler İlçesinde ikamet eden yetim çocuklara psiko-sosyal destek sağlamak, ailelerine yalnız olmadıklarını göstererek birlik ve beraberliği güçlendirmek ve kaynaşmalarını sağlamak ve onların toplumun birer emaneti olduğu düşüncesiyle Esenler Belediyesi yetim evlatlara ve onlara bakmakla yükümlü olan yakınlarına her türlü maddi ve manevi desteği sağlamaktadır.

Tablo 7. 2008-2011 Yetimlere Yapılan Yardım İstatistikleri

Yıllar	Yardım Yapılan Yetim Sayısı
2008	220
2009	350
2010	EDİM Market Alış verişi
2011	EDİM Market Alış verişi

Kaynak: 2008-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporu

2008-2009 yıllarında 570 yetim çocuğa giysi ve nakit yardımı yapılırken bundan sonraki yıllarda ise EDİM Marketten ihtiyaçları giderilmeye çalışılmıştır. Özellikle bayram arifesinde bayram sevincini yaşatılmaya çalışılmıştır. Özellikle bayram arifesinde bayram sevincini yaşatılmaya çalışılmıştır. Özellikle bayram arifesinde bayram sevincini yaşatılmaya çalışılmıştır. Özellikle bayram arifesinde bayram sevincini yaşatılmaya çalışılmıştır.

2009 yılında ise Belediye başkanında katıldığı sinema etkinliği organize edilerek toplumun birer emaneti olan yetimlerle sinemaya gidilmiş ve mutlu bir gün geçirmenin keyfini yaşamışlardır. 2010 yılında Esenler Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü “Yetimlerle Dayanışma” projesi kapsamında, Esenler Gençlik ve Bilgi Evinde kursa giden, yetim ve öksüz çocuklara Türkçe, Matematik ve Fen bilimleri kitap seti ücretsiz olarak dağıtmaktadır.

2011 Yılı Temmuz Ayında 703 yetim çocuk ve ailesini (toplam 2475 kişi) Esenler Belediyesine ait Göktürk Piknik alanına götürerek piknik yapmaları sağlanmış ve her ay, o ay içerisinde doğanlara doğum günü partisi düzenlenmiştir. Ramazan ayında ise 495 Yetim Çocuğu ve ailesine iftar yemeği verilmiştir (2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporu, 2012).

Diğer yapılan organizasyonlara bakıldığı zaman yetim evlatlarla sosyal ve kültürel faaliyetlere yıl içinde devam edilmektedir. (go- cartting, ünlü şair Sunay Akın Oyuncak

Müzesi'ne gezi, 365 gün 365 Çocuk Projesi ile İlçede yaşayan dar gelirli yetim, öksüz ve kimsesiz 365 çocuğu 1 yıl boyunca Başakşehir Atriyum Alışveriş Merkezi (AVM) içinde bulunan oyun merkezi'ne götürülmeleri.. vb.)

3.3.1.9. EDİM (Esenler Dayanışma İyileştirme Merkezi)

Esenler'de sosyal belediyeciliğin doğru algılanması ve doğru uygulanmasının bir örneği olarak ve aynı zamanda hem kentin sosyal dokusunun rehabilitasyonu ve hem de kentin dayanışma yeteneğini ortaya çıkaran bir proje olarak EDİM (Esenler Dayanışma ve İyileştirme Merkezi) kurulmuştur. Merkezin fiziksel ve mali olarak tamamlanma oranı yüzde yüz seviyededir. Tüm giderleri bağışçılar tarafından karşılanmaktadır. Sponsorluk ve bağış oranı yüzde yüzdür ve belediye bütçesinden pay almaya ihtiyaç yoktur. Belediyeye düşen sadece bu toplumsal duyarlılığı yönetmektir (Göksu, 2010: 79).

Esenler Belediyesi' nin Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğünde çalışan personel tarafından Esenler ilçesinde 2009 yılında 3000 muhtaç aile tespit edilmiştir. Bu tespit edilen ailelerin Esenler Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma Vakfı ve İBB Sosyal Yardımlaşma Müdürlüğü kayıtlarından sorgulanarak gerçekten yardıma muhtaç aileler olup olmadığına özen gösterilmiştir. Yardıma muhtaç ailelerin ihtiyaçlarını daha rahat karşılayabilmeleri için kendilerine kredi kartına benzer bir kart (Edim Kart) verilmiştir. Daha rahat alışveriş yapabilmeleri için 600 metre karelik bir market kurulmuştur. İhtiyaç sahipleri ihtiyaçlarını buradan rahatlıkla temin edebilmektedirler. Bu proje ile ihtiyaç sahibi aileler her 6 ayda bir araştırılarak ekonomik durumlarının değişip değişmediği kontrol edilmektedir.

Edim kart (ihtiyaç sahibi vatandaşlar için hazırlanan dosyalar) Belediye Encümeni'ne sevk edilmekte ve buradan çıkan kararla "Edim Kart" verilmektedir. Projenin amacı, Edim Kart projesi ile Esenlerde ikamet edenlerin yaşam kalitesinin yükselmesine yardımcı olmak, ihtiyaç sahibine kısa sürede yardım ulaştırmaktır. Edim kart ile sosyal yardıma yeni boyut ve yeni bir vizyon getirilerek Esenler de kapı kapı poşetlerle erzak dağıtımına son verilip, yardıma muhtaç vatandaşların onur ve gururu korunarak rencide edilmeden en iyi şekilde hizmet etmek hedeflenmiştir. Bu proje ile poşet poşet veya koli koli yardım yapma dönemi sona ermiştir.

Büyükşehir ilçe belediyeleri arasında esenler belediyesinin projesi olan Edim Hayır Market birinci olmuştur (www.esenler.bel.tr, 25.12.2011).

Tablo 8. EDİM Kart Müracaat İstatistikleri

EDİM Kart Müracaat İstatistiği	2009	2010	2011	Toplam
EDİM Kart Müracaat Eden Kişi	2452	354	1953	4759
EDİM Kart Müracaatı Kabul Edilen Kişi Sayısı	840	238	1296	2969
EDİM Kart Müracaatı Kabul Edilmeye Kişi Sayısı	1612	116	657	2385

Kaynak: 2009-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları

Esenler Belediyesinin Edim Kart ile ilgili müracaatlarına bakıldığı zaman 4759 kişi müracaat yaptığı halde 2969 kişinin müracaatı kabul edilmiş, 2385 kişinin' de müracaatı kabul edilmemiştir. Esenler Belediyesi herhangi bir kaygı gütmenden sadece gerçek anlamda ihtiyacı olan kişilere Edim Kart yardımı yapmakta ve Belediye Encümenin ret kararı verdiği kişilere ise Edim Kart vermemektedir.

3.3.1.10. Sevgi Çemberi Projesi

İhtiyaç sahibi insanlara katkıda bulunmak ve destek olmak isteyenler ile ihtiyaç sahibi fakir, mağdur ailelerin kent yaşamında hoşgörü ve uzlaşma ilkeleri içinde din, dil, ırk, kültür, sınıf, eğitim ve düşünce ayırımı yapmaksızın karşılıklı saygı ve sevgiyi güçlendirmek amacıyla sevgi çemberi projesi hayata geçirilmiştir.

Bu proje ile mahallesinde, caddesinde, sokağında çeşitli nedenlerden dolayı yaşamını idame ettiremeyen hasta, yaşlı, engelli, fakir, muhtaç veya mağdur aileler ile maddi durumları iyi olan ve bu tür çalışmalara gönül vermiş vatandaşları buluşturmayı amaçlamıştır. Yardım etmek isteyen kişi veya aileler ister ayni, ister nakdi olarak veya evindeki ikinci el eşyayı belediye ile irtibata geçerek, muhtaç aileye gerekli tadilat vs. belediye tarafından yapıldıktan sonra verilmektedir.

Sevgi çemberi projesinden 2010 yılında 148 aile faydalanırken 2011 yılında ise 159 aileye hizmet sunulmuştur (2010-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları, 2012).

3.3.1.11. Yalnız Değilsiniz Projesi

Bu sosyal proje ile ev işlerini göremeyen bakıma muhtaç ve yaşlı vatandaşların, evde temizlik hizmetiyle evin genel temizliği yapılmakta, çamaşırların yıkanması, ütülenmesi ve bakıma muhtaç fiziksel yetersizliği olan yaşlıların ve sağlık problemi olan bireylerin beden temizliği (saç, sakal vb.) gibi ihtiyaçları belediye tarafından oluşturulan ekip tarafından belirli aralıklarla yapılmaktadır. Ayrıca bu tür hizmetten faydalanan bireylerin gözlenen acil eksiklikleri de belediye tarafından en kısa zamanda tamamlanmaktadır.

“Kentler kalabalık insan yerleşimleri olmasına rağmen kalabalıklar içinde hiç kimsenin kapısını çalmadığı kimseler vardır. Edim, her hafta onların evlerini temizliyor, kişisel bakımlarını yapıyor, sağlık kontrollerini yapıyor, maddi ihtiyaçlarını karşılıyor ve onlarla sohbet ediyor (Göksu, 2010: 80).

Bu proje kapsamında 2009 yılında; 22 kişi; 2010 yılında ise, 41 kişi; 2011 yılında da 38 kişiye hizmet ayağına götürülerek, bundan sonraki hayatlarını rahat ve huzurlu şekilde yaşamaları sağlanmıştır (2009-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları, 2012).

3.3.1.12. Kardeş Aile Projesi

İlçe sınırları içerisinde kardeşlik hukuku, dayanışma ve yardımlaşma uygulamalarını yaygınlaştırmak, hayat standardı yüksek ve orta olan aileler ile mağdur, muhtaç, yoksul aileler arasında “manevi kardeşlik köprüleri” kurmak amacıyla “Kardeş Aile Projesi” hayata geçirilmiştir.

Bu proje ile;

1. Dayanışma ve yardımlaşma uygulamalarının katkıda bulunmak.
2. Toplumun temel taşı olan ailenin cehalet, mağduriyet, yoksulluk ve yolsuzluk karşısında ezilmesine engel olmak için mücadele etmek.
3. Her ne sebep ile olursa olsun mağdur ve muhtaç duruma düşmüş ailelere ulaşmak ve onlarla diyalog halinde olmak
4. Sonuçlarla boğuşmak yerine sebepleri keşfederek gerekli çalışmaları yapmak ve bu doğrultuda ihtiyaç sahibi kişilerin, alan el değil, veren el olma yolunda plan ve program geliştirmek..

5. Gücün ve güçlünün değil, hukukun ve haklının olduğu güzel ve yaşanabilir bir ilçenin oluşmasına katkı sağlamak.

Tablo 9. 2010-2011 Kardeş Aile Sayısı İstatistikleri

2010-2011 Kardeş Aile Sayısı İstatistiği	2010	2011	Toplam
Kardeş Aile sayısı	50	103	153

Kaynak: 2010-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları

2010-2011 faaliyet raporlarını incelediğimiz de 2010 yılında 50 olan kardeş aile sayısı, 2011 yılında ise 103'e çıkmıştır. Bu durum Esenler ilçesindeki dayanışma ve yardımlaşma duygusunun Esenler Belediyesinin yaptığı bu proje ile daha arttığı görülmektedir. Bu projede eğer herhangi bir talep olmazsa her iki taraf birbirini tanımamakta dolayısıyla mağdur olan aile daha rahat hareket etmektedir.

3.3.1.13. Engellilere Yönelik Yapılan Faaliyetler

Esenler Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü'nün "**Engelleri Birlikte Aşalım**" projesi kapsamında ilçede ikamet eden engelli vatandaşların değerli olduklarını kendilerine hissettirebilmek, engelli vatandaşların sıkıntı ve sorunlarını dinlemek, bu sıkıntı ve sorunlarının çözümlenmesi aşamasında kendilerine yardımcı olmak, resmi-özel yardım kuruluşlarına başvurularını sağlamak ve engelli yurttaşların acil ihtiyaçlarını karşılamak vb. amacı güdülmektedir

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı Özürlüler Müdürlüğü (İSÖM) ile ortaklaşa yürütülen "**Evde Kuaför**" hizmeti ile dışarı çıkamayacak durumda olan zihinsel ve ortopedik engellilere evlerinde saç kesimi, sakal traşı gibi hizmetler de vermektedir. Engellilerin yaşamlarını kolaylaştırmak amacıyla yürütülen proje kapsamında; kuaför hizmetlerinden yararlanmak isteyen engelliler, İSÖM' a başvuruda bulunmaktadırlar. Gelen istekleri kayıt altına alan İSÖM' da, Esenler Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü aracılığıyla engelli vatandaşlara iletişim adresleri doğrultusunda evlerine kuaför ve berberleri götürmek suretiyle hizmet vermektedirler.

Esenler Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü tarafından “**Kapakları Topla Gel, Kalmasın Artık Engel**” sloganıyla başlatılan plastik kapak kampanyasında da, toplanan kapaklar tekerlekli sandalye olarak engelli vatandaşlara geri dönmektedir. Büyük ilgi toplayan bu kampanyada çevre illerden de gelen yardımlarla toplanan 55 ton plastik kapakla, dağıtılan sandalye sayısının 500’e ulaştığı da bildirilmektedir. Bu kampanyada, Van’da meydana gelen deprem felaketinde mağdur olan engellilerin de tekerlekli sandalye ihtiyaçlarının karşılanması hedeflenmektedir.

“**Engelli Kişilere Sağlık Yardımları Projesi**” kapsamında da Esenler Belediyesi belde sınırları içerisinde ikamet eden ve herhangi bir sosyal güvencesi olmayan ya da olduğu halde üstesinden gelemediği sağlık harcamaları karşısında yardım talebinde bulunan kişilere sağlıkla ilgili yardımlar yapmaktadır. Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğüne ihtiyaç sahibi ve sağlık problemleri olan vatandaşların başvuruları doğrultusunda talepleri dilekçe ile alınır, gerekli evraklar tamamlandıktan sonra, Zabıta Müdürlüğü ve araştırma ekiplerince düzenlenen tutanaklar neticesinde Belediye Encümenine dosya sevk edilir. Gelen karar neticesine göre uygun görülen malzeme (iştirme cihazı, oksijen tüpü, havalı yatak, tekerlekli sandalye, hasta bezi vb.) tutanak yoluyla vatandaşın evine teslim edilmektedir.

Tablo 10. 2008-2011 Engelli Yardım İstatistikleri

Yapılan Yardımın Türü	2008	2009	2010	2011	Toplam
	Yardım Alan Kişi	Yardım Alan Kişi	Yardım Alan Kişi	Yardım Alan Kişi	
Akülü Tekerlekli Sandalye Tamirâtı	1	1	2		4
Manuel Tekerlekli Sandalye	23	22	20	57	122
Özellikli Tekerlekli Sandalye	3	1			4
Engelli ve Yatalak Hasta Bezi	93	60	35	56	244
Çocuk Bebek Arabası	2	1			3
Wolker Çocuk Yürütücü		1			1
İşitme Cihazı	1	3	4		8
Yatak Koruyucu Bez		1	1		2
Havalı Yastık		1			1
Kolostomi Torbası		1			1
Aspiratör Cihazı		1			1
Kulak Cihaz Pili		1			1
Tekerlekli Sandalye Akü Alımı	2				2
Toplam	125	94	62	113	394

Kaynak: 2008-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları

Aynı zamanda 2008-2010 yılları arasında 4 kişiye mama yardımı, 2 kişiye ortopedik ve bacak protez yardımı, ve 1 kişiyede oksijen tüpü yardımı yapılmıştır.

3.3.2. Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nün Sunduğu Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

3.3.2.1. ESGEV (Esenler Gençlik ve Bilgi Evleri)

Esenlerde yaşayan gençlerin iş veya okul saatleri dışında zamanlarını kaliteli bir biçimde değerlendirebilecekleri bir ortama duydukları gereksiniminden hareketle, Esenler Gençlik ve Bilgi Evi (ESGEV) projesi hayata geçirilmiştir. ESGEV' de uzman öğretmenlerin eşliğinde derslerini yapan öğrenciler; internet, sinema, folklor, İngilizce, edebiyat, satranç, müzik ve gezi kulübü gibi değişik kulüpler bünyesinde sosyal ve kültürel faaliyetlere de katılmaktadırlar. Proje aynı zamanda gençlere yönelik sinema salonu, kafeterya, kütüphane, sanat atölyesi, resim ve satranç sınıfı, rehberlik ve psikolojik danışmanlık birimi, tiyatro ve konferans salonunu da içermektedir.

Öğrencilere okul dışındaki zamanlarını daha verimli geçirme imkânı sağlayan, okulda gördükleri derslerine takviye derslerin yanı sıra hemen hemen her konuda rehberlik hizmeti de veren ESGEV'ler, onları kabiliyet ve ilgilerine göre çeşitli sosyal ve kültürel hobi kulüplerine yönlendirmektedir. ESGEV'ler yaz döneminde de öğrencileri yalnız bırakmayarak, kayıtlı öğrencileri, öğretmenleri nezaretinde sınıflarına göre gruplar halinde pikniklere, şehrin tarihi ve turistik bölgelerine gezilere götürmektedir.

Tablo 11. 2010-2011 ESGEV Öğrenci İstatistikleri

2010-2011 ESGEV Öğrenci İstatistikleri	2010	2011	Toplam
Havaalanı ESGEV Bilgi Evi	650	310	960
Çifte Havuzlar ESGEV Bilgi Evi	550	404	954
Fatih ESGEV Bilgi Evi		367	367
Kazım Karabekir ESGEV Bilgi		600	600
Fevzi Çakmak ESGEV Bilgi Evi		320	320
Turgut Reis ESGEV Bilgi Evi		629	629
Oruç Reis ESGEV Bilgi Evi		750	750
Toplam	1200	3380	4580

Kaynak: 2010-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları

ESGEV' ler 2010 yılında faaliyete geçirilmiş ve ilk Havaalanı ve Çifte Havuzlar Mahallerinde faaliyete geçirilerek toplam 1200 öğrenciye hizmet vermiştir. Bir sonraki yılda ise ESGEV'lerin sayısı % 250 Artarak toplam 3380 öğrenciye hizmet sunmaya devam etmektedir. Bu durum Esenler Belediyesinin gençlerin ve öğrencilerin yarınlarına daha iyi hazırlanması yönündeki hizmetinin göstergesidir.

3.3.2.2. ESEV (Esenler Sanat Evi)

Esenler Belediyesi sosyal projelerinden biri olan Esenler Sanat Evi (ESEV) 8-80 yaş arası Esenler halkının kişisel gelişimine fayda sağlama, hobilerini ilerletme ve eğitim yeri olarak Esenler halkına hizmet vermeyi amaçlayarak Esenler Belediyesi tarafından faaliyete geçirilen ESEV içerisinde tiyatro, fotoğraf, müzik ve resim salonlarıyla esenler halkına hizmet sunmaktadır. ESEV' ler yaz mevsiminde de piknik, tarihi ve kültürel gezilerle öğrencilerin tatillerini en iyi şekilde geçirip moral depolamalarına yardımcı olmaktadır. Bağlamadan piyanoya; flütten gitara; kanundan kemana; tiyatro'dan

edebiyata kadar 21 ayrı sanat dalında kurslar veren ESEV' nin 2011 yılında açmış olduğu kurs ve öğrenci sayılarına yönelik bilgileri aşağıdaki gibidir.

Tablo 12. 2010-2011 ESEV Öğrenci İstatistikleri

KURS ADI	ÖĞRENCİ SAYISI	KURS ADI	ÖĞRENCİ SAYISI
Hüsn-i hat	73	Piyono	51
Bağlama	228	Şan	44
Drama	183	Resim	225
Edebiyat	57	Sinema	30
Fotoğraf	163	Tezhip	33
Gitar	442	Tiyatro	300
Keman	274	T.halk oyunları	215
Kemençe	33	Diksiyon	268
Ney	159	Ud	11
Horon	24	Karikatür	43
Piyono	51		
Toplam		2856	

Kaynak: 2010-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları

3.2.2.3. Pembe Klavye

Esenler Belediyesi' nin "hizmeti halkın ayağına götürme" ilkesi çerçevesinde ev hanımlarına yönelik olarak mahallelerde mobil otobüste düzenlediği "pembe klavye" bilgisayar kursu ile bilgisayar öğrenmek isteyen bayanlara eğitim vermektedir. Esenler Belediyesinin "bilgisayar kullanmasını bilmeyen ev hanımı kalmasın" sloganıyla başlattığı "pembe klavye" evlerine yakın bilgisayar kursu olmayan, ekonomik imkânsızlık gibi çeşitli sebeplerle bilgisayar kullanmasını henüz öğrenemeyen ev hanımlarına yönelik bir sosyal projedir.

Her mahallede 7'şer hafta kurs verilmektedir. Eğitimler 10'ar kişilik gruplar halinde çarşamba günü hariç haftanın her günü 09.00/16.30 saatleri arasında hizmet vermektedir. Kursta öncelikle bilgisayar açma kapama gibi bilgisayarı tanıyıcı asgari bilgiler verilmektedir. Daha sonra kursiyerin talepleri doğrultusunda Word, Excel Powerpoint, Photoshop, Autocad, Flash, Web tasarım gibi değişik programlar

öğretilmektedir. 2009 Yılında 160 kişi, 2010 Yılında ise 528 kişi bu hizmetten istifade etmiştir (2009-2010 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları, 2012).

3.3.2.4. Yaz Spor Okulu ve İzcilik Kampı

Esenler Belediyesi ilçede ikamet eden gençler arasında birlik ve beraberlik duygusunu geliştirmek amacıyla “Yaz Spor Okulu ve İzcilik Kampı” projesini hayata geçirmiştir. İlçede ikamet eden öğrencilerin ruhen ve fiziken daha sağlıklı yetişmelerini sağlamak, tatillerini en verimli şekilde değerlendirmelerine yardımcı olmak, iyi insan ve iyi vatandaş olmayı, paylaşmayı, insanlara, çevreye ve doğaya karşı duyarlı olmayı, kötü alışkanlıklardan uzak durmayı, yardımlaşmayı öğretmek amacı ile 7-14 yaş arası öğrencilere yönelik yaz spor okulu ve izcilik kampı düzenlenmektedir. Bu kurslar okulların tatil olmasıyla birlikte oyun çağındaki çocukların hem sosyal ve kültürel, hem de sportif açıdan eğitilmesini hedeflemekte ve çocukların sokaklarda tehlikeli bir şekilde oynamasındansa burada öğretmenlerin nezaretinde, güvenli bir ortamda oyun oynamalarını, yeni sportif bilgi ve beceri ve doğayla iç içe yaşama ve doğaya saygılı olmalarını ayrıca yepyeni arkadaşlar edinmelerini sağlamaktadır. Yaz spor okullarında Güreş, Yüzme, Futbol, Basketbol, Voleybol, Karate, Tekvando, Masa Tenisi, Badminton branşlarında ve aynı zamanda engelli durumda olanlara da durumlarına göre farklı branşlarda hizmet sunulmaktadır

Tablo 13. 2009-2011 Yaz Spor Okulu ve İzcilik Kampı İstatistikleri

2009-2011 Yaz Spor Okulu ve İzcilik Kampı İstatistikleri	2009	2010	2011	Toplam
Yaz Spor Okulu Öğrenci Sayısı	750	1500	140	2390
İzcilik Kampı Öğrenci Sayısı(Kütahya – Gediz Murat Dağı’nda İzcilik Kampı)		103	1535	1638

Kaynak: 2009-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları

Esenler Belediyesi’nin organize ettiği İzcilik kampındaki öğrenciler Kütahya Gediz Murat Dağı’ndaki izcilik kampında öğrendiklerini pratiğe dökme imkanı bulmaktadırlar. Aynı zamanda Çanakkale Zaferi’nin 93. yıldönümünde Esenler’deki

ilköğretim okullarında eğitim gören 1000 izci öğrenci ile 42 izci lideri öğretmen, Esenler Belediyesi'nin katkılarıyla Çanakkale-Gelibolu'ya gitmişlerdir.

3.3.2.5. Adnan Büyükdeniz Dijital Kütüphanesi

Esenler belediyesi, dijital kütüphane projesiyle bilgi çağında, bilgi toplumunda internet okuryazarlığının davranış ve tutumlarını öğrencilerden başlayarak Esenler halkına ulaştırmayı amaçlamaktadır. Kilise binası restore edilerek 475 metrekare alana 2 katlı olarak kurulan Dijital Kütüphane aynı anda onlarca kişiye hizmet vermektedir.

Dijital kütüphane binasının dışında; Esenler Belediyesi merkez binasından, Esenler Belediyesi halk kütüphanesinden ve tüm ESGEV'ler (Bilgi Evlerinden) de erişim kurularak Esenler halkının ulaşım zorluğu çekmeden, bilgi kirliliğine bulaşmadan, aranan hedef bilgiye kolayca ulaşmaları sağlanmaktadır.

Bu proje Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına uygun e-kitaplar başta olmak üzere üniversite kütüphaneleri, halk kütüphaneleri, okul kütüphaneleri içeriğine haiz 5500 Türkçe kitaptan (2011 yılında ise kitap sayısı 6000'i geçmiştir) ve 200 yayınevinden oluşmaktadır. Türkiye'de bir ilk olan "Dijital Kütüphane" tüm Türkiye'ye rol model olmaktadır. Diğer kütüphanelerden farklı olarak içerisinde hiç kitap bulunmayan Dijital Kütüphane'den 100 temel eser ile birlikte ansiklopedilerden, tarihi kitaplara, roman ve hikâyelerden antolojiye kadar çok geniş bir yelpazede yaklaşık 6 bin çeşit kitaptan dijital ortamda faydalanılmaktadır. Kütüphanenin içerisinde İnternet salonu ile öğrencilerin rahat bir ortamda ödevlerini yapabilecekleri çok amaçlı salon ve etüt odası da yer alıyor.

26 Ekim 2010 Salı günü açılan dijital kütüphanede 11 Kasım 2010 itibari ile üye sayısı 800 iken 2011 yılında ise 14.900 kişinin faydalandığı kütüphaneye ilgi her geçen gün artmaktadır (2010-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporu, 2012).

3.3.2.6. Çanakkale Gezi Organizasyonu

Esenler Belediyesi 18 Mart Çanakkale Savaşları'nın sosyal, kültürel ve tarihi önemini ilçe halkına ve gençlere kavratmak, vatan ve bayrak sevgisini, milli ve kahramanlık duygularını geliştirmek amacıyla, ilçede ikamet eden vatandaşlara yönelik Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı - Çanakkale Şehitliği'ne gezi düzenlemektedir. Bu kapsamda Kabatepe Tanıtım Müzesi, 57. Alay Şehitliği, Conk Bayırı, Alçitepe Köyü,

Sargıyeri Şehitliği, Şehitler Abidesi, Yahya Çavuş Anıtı, Şahindere Şehitliği, Soğanlıdere Şehitliği, Kocadere Hastane Şehitliği, Seyid Onbaşı Heykeli ve Tabyalar, Kilitbahir Kalesi gibi tarihi mekânlar ziyaret edilmektedir.

“Tarihi bilmeyen nesil geleceğinden emin olamaz” düşüncesiyle hareket eden Esenler Belediyesi’nin düzenlemiş olduğu Çanakkale Gezi Organizasyonuna 2010 yılında 4.500, 2011 yılında 12.000 kişi katılmıştır (2010-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları, 2012).

3.3.2.7. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Etkinlikleri

Esenler Belediyesi tarafından çeşitli kültürlerin kaynaşmasını sağlamak, ilçedeki çocukların birlik beraberlik ve dayanışma içerisinde sosyal ve kültürel ilişkilerini geliştirmek amacıyla yabancı çocukların katılımıyla ‘Esenler Uluslararası Barışın Çocukları Festivali’ düzenlenmektedir. 2011 yılında Festivale 11 farklı ülkeden katılan 22 çocuk, kendi ülkelerinden getirdikleri unlarla yaptıkları ekmekleri ve yazdıkları barış mektuplarını ABD ve Rusya başta olmak üzere tüm ülke liderlerine yollamıştır. 2012 yılında ise “Hamurumuzda Barış ve Kardeşlik var” sloganıyla Afrika ülkelerinden gelen 150 çocuğun katılımıyla 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlanmıştır. 3 gün süren etkinlikler sayesinde Esenler’li çocuklar yabancı ülkelere gelen diğer çocuklar ile barış ve kardeşliğe katkı sağlamış ve değişik ülkelere gelen çocuklar Esenler Belediyesi tarafından İstanbul’un tarihi ve kültürel mekânları gezdirilerek ülkenin uluslar arası arenada tanıtımına katkıda bulunulmuştur (2010-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları, 2012).

3.3.2.8. Esenler Buluşmaları

İlçede kültürel tüketimi arttırmak, Esenleri Türkiye’nin sosyal ve kültürel değerleriyle buluşturmak ve halkın kültürel anlamda taleplerini yerine getirerek Türkiye’nin dünü bugünü ve geleceği hakkında bilgilendirme yapmak amacıyla alanında uzman akademisyenler tarafından çeşitli konferanslar verilmektedir. “Esenler Buluşmaları” adı altında düzenlenen konferanslarla tarihi, milli ve dini değer taşıyan şahsiyetlerin de tanıtılmasının yanı sıra Esenler halkının düşünce dünyasını zenginleştireceği düşünülen konularda merak, araştırma ve öğrenme arzusu oluşturmak amacı taşımaktadır (2010-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları, 2012).

3.3.2.9. Ramazan Ayı Kültürel Etkinlikleri

Belediye tarafından Ramazan ayında yapılan kültürel etkinliklere vatandaşlar büyük ilgi göstermekte olup, söz konusu etkinlikler, tarihi, kültürel ve sosyal açıdan büyük önem taşımaktadır. Bu etkinlikler, halka tarih ve kültürünü tekrar yaşama fırsatı verdiği gibi sosyal kaynaşmayı da sağlamaktadır. Halk oyunları ekiplerinin sergilediği birbirinden güzel halk oyunları, yöresel yemeklerin tanıtılması, yöresel sanatçılar halk tarafından ilgiyle karşılanmaktadır.

Esenler' de bulunan toplam 10 mahallede sokak iftarları yapılmış olup, halkın hep beraber huzur içinde iftar açması için hizmet verilmiştir (2008-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları, 2012) .

3.3.2.10. Geleneksel Kitap Günleri

Teknoloji çağının getirisi olarak ister istemez kitaptan uzaklaşan toplumu yeniden kitapla ve onun yazarları ile buluşturmak amacıyla Esenler Dörtüol meydanında 'Geleneksel Kitap Günleri' düzenlenmektedir. Her cumartesi ve pazar günleri kurulan fuar alanında toplam 10 hafta boyunca düzenlenen etkinliklere farklı yayınevleri destek vermiş ve yayınevleri kurmuş oldukları stantlarda bir taraftan özel indirim uyguladığı kitaplarının satışını yaparken diğer taraftan kendi yayınevlerinden kitabı çıkan tanınmış yazarları imza gününe getirerek Esenler halkı ile buluşturmuştur. Bu sayede yeni çıkan kitapları satın alma şansı yakalayan Esenlirliler hem kitaba kolay ulaşmanın ayrıcalığını yaşamakta hem de tanınmış şairler ve yazarlar ile sohbet ederek kitaplarını imzalatma fırsatı yakalamaktadır (2010-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları, 2012).

3.3.2.11. Yerinde Hizmet Projesi

Esenler Belediye Başkanı ve ekibi her hafta bir mahalle de olmak üzere halkla bir araya gelerek mahallelinin ve genel de Esenler beldesinin çeşitli sorunlarını konuşmakta ve onlarla beraber çözüm üretmek için esenlerdeki hayatı daha kaliteli olması yönünde çalışmalar yapılmaktadır (2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporu, 2012).

3.3.2.12. Halk Meclisleri

Esenler Belediye Başkanının Esenler halkı ile her çarşamba günü bir araya geldiği halk meclislerinde halk yapılan hizmetleri sorgulayabilmekte ve daha iyisi nasıl olmalı yönünde fikirler üretilmektedir. Amaç Esenleri Esenler halkının katılımıyla hizmeti

zamanında, kaliteli ve en az maliyetle üretebilmektir. Belediye başkanı aynı gün içerisinde randevusu olan vatandaşların istek ve şikâyetlerini de makamında özel olarak dinlemektedir (2010-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları, 2012).

3.3.2.13. Kültür Gezileri

Esenler Belediyesi Kültür Gezileri kapsamında; Esenlilerin İstanbul'u tanımaları için Esenlerdeki sivil toplum kuruluşları, ilköğretim öğrencileri, liseler ve Esenler halkını kapsayan İstanbul gezileri 1 Şubat 2010 tarihi itibarıyla uygulamaya konulmuştur. Öğrenciler otobüslerle okullarından alınarak, profesyonel rehberler eşliğinde Sultanahmet Meydanı, Alman Çeşmesi, Dikilitaş, Yılanlı Sütun, Örne Sütun, Ayasofya Müzesi, Yerebatan Sarnıcı, Sultanahmet Camii (Blue Mosque), Türk İslam Eserleri Müzesi, Bilim Müzesi, Dolmabahçe Sarayı, Oyuncak Müzesi, Deniz Müzesi, 1453 Panorama Müzesi, Askeri Müze, 1001 İcat Sergisi'ni, Esenler halkını ise mahallelerinden alınarak, Sultanahmet Meydanı, Alman Çeşmesi, Dikilitaş, Yılanlı Sütun, Örne Sütun, Ayasofya Müzesi, Yerebatan Sarnıcı, Sultanahmet Camii (Blue Mosque), 1453 Panorama Müzesi, Miniatürk, Eyüp Sultan, Pier Loti olmak üzere belli başlı tarihi mekânlara götürülerek İstanbulun tarihi mekânları tanıtılmaktadır.

26 Kasım 2010 tarihine kadar toplam 250 gezi düzenlenmiş ve 11 bin 945 kişi katılmıştır (2010 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporu, 2012).

3.3.2.14. Avrupa Kıtası Gençlik Formu Etkinliği

İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı tarafından kardeş belediyelerle yapılacak etkinlikler kapsamında desteklenen 1. Uluslararası Avrupa Kıtası Gençlik Forumu 20-24 Mayıs 2010 tarihleri arasında Esenler Belediyesi tarafından gerçekleştirilmiştir. Forum için Almanya, Fransa, İrlanda, İspanya, İtalya ve Yunanistan'dan gelen 40 genç Türkiye'deki 20 genç ile bir araya gelerek "Kırdan Kente Göç" meselesini tartışarak aktivitenin son günü gerçekleştirilen konferansta tartışmalarının sonuçlarını katılımcılara sunmuştur. Bunun dışında katılımcı öğrencilerin tamamı yapılan tarihi geziler ve boğaz turu ile oldukça eğlenceli vakit geçirmişlerdir (2010 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporu, 2012).

Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü yukarıda zikredilenlere ilave olarak; kent ve çevre bilinci konusunda okullarda çeşitli seminerler vermiş, yarışmalar düzenlemiştir.

Özürllere yönelik olarak onlara moral geceleri, piknik organizasyonları ve Ramazanlarda ise kendilerine ve ailelerine iftar programı düzenlenmiştir. Her işin başı sağlık düşüncesiyle hareket eden Esenler Belediyesi, Kanseri hastalığı, Uyuşturucu Madde Bağımlılığı gibi konularda alanında uzman olan kişilerce seminerler düzenlemektedir. Satranç Turnuvası, Kutlu Doğum Haftası etkinlikleri, Boğaz Turu ve Gezi Organizasyonları ve çeşitli sportif ve kültürel faaliyetlerle de Esenler halkına hizmet sunulmuştur.

3.3.3. Sağlık İşleri Müdürlüğünün Sunduğu Sosyal Belediyecilik Uygulamaları

3.3.3.1 % 100 Hayat Madde Bağımlıları Rehabilitasyonu ve Meslek Edindirme Projesi:

Türkiye'nin en önemli problemlerinden biri haline gelen madde bağımlılığı ve buna bağlı suç oranlarının artması Esenler Belediyesi'ni harekete geçirmiştir. Esenler Belediyesi'nin, ilçe genelindeki madde bağımlıların tespit, tedavi, rehabilitasyon, meslek ve iş sahibi yapılmasını hedefleyen proje ile Esenler ilçesinde tespit edilen madde bağımlıları belirlenen hastanelerde tedavi edilmektedir.

2010'da projeden olumlu sonuç alınması üzerine 2011 yılında da İTO ile birlikte ikinci bir protokol imzalanarak çalışmalar bu yönde sürdürülmektedir. Bu projede, Esenler ilçe sınırlarında yaşayan madde bağımlısı kişilerin sokaktan uzak ve aileleriyle birlikte tüm haklarının korunarak tedavi edilmeleri, sağlık sorunlarının çözümleri, eğitilmeleri ve meslek kazandırılıp bir işe yerleştirilmeleri amacı taşınmaktadır. Bu bireylerin sokaktaki her türlü sosyal ve fiziksel risklerden uzaklaştırılıp, eğitim olanaklarından yararlanmaları program kapsamında yer almaktadır. Madde bağımlısı gençlerin yeniden hayata kazandırılmasını hedefleyen projeye, ilçenin ve İstanbul'un önde gelen sivil toplum kuruluşları da tam destek vermektedir.

Programın uygulanmasında çeşitli aşamalar öngörülmüştür: Bunlar;

- 1) İlk tespit aşamasında Esenler Kaymakamlığı, Esenler İlçe Emniyet Müdürlüğü ve Muhtarlıklardan destek alınmaktadır.
- 2) Veri tabanı oluşturma aşamasında, kaydı alınmış olan bağımlı bireylerin iletişim bilgilerine ulaşılmaktadır.

- 3) Tanıtım aşamasında, kayıt taraması yapılırken reklam çalışmaları ile projenin duyurusu yapılıp, kayıtlı olmayan ancak madde bağımlısı kişi ve aileleri ile iletişim sağlanmaktadır.
- 4) Tedavi çalışması ve hastanelerle işbirliği aşamasında, Özel ve Devlet Hastaneleri ile işbirliği yapılarak bağımlılık tedavisi başlatılmaktadır.
- 5) Psikososyal destek ve eğitim hizmetlerinde ise tıbbi tedavisi sonuçlanan veya tedavi süresince eğitim alabilecek düzeyde olan bireyler, psikolojik destek ve aile danışmanlık hizmetlerine alınmaktadır.
- 6) Meslek aşamasında ise, meslek edindirme kursları ile meslek kazandırılmaktadır. Bireylerin bağımlılık derecelendirmeleri yapıldıktan sonra, tedavileri erken sonuçlanan veya bağımlılıkları hafif düzeyde olanlar, eğitim, meslek edindirme, psikososyal destek ve aile bilgilendirme eğitimlerine başlatılmaktadırlar.
- 7) İstihdam aşamasında ise, meslek edindirme hizmetleri sonucunda meslek eğitimi tamamlanan bireyler bir işe yerleştirilmektedirler.

Bu projede İlçe Emniyet Müdürlüğü'nün yanısıra, Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Kaymakamlık Sosyal Dayanışma Vakfı, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İlçe Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Müdürlüğü, İŞKUR, Rehberlik Araştırma Merkezi, İlçe Sağlık Müdürlüğü, STK ve Dernekler, Özel Hastaneler, İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Muhtarlıklar gibi kurumlardan destek alınmaktadır (<http://www.esenler.bel.tr>,12.11.2012)

3.3.3.2. Genel Sağlık Hizmetleri

Sağlık İşleri Müdürlüğü, Esenler ilçesinde ikamet eden vatandaşların Sağlık İşleri Müdürlüğüne müracaatları halinde sağlık ile ilgili şikâyetleri ücretsiz olarak muayene edilmiştir. 2010 yılında 13.046 kişinin 2011 yılında ise 10.130 kişinin muayeneleri yapılarak toplamda 23.176 kişiye hizmet verilmiştir.

Esenler Belediyesi genel sağlık hizmeti olarak ayrıca şu hizmetleri vermiştir:

- Belediye sınırları içerisinde ikamet eden ve Sağlık İşleri Müdürlüğüne gelemeyen yaşlı, kronik hastalıkları olan vatandaşların evde muayeneleri yapılıp tedavileri düzenlenmiş olup, gerektiğinde ileri sağlık kuruluşlarına

yönlendirilmiştir. 2010 yılında 657 kişi, 2011 yılında ise 530 kişiye bu yönde hizmet verilmiştir.

- Esenler İlçesinde ikamet eden çocuklara yönelik olarak yapılması rutin hale gelmiş olan toplu sünnet kampanyası Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü ile koordineli olarak yürütülmektedir.
- Sağlık İşleri Müdürlüğü Esenler’ deki okullarda eğitim gören öğrencilere yönelik “Yaşanabilir Bir Dünya İçin El Ele” konulu bir konferans düzenlemiştir.
- İlçede ikamet eden yatalak ve ağır hastalığı olan 1354 hastaya 2011 yılında hastaneye nakil işlemlerinde ambulans hizmeti verilmiştir.
- Esenler Belediyesi “sevgi ve erdemli bir toplum için her aile bir okul” sloganıyla Esenler’ deki toplam 27 ilköğretim okulunda “Aile Okulu” seminerleri verilmiştir. Sağlık İşleri Müdürlüğü Psikolojik Danışmanlık Birimi uzman psikologlar tarafından anne ve babalara çocuk gelişimi, ebeveyn-çocuk iletişimi ve medya-çocuk konularında seminerler düzenlemiştir. İlgili konularda yaklaşık 1620 veliye ulaşılmıştır.
- Esenler Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) AB Dış İlişkiler Komisyonu işbirliğinde 13 Mayıs 2011’ de “Otizm ve Çölyak” hastalıkları konusunda bilgilendirme semineri düzenlenmiştir
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Esenler Belediyesi’nin müşterek yapmış oldukları kadın sağlığı tarama testlerine 2009 yılında 3500 kişi, 2010 yılında 3600 kişi, 2011 yılında ise 2600 kişi faydalanmıştır.
- Belediye Sağlık İşleri Müdürlüğü ve Avrupa Göz Hastanesinin müşterek yapmış oldukları ücretsiz Göz Taraması hizmetinden 2000 kişi faydalanmıştır.
- Belediyenin Sağlık İşleri Müdürlüğü ve Özel Ensar Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi ile İşbirliği Yapılarak, 1. ve 5. Sınıflar Arası İlköğretim Çağındaki 2150 Çocuğa Ağız ve Diş Sağlığı Taraması yapılmıştır
- Esenlerde ikamet eden ve yeni bebek sahibi olan ailelere, içerisinde anne ve bebeğin kullanımına yönelik biberondan bebek bezine, ıslak mendilden bebek

albümüne kadar yeni doğan bir bebeğin bakımıyla ilgili her şeyin bulunduğu “Esen Bebek” çantası Sağlık İşleri Müdürlüğü personelleri tarafından hediye edilmektedir

- İlaç kampanyası düzenlenmiş ve bu kampanya çerçevesinde toplam 100.000 TL değerindeki ilaç, ilçede ikamet eden yardıma muhtaç vatandaşlarımıza ulaştırılmıştır (2009-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları, 2012).

3.3.4. Diğer Sosyal Belediyecilik uygulamaları

3.3.4.1. KADEME (Kadını Destekleme ve Mesleki Eğitim Merkezi)

Çalışan kadının güvenliğini esas alarak, kadınların ekonomik ve toplumsal hayata katılımının artırılması için işveren ve çalışan kadının güvenliğini esas alan mesleki eğitim modeli ve istihdamı çerçevesinde hazırlanan KADEME (Kadını Destekleme ve Mesleki Eğitim Merkezi) projesi ile sosyal hayatta dışlanan kadının, iş hayatına atılması sağlanmaktadır. İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından destek gören KADEME projesi çerçevesinde yardımcı kadın, çocuk bakımı ve yaşlı-hasta refakati alanında verilecek mesleki eğitimle kadınların çalışma yaşamına nitelikli bir işgücü olarak katılmaları planlanmıştır. Esenler ilçesi genelinde sürdürülebilir ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanmasına katkıda bulunacak bu proje kapsamında; sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı olan 18-54 yaş grupları arasında bulunan kadınlar hasta refakatçiliği, çocuk bakıcılığı ve ev temizliği olmak üzere değişik iş alanlarında belli bir eğitim döneminden geçtikten sonra istihdam edilmeleri yer almaktadır.

Proje süresince uygulanacak yenilikçi ve güncel modüler eğitim programı ile kadınlarla ilgili konularda web siteleri de kullanılarak, eğitim sürecinde ilgili oldukları meslek alanları hakkında ayrıntılı olarak bilgilendirilmeleri planlanmıştır. Eğitim sürecini tamamlayarak istihdam edilebilme aşamasına gelmiş olan kadınlara da proje ekibi tarafından sertifika ile belgelendirilmektedir. Projenin tamamlanmasından sonra Esenler Belediyesi bünyesindeki Esenler Kariyer Merkezi'ne (ESKAM) bağlı Kadını Destekleme ve Mesleki Eğitim Merkezi (KADEME) adı altında, kadının istihdamını öngören bir merkez kurulması ve uzun vadede kadının istihdamının sürekliliğini sağlamak amacıyla projenin daimi bir merkeze dönüştürülmesi de planlanmaktadır (<http://www.esenler.bel.tr/Project.aspx?ID=52>, 23.02.2012)

Alanlarında uzman eğitimciler tarafından eğitim alan kursiyerler, tercih ettikleri mesleki eğitim programlarında hafta içi her gün 3 saat olmak üzere kapsamlı bir eğitim almaktadırlar. Amaca uygun bilgi, beceri ve yetkinlik kazanarak tercih ettikleri iş alanlarında kalifiye eleman olarak istihdam edilecek kursiyerler, katıldıkları programa göre aldıkları mesleki alan derslerinin yanı sıra yenilikçi ve güncel modüler eğitim programları çerçevesinde iletişim eğitimi, davranış kuralları, kültürel gelişim, etik, sosyal hayat ve kişisel gelişim konuları olmak üzere “İletişim Eğitim Modülü” ne ve ilkyardım ve güvenlik üzerine de “Güvenlik Eğitim Modülü” ne göre eğitilmektedirler.

Mesleki eğitim programları kapsamında; hasta ve yaşlı refakatçiliği alanındaki mesleki eğitim programına katılan kursiyerler ise beslenme ilkeleri, hasta bakımı, yaşlı bakımı, oda ve kişi temizliği ve hijyeni ile uğraş terapisi konularında eğitim alırken; “Yardımcı Kadın” alanında eğitim alan kursiyerler ise; ev içi mekanlar için eğitim, temizlik araç ve gereçleri ve kullanımı, temizlik malzemeleri ve hijyen konularında eğitilmektedirler. Bebek ve çocuk bakımı alanında kendilerini geliştirmek ve istihdam edilmek isteyen kursiyerler de; beslenme ilkeleri, çocuk bakımı, bebek bakımı, oda ve kişi temizliği ve hijyeni, eliş ve oyunlar hakkında uzmanlardan detaylı bir eğitim almaktadırlar (<http://kademe.esenler.bel.tr>, 23.02.2012).

3.3.4.2. (ESKAM) Esenler Belediyesi Kariyer Merkezi

İŞKUR ile işbirliği içerisinde işsizlik sorununa çözüm arayan ESKAM, bir yandan işsizlere iş imkânı sunarken, diğer yandan ise meslek edindirme kursları ile işsizlerin iş sahibi olmasına olanak sağlamaktadır. İşverenle işsizleri bir araya getirmek, mesleki eğitim ve beceri kazandırmak amacıyla Esenler Belediyesi bünyesinde kurulan olan ESKAM’ a, yapılan iş başvuruları kayıt altına alınmakta, bireylerin iş sahibi olabilmeleri için özel şirketlerle bağlantıya geçilmekte, diğer yandan ise başvuranlar yeteneklerine göre tespit edilmektedir. İşverenlerin eleman taleplerini de değerlendiren ESKAM, işçi arayan şirketlerle tek tek bağlantıya geçerek, işsizlerle işverenleri bir araya getirmekte ve yüz yüze görüşmelerini sağlamaktadır. 2011 yılı içerisinde 8957 kişi iş başvurusunda bulunmuş ve 4750 kişi talepleri doğrultusunda uygun işlere yerleştirilmiştir (2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporu, 2012).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından model bir uygulama olarak gösterilen Esenler Kariyer Merkezi (ESKAM) projesinin sahibi Esenler Belediyesi ile İŞKUR

İstanbul İl Müdürlüğü'nün birlikte düzenlediği İstanbul İnsan Kaynakları ve İstihdam Fuarı'nın ilki 2011 (*İSİİF'11*) Nisan ayı içerisinde Tekstilcent Yönetim binasında yapılması planlanmıştır. İşgücü piyasasının taraflarının buluştuğu, bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin de yer aldığı nitelikli eleman teminine yönelik olarak düzenlenen İSİİF'11'e, beyaz eşyadan ulaşıma, tekstilden gıdaya, otomotivden turizme, eğitimden sağlığa, iletişimden inşaatla kadar geniş bir alanda çeşitli kuruluşlar ve çeşitli şirketlerin de katılması proje dahiline alınmıştır. ESKAM istihdam çalışmalarında 379 firma ile çalışılmakta olup, istihdam alanı sağlayacak yeni Kobi, Kurumsal firmalar ile alan taramaları ve işyeri personel talepleri görüşmeleri sürdürülmektedir İş arayanlar ile işvereni buluşturan 2012 İstanbul İnsan Kaynakları ve İstihdam Fuarı'nı 5 günde 100 binin üzerinde kişi ziyaret etmiş ve 30 binden fazla iş arayan da iş başvurusunda bulunmuştur (<http://www.esenler.bel.tr>, 30.05.2012)

3.3.4.3. Esnaf Buluşmaları Projesi

Yönetici ile yönetilene bir araya getiren "Esnaf Buluşmaları Projesi" ile de Esenler esnafının sıkıntılarının en aza indirilmesi planlanmıştır. Sorunlarını bu proje kapsamında dile getirebilecek olan esnaf, bu yolla şikâyetlerini doğrudan yöneticilere anlatarak aradaki kaynaşmanın verdiği kolaylıkla daha rahat çözüm yollarına gidileceği amaçlanmıştır. Mart 2011'de ilki gerçekleştirilen bu projede ilk uygulama berber ve kuaförlerle yapılmıştır (2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporu, 2012).

3.3.4.4. Evlilik ve Aile Okulu

Esenler Belediyesi'nin sosyal belediyecilik uygulamaları kapsamında hayata geçirdiği bir diğer sosyal proje ise, toplumun yapı taşı olan aile kurumunun en iyi şekilde kurulabilmesi için, evlilik hazırlığı yapan çiftlere, evliliğin önemini, eşlerin birbirlerine karşı olan sorumluluklarının, mutlu bir ailenin kurulması için gerekli olan davranış biçimlerinin, evlilikte karşılaşılabilecek sorunlar ve çözüm önerilerinin anlatıldığı "Evlilik Okulu" projesidir (2010 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporu, 2012).

3.3.4.5. ESTİM (Esenler Toplu İletişim Merkezi)

Esenler Belediyesi'ne ilçedeki vatandaşlara kurum içerisinde üst seviyede hizmet verilmesi ve hizmet kalitesinin artırılması, vatandaşın belediye ile ilgili her türlü istek ve önerilerini kolayca iletebilmesinin sağlanması, vatandaş talebinin kayda girişinden

itibaren ilgili birimlere ulaştırılması, işlemin belirlenen zaman dilimi içerisinde eksiksiz tamamlanarak, sonucun vatandaşa bildirilmesi ve sonuçla ilgili memnuniyet araştırılmasının yapılarak işlemin tamamlanması Esenler Toplumsal İletişim Merkezi (Estim) tarafından gerçekleştirilmektedir (2010-2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları, 2012).

ESTİM 2008-2009 yıllarında beyaz masanın yapmış olduğu faaliyetleri yaparak Esenler halkına daha kaliteli hizmet sunmak amacıyla kurulmuştur..

2008 yılında Beyaz Masa Birimine www.esenler.bel.tr sitesi aracılığı ile toplam **1532** elektronik mektup (e-mail) ulaşmış olup, 2009 yılında ise 116 kişi müracaatta bulunmuş ve sorunları form ile kayıt altına alınmıştır. Ayrıca 3734 e-mail ulaşmış olup bu Őikâyetlerin tamamı ilgili m¼d¼rl¼klere iletilmek suretiyle takibi yapılarak vatandaşlara bilgi verilmiştir.

Yapılan m¼racaatlar ilgili başkan yardımcılığı birimine y¼nlendirilerek en kısa zamanda sonuçlanması sağlanmaktadır. M¼racaatı yapan kişiye de en kısa zamanda geri bildirim yapılarak yapmış olduğu m¼racaat hakkında kendisine bilgi verilmektedir. 2010 yılında 14.650, 2011 yılında ise 26.755 kişi ESTİM'e m¼racaat etmiştir (<http://www.esenler.bel.tr>,15.04.2012).

3.3.4.6 Esenler orba eşmeleri

orba eşmeleri projesiyle ilçe sınırlarında halkının yoğun olarak bulunduğu yerlere “orba eşmeleri” konulmuştur. Bunlardan ilki Esenler metro çıkışına konulmuş ve 4 Mayıs 2011 tarihinden itibaren g¼nl¼k 1000 kişiye hizmet verebilecek Şekilde hizmete sunulmuştur. Esenler de ikamet edipte kahvaltısını yapmadan içine giden ve çorba içmek isteyen herkes, Esenler Belediyesi orba çeşmesinin yolunu tutmaktadır. Uygulamaya konulan bu proje ile atalarımızdan gelen imaret geleneği modern Şekilde yaşatılmaktadır. Kent estetiğine uygun, kendi içinden mekanizmalı, Osmanlı mimari tarzına uygun Şekilde yapılan çorba eşmelerinden dileyen herkes ücretsiz faydalanabilir. Hafta içerisinde hizmet veren çorba çeşmesinden mercimek, tarhana, yayla ve domates çorbaları olmak üzere 4 çeşit çorba akmaktadır.

Mesai günlerinde sabah 06:00 dan itibaren hizmet veren ve tamamen yardımsever esnafların katkıları ile sürdürülen Çorba Çeşmesinde; veren el ile alan el birbirini görmeden hizmet sunulmaktadır. (<http://www.esenler.bel.tr>,15.04.2012)

3.3.4.7. Askıda Ekmek Var

Askıda ekmek uygulaması ile maddi durumu iyi olan insanlar ekmek almak için fırına gittiklerinde ihtiyacı olan ekmeği aldıktan sonra bir veya daha fazla ekmek parası ödeyerek ihtiyaç sahibi insanlara ulaştırılmak için fırında bırakmaktadırlar..

İhtiyaç sahipleri; Mahalle Muhtarları, belediyenin Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü ve Esenler Kaymakamlığı tarafından belirlenmekte, her mahalle için 30 kişiden oluşan ihtiyaç sahibi belirlenerek her gün 450 kişiye ekmek verilmektedir. Bu sayı her geçen gün ihtiyaç sahiplerinin talepleri doğrultusunda artmaktadır. Bu uygulama doğrultusunda 16 mahallede pilot fırınlar belirlenmiş, proje kapsamında kullanılmak üzere 16 tane Led Tabela hazırlanmış ve fırınlara teslim edilmiş ve ihtiyaç sahiplerine ulaşarak hangi fırından ekmek alabilecekleri konusunda kendilerine bilgi verilmiştir.

Askıda Ekmek var projesiyle, ihtiyaç sahiplerinin hayırseverler ile yüz yüze gelmeden ihtiyaçlarının karşılanmasını ve muhtaç insanlara ihtiyaç sahibi olanın ezikliğinin hissettirilmemesi amaçlanmaktadır (2011 Esenler Belediyesi Faaliyet Raporları, 2012).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Yaşadığımız yüzyılda, küreselleşme ve bilişim devriminin oluşturduğu bu dönüşüm sürecinde artık ulusların rekabetinden çok kentlerin rekabeti önem kazanmış, böylece yerel yönetimler daha önce hiç olmadığı kadar öncelikli bir konum kazanmışlardır. Merkezi yönetimin vesayet denetiminde olmaları ve taşıdıkları kamu tüzel kişilikleri nedeniyle yönetsel yönleri olan belediyelerin görev, yetki ve vatandaşa karşı sorumluluklarının yeniden tanımlanması zorunluluğu doğmuştur. Belediyeler geliştirdikleri sosyal politikalar ve uygulamalarla bir yandan kent halkının refah, huzur ve esenliğini artırarak sosyal barışı ve dengeyi sağlamakta, hem de yerel düzlemde sosyal kalkınmayı gerçekleştirmektedirler. Bu açıdan belediyeler merkezi yönetimin ülke ve bölge ölçekli kalkınma plan ve programlarına aktif destek vererek ülke kalkınmasına büyük katkı sağlamaktadırlar.

Gelişen ve değişen dünyada insanların ve şehirlerin ihtiyaçları hızla değişmekte ve çeşitlenmektedir. Ekonomik ve sosyal gelişmeye paralel olarak temel ihtiyaçları karşılanan toplumda yeni talepler ortaya çıkmaktadır. Hızla artan kentsel hizmet talepleri karşısında kıt kamu kaynaklarının çok daha etkin kullanılması kaçınılmaz hale gelmiş ve kurumsal öncelikler yeniden tanımlanmaya başlanmıştır. Yönetim anlayışlarındaki en önemli değişiklik ise, dışa açık ve çevresel gelişmelere duyarlı olunması, kamu politikalarının belde halkının ihtiyaçları doğrultusunda oluşması, kısaca sosyal sorumluluk bilincinin ön plana alınması yönünde olmaktadır. Sosyal yardımlaşmayı sağlama belediyelerin görevleri arasında olup belediyeler bunu sosyal belediyeçilik anlayışı ile yapmaktadırlar.

Esenler Belediyesi'nin sosyal belediyeçilik anlamında sunduğu yardımlara baktığımız zaman, 2006 yılından itibaren sosyal belediyeçilik anlamında yapılması gereken birçok hizmetleri yıllar itibarıyla artış göstermiş, özellikle 2009 yılından itibaren birçok sosyal alanda projeler uygulandığı görülmüştür.

Başarılı bir sosyal belediyeçiliğin ön şartı, belediyelerin sosyal hizmet ve yardımlar için yeterince kaynak ayırabilmeleridir. Her ne kadar yeni belediye kanunları belediyelere önemli yetkiler vermekte ise de, bu yetkilerin kullanımı için yeterli kaynak da sağlanamadığı için, hizmet sunumu zorlaşmaktadır. Bu çerçevede, Esenler Belediyesi

bazı temel sosyal projelerinin hayata geçirilmesinde sadece koordinasyon görevi sağlamış ve EDİM, Kardeş Aile, Sevgi Çemberi, Ücretsiz Defter Dağıtımı, Ramazan Ayı içerisinde verilen İftar yemekleri vb. birçok projeyi belediye bütçesinden herhangi harcama yapmadan yerine getirmektedir.

Esenler ilçesinin demografik yapısını incelediğimizde, vasıfsız işsiz, nüfusun % 53.4'ü İlkokul mezunu ya da ilkokulu bitirmemiş, %24,3'ü İlkokul/Orta okul mezunu, %18,7'si Lise mezunu, %3,6'sı ise Üniversite mezunudur. Esenler Belediyesi bu verileri daha yukarı çekebilme düşüncesiyle, ESEV (Esenler Sanat Evi), açmış olduğu yirmi bir branştaki kursla kısa sürede 2856 kişiye hizmet sunmuş, ESGEV (Esenler Gençlik ve Bilgi Evi), Pembe Klavye Projesiyle de 688 ev hanımın ayağına Mobil Otobüsle hizmet götürmüş, yaz spor okulu ve izcilik kampıyla, beldenin büyük eksiği olan ve içerisinde 6000 kitabın dijital ortama atıldığı bir Dijital Kütüphanenin faaliyete geçirilmesi, bölge halkının kültürel düzeyine katkı sağlamak, yaşadığı şehri tanıtmak vb., düşünceyle şehir içi ve şehir dışına bir çok gezi organize edilmiş, çeşitli akademisyenlerin katıldığı Esenler Buluşmaları, Geleneksel kitap günleri ve Ramazan ayı kültürel faaliyetleri gibi bir çok projeye bu veriler yukarı çekilmeye çalışılmıştır.

Esenler Belediyesi ESKAM (Esenler Kariyer Merkezi) projesiyle de bölgenin en önemli sorunlarından biri olan işsizlik sorununu, iş başvurularını kayıt altına alarak ve işsiz olan kişinin vasıflarına uygun iş imkânı sağlandığında iş arayanla işvereni bir araya getirerek, vasıfsız işçilere mesleki eğitim kursları düzenleyerek, İŞKUR ve Esenler Belediyesinin ortaklaşa düzenledikleri "İSİİF'11" projesiyle çözüm bulmaktadır.(İSİİF'11 Fuarına beş günde yüz binden fazla kişi ziyaret etmiş, otuz binden fazla iş arayan da iş başvurusunda bulunmuştur). Aynı zamanda atıl durumda bulunan kadın emeğini harekete geçirme düşüncesiyle KADEME (Kadını Destekleme ve Eğitim Merkezi) faaliyete geçirilmiş, istihdama yönelik mesleki kurslar düzenlenmiş ve birçok kadına iş imkanı sağlanmıştır.

Yönetenle yönetilen arasındaki bağı kuvvetlendirme düşüncesinde hareketle "Yerinde Hizmet Projesi, Halk Meclisleri, Esnaf Buluşmaları" vb. projeye yöneten ve yönetilen bir araya gelmekte, birebir sorunlar yerinde görülmekte ve ortak çözüm yolu bulunarak herkes çözümün bir parçası olarak aidiyet düşüncesi geliştirilmektedir.

Bu çalışmada Esenler Belediyesi'nin yapmış olduğu sosyal belediyecilik uygulamalarına değinilmiştir. Bu hizmetlerin dışında eksik görülen; Şiddete maruz kalan kadın ve çocuk sığınma evleri (Koruma Evi), sokak çocuklarına ve özellikle sokakta çalıştırılmak ve dilencilik yaptırılmak zorunda bırakılan çocukların aileleriyle irtibata geçilmeli ve bunların rehabilitasyonu yapılarak tekrar okullarına yerleştirilmeli, bu anlamda veli, okul, emniyet, sosyal hizmet uzmanları, kaymakamlık ve belediye koordineli olarak çalışmalıdır.

Esenler belediyesinde sosyal belediyecilik anlamında hizmet sunan birçok birim olduğu gözlenmiştir. Farklı birimler tarafından yürütülen hizmetlerde zaman zaman çeşitli problemleri beraberinde getirdiği gözlenmiştir. Bu hizmetleri sunan birimlerin tek çatı altında toplanması ve sosyal hizmet sunan birimlerin bir belediye başkan yardımcısına bağlanması hizmetlerin daha hızlı ve sistemli olmasını sağlayacaktır

Esenler Belediyesi, hizmet sunmuş olduğu belde halkına yönelik sosyal doku (tarama) çalışmaları yapması gerekmektedir. Sosyal belediyecilik alanında yürütülen en önemli faaliyetlerden birisi sosyal doku(tarama) çalışmalarıdır. Kentte yaşayan insanların envanterini (gelir, yaş, sağlık ve benzeri bilgileri) çıkarmaya yönelik yapılan bu çalışmalar belediyelerin gerçekleştireceği fizik ve sosyal yatırımlar için yol göstericidir. Sosyal belediyecilik anlamında gerçek ihtiyaç sahiplerinin tespitinde de sosyal doku çalışmaları kolaylaştırıcı bir rol oynamaktadır. Esenler belediyesinin sosyal doku çalışmaları yapması Anket, kamuoyu araştırması çeşitli bilimsel verilerle, kime, neyi, nasıl hizmet sunacağı yönündeki çalışmalara ön açıcı olacaktır.

Sosyal yardım amaçlı yapılan bütün çalışmalarda bir kısım insanların bunu meslek haline getirdikleri ve başta belediyeler olmak üzere birçok kurum ve kuruluştan yaralandıkları tespit edilmektedir. Esenler Belediyesi ilçede sosyal yardım adı altında yapılan tüm faaliyetleri koordine ederek aynı kişilerin birden fazla yardım almaması sağlanmış olacak, bunun meslek haline gelmesinin önü kapanmış olacak ve daha fazla muhtaç kişiye sosyal belediyecilik alanının da hizmet sunulmuş olacaktır.

Sosyal belediyecilik uygulamalarının net kurallara bağlanmamış olması ve etkin denetimin yapılmaması, hizmetlerin daha çok kayırmacılık niteliğinde sürdürülmesi niteliğini doğurabilmektedir. Ancak Esenler belediyesinin Faaliyet raporlarını incelediğimizde durum farklılık arz etmektedir. Şöyle ki; Tablo 1 deki Asker Aile

Yardımları istatistiklerine baktığımızda 2006-2011 yılları arasındaki 3016 müracaattan 1929 kişinin uygun görülerek söz konusu yardımdan faydalanabilmiştir. Diğer taraftan Tablo 8 deki 2009-2011 Faaliyet raporlarına baktığımızda EDİM Market kartı için 4759 kişi müracaat etmiş ancak 2969 kişi gerekli şartları taşıdığı için bu sosyal yardım projesinden faydalanabilmiştir. Bu durumda Esenler Belediyesi'nin gerekli şartları taşıyan kişilere sosyal yardım yaptığı sonucuna varılmaktadır.

Netice olarak, sosyal belediyecilik eksiklikleri ve aksaklıkları olan bir olgudur. Bu bakımdan onu geliştirmek, bireyi yapabilir kılar hale getiren bir sosyo-kamusal bir enstrümana dönüştürmek, bir sosyal dönüşüm modeli olarak kullanmak, sosyal dokunun rehabilitasyon aracı olarak değerlendirmek gerekmektedir ve Esenler Belediyesi sosyal belediyecilik alanında üzerine düşeni yapma gayreti göstermektedir.

KAYNAKÇA

AKAD, Mehmet; (1992), “*Teori ve Uygulamada Sosyal Güvenlik Hakkı*”, Kazancı Hukuk Yayını, İstanbul,

AKDOĞAN, Yalçın; (2002), “*Sosyal Belediyecilik*”, Yerel Siyaset, Yıl: 1, Sayı: 5 <http://www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.php?goster=ayrinti&id=251> , 12.11.2011

ATEŞ, Hamza; (2009), “*Sosyal Belediyecilik*”, Çerçeve Dergisi, Yıl:17, Sayı: 49, Ocak s: 88-95 http://www.musiad.org.tr/img/yayinlarraporlar/cerceve_dergisi_49_13.pdf , 21.12.2011

ALPER, Y., N. Ekin ve T. Alptekin; (1999), “*Türk Sosyal Güvenlik Sisteminde Arayışlar Özelleştirme ve Yeniden Yapılanma*”, İTO Yay., İstanbul,

ALTAN, Ömer Zühtü; (2008), “*Sosyal Politika Dersleri*”, Anadolu Üniversitesi Yay. No:1744, Eskişehir

AKALIN, Güneri; (2002), “*Türkiye’de Piyasa ekonomisine Geçiş Süreci ve Ekonomik Kriz*”, TİSK Yay., Ankara

AKALIN, Gülsüm ve Ferdi Kesikoğlu; (2007) “*Türkiye’de Kayıt dışı Ekonomi ve Büyüme İlişkisi*”, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 5 s: 71-87

AKI, Erol ve Ali Nazım Sözer; (1999),” İş ve Sosyal Sigorta kanunları”, Barış Yayınları, İzmir

AKSOY, Necdet; (2007), “*Belediyelerde Bir Halka İlişkiler Modeli; Beyaz Masa*”, Sosyal Politikalar Dergisi, Sayı. 2 Kış. s: 73-78

ARICI, Kadir; (1999), “*Sosyal Politika ve Sosyal Sigortalar*”, Sargın Ofset, Ankara

AYDIN, Murat; (2008), “*Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler*”, Yedirenk Yay., İstanbul

BEKEN, Gülçin Hikmet; (2006), “*Yoksulluk Olgusunun Kavramsal Bir Bakış*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İktisat Anabilim Dalı, İstanbul

- BEKİ, Abdulhakim; (2009), “*Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Ümraniye Belediyesi Örneği*”, Sena Ofset, İstanbul
- BUĞRA, Ayşe, Çağlar Keyder; (2006), “*Sosyal Politika Yazıları*”, Der., Ayşe Buğra, Çağlar, Keyder, , İletişim Yay., İstanbul
- ÇENGELCİ, Ethem; (1996), “*Cumhuriyet Türkiye’sinde Sosyal Hizmetlerin Örgütlenmesi*”, Sevinç Matbaası, Ankara
- ÇUBUK, Ali; (1986), “*Sosyal Politika ve Sosyal Güvenlik*”, Gazi Üni., Yay., Ankara
- DEMİR, Fevzi; (1998), “*Anayasa Hukuku’na Giriş*”, 5.bs., Arter Yayıncılık, İzmir
- DEMİR, İrfan; (2006), “*Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Fonksiyonları, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği*” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, SBE, Kocaeli,
- DİLİK, Sait; (1980), “*Sosyal Güvenlik ve Sosyal Hizmetler Arasındaki ilişkiler*”, SBF, Dergisi, Ankara Üni., Yay., Cilt 35, Ocak, Aralık s:73-84
http://www.politics.ankara.edu.tr/eski/dergi/pdf/35/1/6_sait_dilik.pdf, 05.12.2011
- DİLİK, Sait; (1971), “*Türkiye’de Sosyal Politikalar; İktisadi Açından Bir Tahlil Denemesi*”, Ankara Üni., SBF., Yay., No: 315, S. IX, Ankara,
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı; (2001),” *Sosyal Hizmetler ve Yardımlar Özel İhtisas raporu*”, 8. 5 Yıllık Kalkınma Raporu, Ankara, DPT. Yay.
<http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/View/13743/plan8.pdf>, 08.11.2011
- EKİN, Nusret; (1994), “*Endüstri İlişkileri*”, Beta Yay. ,6. bs., İstanbul
- ERCAN, Hülya; (2002), “*Türkiye’de Sivil Toplum Tartışmaları Üzerine*”, Cumhuriyet Üni., Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 26, No:1 Mayıs s: 69-79
<http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/61.pdf>, 18.02.2012
- ERKUL, İhsan, Ö.Z. Altan, N. Gerek; (1987), “*Sosyal Politika Dersleri*” Anadolu Üni., Sağlık ve Bilimsel Araştırma Vakfı Yay., No:48, 2. Cilt, Sevinç Matbaası, Ankara
- ERSÖZ, Halis Yunus; (2011), “*Sosyal Politika da Yerelleşme*”, İTO Yay., Yayın no: 2010-99, İstanbul

ERSÖZ, Halis Yunus; (2010), “*Sosyal Belediyecilik Anlayışı, 1. Yerel Yönetimler Sempozyumu Sosyal Belediyecilik*”, AK Parti Genel Merkez Yerel Yönetimler Başkanlığı, 27-28-29 Mart 2010

ERSÖZ, H. Yunus; (2007), “*Yerel Yönetimlerin Sosyal Politika Alanındaki Rolü*”, Sosyal Politikalar Dergisi, Sayı:2, Kış, s:, 30-36, İstanbul.

ERSÖZ, Yunus Halis; (2005), “*5272 Sayılı Yasa Öncesinde Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Politika Alanındaki Deneyimleri*”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı: 50, s: 134-151 İstanbul, <http://www.iudergi.com/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/viewFile/243/236> 12.02.2012

ERSÖZ, Halis Yunus; (2004), “*Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler: İngiltere, İsveç ve Türkiye Örneği*”, Filiz Kitabevi, İstanbul

ERSÖZ, H. Yunus; (2003), ”*Doğuştan Günümüze Sosyal Politika Anlayışı ve Sosyal Politika kurumlarının Değişen Rolü*”, İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt: 53, Sayı: 2, s: 119-144
İstanbul. <http://www.iudergi.com/tr/index.php/iktisatmecmua/article/view/7188/6704>
09.01.2012

ERYILMAZ, Bilal; (2007), “*Belediyeler ve Yerel Sosyal Politikalar Sosyal Politikalarda, Önce ‘Aile’, Sonra, ‘Sivil Toplum’, Sonra, ‘Yerel Yönetimler*”, Sosyal Politikalar Dergisi, Sayı: 2, Kış, s: 80-82

ERYILMAZ, Bilal; (2010), “*Sosyal Belediyeciliğin Teorik ve Normatif Temelleri, 1. Yerel Yönetimler Sempozyumu “Sosyal Belediyecilik*”, AK Parti Genel Merkez Yerel Yönetimler Başkanlığı, 27-28-29 Mart 2010

Esenler Belediyesi 2010-2014 Stratejik Plan,2012)., http://www.esenler.bel.tr/Uploads/Dokuman/EsenlerbldsiSTRATEJIKPLANI2010_2014.pdf 12.02.2012

ESENLER Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu, 2012

ESENLER Belediyesi 2010 Faaliyet Raporu, 2011

ESENLER Belediyesi 2010-2011 Faaliyet Raporları, 2012

ESENLER Belediyesi 2009-2010 Faaliyet Raporları, 2011

ESENLER Belediyesi 2009-2011 Faaliyet Raporları, 2012

ESENLER Belediyesi 2008-2011 Faaliyet Raporları, 2012

ESENLER Belediyesi 2008-2009 Faaliyet Raporları, 2012

ESENLER Belediyesi 2006-2011 Faaliyet Raporları, 2012

FINDIKOĞLU, Z. Fahri; (2006), “*Türkiye’de İçtimai Siyaset, Cumhuriyet, 23Kasım 1947 Cumhuriyet Türkiye’sinde Sosyal Güvenlik ve Sosyal Politikalar*”, Haz. Nadir Özbek, EGM ve Tarih Vakfı Yay., İstanbul

GÖKSU, Tefrik; (2010), “*AK Parti ve Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı, 1. Yerel Yönetimler Sempozyumu Sosyal Belediyecilik*”, AK Parti Genel Merkez Yerel Yönetimler Başkanlığı, 27-28-29 Mart 2010

GÖKSU, T., M. Aydın, ve M.Sait Güney GÜNEY; (2009), “*Osmanlıdan Günümüze Yerel Yönetimlerin Gelişimi*”, Değişik Yönleriyle Yerelleşme, Ed., Veysel Kılıç, Seçkin Yay., Ankara

GÖZE, Ayferi; (1996), “*Sosyal Devlette Sosyal Haklar, Çağdaş Toplum Değerleri*”, (Der.) Jale Basal Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yay. İstanbul

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref; (2001), “*Türkiye’nin Yönetim Yapısı*”, 7.bs., Turhan Kitabevi, Ankara

GÜLOĞLU, Tuncay; (1998), “*Genel olarak ve Türkiye de Yaşlı nüfusun Sosyal Güvenliği*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üni., SBE, İstanbul

GÜLOĞLU, Tuncay, ve Muharrem Es; (2008), “*Yerelleşen Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet*” Sakarya Üniversitesi, İ.İ.B.F, 1.Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 23-24 Ekim, 2008, s: 257-266 Sakarya

GÜLOĞLU, Bülent; (2001), “*İstikrar Programından İstikrarsızlığa*” (Kasım 2000 ve Şubat 2001 Krizleri)”, Yeni Türkiye Dergisi, Kriz Özel Sayısı 1, Eylül-Ekim 2001 s: 1-10 <http://www.econturk.org/Turkiyeekonomisi/bulent1.pdf> 25.01.2012

- GÜLMEZ, Mesut; (2004), ”*Türkiye’de Sosyal Politikanın Tarihsel Gelişimi*”, I. Ulusal Sosyal Politika Kongresi, DİSK Yay., Ankara 22-24 Ocak 2004
- GÜVEN Sami; (2009),” *Sosyal Politikanın Temelleri*”, 4., bs., Ezgi Kitabevi, Bursa
- GÜVEN Sami; (2001), ”*Sosyal Politikanın Temelleri*”, 2., bs., Ezgi Kitabevi, Bursa
- GÜZEL, Ali, ve Ali Rıza Okur; (2002), ”*Sosyal Güvenlik Hukuku*”, Yenilenmiş 9.bs.,Beta yay., İstanbul
- HOCAOĞLU Durmuş; (1997), “*Sivillik ve Demokrasi*”, Yeni Türkiye, Yıl: 3, Sayı:18., Kasım-Aralık 1997., “Sivil Toplum” Özel Sayısı., Ankara., s: 106-112
http://www.durmushocaoglu.com/data/yazipdf/DHocaoglu_324_Sivillik_ve_Demokrasi.pdf?rnd=74385523 25.01.2012
- İNSEL, Ahmet; (2001), “*İki Yoksulluk Tanımı ve Bir Öneri*”, Toplum ve Bilim Dergisi, Sayı: 89, Yaz. Dönemi
- İZVEREN, Adil; (1968), “*Sosyal Politika ve Sosyal Sigortalar*”, Sevinç Matbaası, Ankara,
- KADIOĞLU, Hakan;(1997), “*Çağdaş Yerel Yönetimlerde Sosyal Politikalar*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi SBE, Bursa
- KARAKIŞ, Engin; (2009), “*Küreselleşen Dünya Yönetiminde Yerel Yönetimler Bağlamında Sosyal Politika*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üni., Ç.E.E.İ., Sivas, 27.11.2011
- KAYA, Erol; (2003), “*Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma*”, İlke Yayıncılık, İstanbul
- KESGİN, Bedrettin; (2008), “*Yoksulluğa Yerel Müdahale ”Sosyal Belediyecilik” Karşılaştırmasında Eminönü ve Beşiktaş Belediyeleri Örnekleri*”, Yayınlanmamış, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul, 09.12.2011
- KILINÇ, Beyazıt; (2005), “*Sosyal Güvenlik Sistemlerinin Mali Dönüşümü*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, Maliye Anabilim Dalı.

- KILIÇER, Turgut; (1990), ”*T.C Hükümetleri ve Mahalli İdareler Politikaları*” (1923-1990), Adana Valiliği Yayınevi, Ankara
- KOBAK, Kadriye; (2006), “*Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelede Uyguladığı Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Programları*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi SBE., Eskişehir. 28.12.2011
- KOÇAOĞLU, Mehmet; (1987), ”*Sosyal Politika ve İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik*”, Sevinç Matbaası, Ankara.
- KORAY, Meryem; (2005), “*Sosyal Politika*”, İmge Yayınları, Ankara
- KORAY, Meryem; (2000), “*Sosyal Politika*”, Ezgi Kitabevi, Bursa
- KOŞAR, Nesrin; (2000), “*Sosyal Hizmetlerde Sosyal Yardım Alanı*”, Şafak Matbaacılık, Ankara,
- NEGİZ, Nilüfer; (2011), “*Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma*”, Süleyman Demirel Üniv., İ.İ.B.F.D., C. 16, S. 2, s:323-343
- OKUTAN, Emre; (2008), “*Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Örgütlerinin Gelişmiş İşbirliği, İngiltere Örneği*”, Sayıştay Dergisi, Ekim-Aralık 2008, S.,71. s: 91-108: <http://www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/icerik/der71m5.pdf> 19.02.2012
- PEKKÜÇÜKŞEN, Şerife, (2004), *Sosyal Belediyecilik ve Selçuklu Belediyesi Şefkat Evleri Örneği*, Yerel Yönetimler Kongresi Düünden Bugüne Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, 3-4 Aralık, Biga/Çanakkale, 2004
- PEKTAŞ, Ethem Kadri; (2010), “*Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar*”, Akademik İncelemeler Dergisi, Cilt: 5, S: 1, s: 5-22 Sakarya Üniversitesi,SBE,Sakarya,http://www.sbe.sakarya.edu.tr/dosyalar/sbe_dergi_cilt5_sayil.pdf 23.02.2012
- ONAT, Ümit; (2003), “*Yoksulluk ve Sosyal Hizmet, Yoksulluk ve Kapitalizm: Türkiye’deki Yoksulluk Meselesinin Çözümünde Devlete Düşen Görevler, Yoksulluk*” Deniz Feneri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yayınları, Cilt: 2, Temmuz

- ÖKSÜZ, Davut; (2010), “*Sosyal Yardımların Koordinasyon Sorunu*”, Gazi Üni., S.B.E, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara,
- ÖKMEN, Mustafa ve Bekir Parlak; (2008), “*Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler*”, Alfa Yayınları, İstanbul
- ÖLMEZ OLCAY, Tuba; (2007), “*Sosyal Yardım Sistemi İçerisinde Yerel Yönetimlerin Yeri*, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara, 03.01.2012
- ÖREN, Kenan; (2011), ” *Sosyal politika*”, Pelikan Yayıncılık, , Ankara
- ÖZAYDIN, Mehmet. M; (2007), “*Küreselleşme Sürecinde Türkiye ve Avrupa Birliğinde Sosyal Politikalarda Yaşanan Değişimin Analizi*”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üni., S.B.E. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Ankara, 07.01.2012
- ÖZCAN, Orhan; (2007), “*Türkiye’de Kooperatifçiliğin Tarihi Gelişimi ve Cumhuriyet Dönemi Kooperatifçiliği*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üni., S.B.E., İstanbul,15.11.2011
- ÖZDEMİR, Necdet; (1982), “*Kooperatifçilik*”, AİTİA (Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi) Yayınları, Ankara.
- ÖZDEMİR, İsmail Mansur; (2008), “*Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Sosyal devlet ve Sosyal Hizmetler*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üni., S.B.E., Sosyoloji Anabilim Dalı, Konya, 27.12.2011
- ÖZDEMİR, Süleyman; (2007), ”*Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti*”, Genişletilmiş 2.bs., İTO Yay., No:2007-57,
- ÖZDEMİR, Süleyman; (2006), ”*Başlangıçtan Günümüze Refah Devletlerinde Sosyal Harcamaların Analizi*”, Sosyal Siyaset Konferansları, Prof Nevzat Yalçıntaş Armağan Özel Sayısı, Sayı: 50, s: 154-204
<http://www.iudergi.com/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/viewfile/244/237> 15.01.2012
- ÖZDEMİR, Süleyman; (2004), ”*Kar Gütmeyen Kuruluşlar (KGK) ve Sosyal Refahın Sağlanmasında Artan Rolü*”, Sosyal Siyaset Konferansları, Sayı: 48, s: 130-161, İst.Üni. Yay.,İstanbul<http://www.iudergi.com/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/viewFile/212/20> 07.12.2011

ÖZDENKOŞ, Demet; (1999), “Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Görev Bölüşümü”, GÜİİBF Dergisi, Cilt:1 Sayı 2, s: 77-95
http://dergi.iibf.gazi.edu.tr/dergi_v1/1/2/6.pdf 02/01/2012

SERTER, Nur (1994), “Türkiye’nin Toplumsal Yapısı”, Filiz Kitabevi, İstanbul.

SEYYAR, Ali; (2009), “Türkiye’de Yerel Sosyal Politikalar Önündeki Engeller ve Çözüm Stratejileri”, Kamu’ da Sosyal Politika, Yerel Yönetimler ve Sosyal Politika, Yıl: 3, Sayı: 9, 2009/2 s: 5-14

SEYYAR, Ali; (2008), “Yerel Siyasetin Gelişiminde Sosyal politikaların Önemi”, Sosyal Siyaset Dergisi, Sayı: 25, Ocak: 2008 s: 30-44
<http://www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.php?goster=ayrinti&id=891>, 28.01.2012

SEYYAR, Ali; (2006), “Özürlülere Adanmış Sosyal Politika Yazıları”, Adapazarı Büyükşehir Belediye Yayınları. Adapazarı

SEYYAR, Ali; (2005), “Sosyal Siyaset Açısından Yoksullukla Mücadele”,
http://www.sosyalsiyaset.net/documents/yoksulluga_karsi_mucadele.htm 18.01.2012

SEYYAR, Ali; (2002), ”Sosyal Siyaset Terimleri”, (Ansiklopedik Sözlük), Beta Basım Yayım, İstanbul

ŞAHİN, Ayşegül; (2007), “Türkiye’de Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Ekonomik ve Sosyal Etkileri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üni., SBE, İktisat Anabilim Dalı, Çanakkale

ŞATAF, Ceyda ve Düriye Toprak; (2009), “Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Anlayışı”, Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 1, s: 11-24, <http://www.sobiad.org.ejournals/dergi/-SBD>,10.14.2011

ŞEN, Mustafa; (2007), “Bütüncül Belediyecilik Yaklaşımı, Kültürel Belediyeciliğe Giden Yolda Bir Aşama: “Sosyal Belediyecilik”, Sosyal Politikalar Dergisi, Sayı: 2, Kış, s: 38-44, İstanbul

ŞENKAL A.Kadir; (2007), ”Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika, 2. bs., Alfa Basım Yayım, İstanbul

ŞENKAL, A.Kadir; (2005), “Küreselleşme Sürecinde Sosyal Politika”, Alfa Yayınları. İstanbul

ŞENKAL, A.Kadir, (2003), “Küreselleşme, Sosyal Politikanın Dönüşümü ve Sivil Toplum Örgütleri”, Sosyal Siyaset Konferansları Sayı: 45, s: 97-126 <http://www.iudergi.com/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/viewFile/12240/114>, 11.12.2011

ŞENSES, Fikret; (2002), “Küreselleşmenin Öteki Yüzü”, İletişim Yayınları, İstanbul

ŞENOCAK, Hasan; (2009), “Sosyal Güvenlik Sistemini Oluşturan Bileşenlerin Tarihi Süreç Işığında Değerlendirilmesi”, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı: 56, s: 410-468 <http://www.iudergi.com/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/viewFile/94/89> , 02.19.2012

ŞİŞMAN, Yener; (2002), “Sosyal Politika ve İş Hukuku”, Cilt: 1 Birlik Ofset Yay., Eskişehir

SÖNMEZ, M. Burak; (2010), “Sosyal Belediyecilik Uygulamaları, Ümraniye Belediyesi Örneği”, Sena Ofset, İstanbul

SÖZER, A.Nazım; (1994), “Türkiye’de Sosyal Hukuk” , 2.bs., Fakülteler Kitabevi, İzmir

SÖZER, A.Nazım; (1991), “Sosyal Sigorta İlişkisi”, Dokuz Eylül Üniversitesi Yay., Yay., No:0906, İzmir

TALAS, Cahit; (1992), “Türkiye’nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi”, Bilgi Yay., Ankara

TALAS, Cahit; (1990), “Toplumsal Politika”, İmge Kitabevi, Ankara

TAŞÇI, Faruk; (2010), “Sosyal Politikalarda Can Simidi Sosyal Yardım”, Nobel Yayın No:1541, İstanbul.

TAŞÇI, Faruk; (2007), “1980 Sonrası Türkiye’de Sosyal Yardımların Analizi”, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üni., S.B.E., Çalışma Ekonomisi Ana bilim Dalı, İstanbul

TEKELİ, İlhan; (1990), “*Cumhuriyetin Altmış Yıllık Belediyecilik Deneyinin Değerlendirilmesi Üzerine*”, Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslar arası Sempozyum Bildiri ve Tartışmalar Kitabı, 23-24 Kasım, Ankara Büyükşehir belediyesi, Yay., Metropol İmar A.Ş., IULA-EMME

TEKELİ, İlhan; (1982), “*Türkiye’deki Belediyecilik Deneyiminin Genel Bir Değerlendirilmesi ve Yeni Model Arayışı*”, Editör, E. Türkcan, Yeni Bir Belediyeciliğe Doğru, Ankara: Halkevleri Matbaası,

TOKOL Aysen ve Yusuf Alper; (2011), “*Sosyal Politika*”, Dora Yay., Bursa

TOKOL, Aysen; (2000), “*Sosyal Politika*”, Bursa, Uludağ Üniversitesi Güçlendirme Vakfı, Yay., Bursa

TOMANBAY, İlhan; (2002), “*Türkiye’nin Sosyal Politikası İçinde Sosyal Hizmetlerin Durumu, Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye’de Sosyal Hizmet politikaları*”, Sosyal Hizmet Sempozyumu 2000, Haz. İlhan Tomanbay, Ankara Hacettepe Üniversitesi S.H.Y.O. Yay., Ankara

TOMANBAY, İlhan; (1999), “*Sosyal Çalışma Sözlüğü*”, Selvi Yayınları, Ankara

TORTOP, N., B. Aykaç, H. Yayman, M.Akif Özer; (2008), “*Mahalli İdareler*”, Nobel Yay., 2.bs., Ankara

TÜRKÖNE, Mümtaz’er; (2003), “*Siyaset*”, Lotus Yayınları Ankara

TUNA, Orhan ve Nevzat Yalçıntaş; (1999), “*Sosyal Siyaset*”, 7. bs., Filiz Kitabevi, İstanbul

TUNCAY, A.Can; (2002), “*Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*”, 11.bs., Beta Yay., İstanbul

ULUSOY, Ahmet ve Tekin Akdemir; (2010), “*Mahalli İdareler*”, 6. bs., Seçkin Yay., Ankara

YALÇINDAĞ, Selçuk; (1999), “*Belediyelerde Halk Katılımı*”, Türk İdare Dergisi, Sayı: 424, s: 49-72

- YAVUZ, Fehmi; (1966), “*Türk Mahalli İdarelerinin Yeniden Düzenlenmesi*”, TODAİE-DPT Ortak Yayını, Ankara,
- YAZGAN, Turan; (1992), “*İktisatçılar için Sosyal Güvenlik Ders Notları*”, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.
- YAZGAN, Turan; (1981), “*Sosyal Güvenliğin Yaygınlaştırılması ve Etkinliğinin Artırılması*”, 2.Türkiye İktisat Kongresi, 2-7 Kasım 1981 İzmir, DPT Yay., Ankara
- YAZGAN, Turan; (1977), “*Sosyal Sigorta*”, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yay., İstanbul
- YILDIRIMALP, Sinem, ve Cihan Seleköz; (2009), “Türkiye’de Kentsel Yoksullukla Mücadelede Sosyal Belediyeciliğin Rolü”, s: 453-463 <http://www.sosyalhaklar.net/2009/bildiri/oz.pdf>, 15.02.2012
- YILDIRIM, Selahattin; (1990), “*Yerel Yönetim ve Demokrasi, Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl Uluslar arası Sempozyum Bildiri ve Tartışmalar Kitabı*, 23-24 Kasım, Ankara Büyükşehir belediyesi, Yay., Metropol İmar A.Ş., IULA-EMME
- YILDIRIM, Uğur ve Şerif Öner; (2009), “*Yerel Toplumsal Sorunların Çözümünde Sosyal Hizmet Belediyeciliği, Değişik Yönleriyle Yerelleşme*”, Editör, Veysel K. Bilgiç, Seçkin Yay., Ankara
- YILDIRIM, Uğur ve İsmail Göktürk; (2008), “*Toplumsal Sorunların Çözümünde Yeni Belediyecilik Anlayışı: Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı*”, 1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu, Sakarya, 23-24 Ekim, 2008 Bildiriler Kitabı, s: 237-255 Erkam Matbaası, İstanbul
- YILMAZ, Sibel; (2006), “*Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yoksullukla Savaşım Politikaları İçindeki Yeri*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üni., SBE, Eskişehir. 24.02.2012
- YILMAZ, Ali; (2009), “*Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yoksullukla Mücadeleye Etkisi,Hilvan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Örneği*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üni., SBE, Sosyoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale

ZAİM, Sabahattin; (2005), “Türkiye’nin Yirminci Yüzyılı”, Cilt, 3, *İşaret Yay.*, İstanbul

<http://www.esenler.bel.tr>, 25.12.2011.

<http://www.esenler.bel.tr>, 12.11.2012

<http://www.esenler.bel.tr/Project.aspx?ID=52>, 23.02.2012)

<http://kademe.esenler.bel.tr>, 23.02.2012.

<http://www.esenler.bel.tr>, 30.05.2012.

<http://www.esenler.bel.tr>, 15.04.2012.

ÖZGEÇMİŞ

Cengiz Maden 1976 yılında İstanbul’ da doğdu. İlk, Orta, Lise öğrenimini İstanbul da tamamladı 2003 yılında Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye bölümünden mezun oldu. 2004 yılında askerliğini kısa dönem olarak tamamladı. 2004-2007 yıllarında özel sektörde çalıştı. 2007 yılından itibaren Diyanet İşleri Başkanlığında çalışmaktadır.

Evli ve üç çocuk babası olan Maden İngilizce ve Arapça bilmektedir.